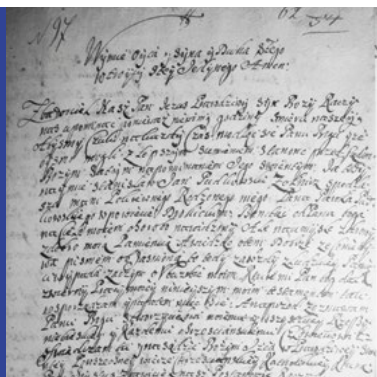

Katalogi testamentów
mieszkańców miast z terenów
Korony i Wielkiego Księstwa
Litewskiego do 1795 roku. Tom 2

Testamenty mieszkańców miast Wołynia od końca XVI – do początku XVIII wieku. Katalog

opracowała Natalia Biłous

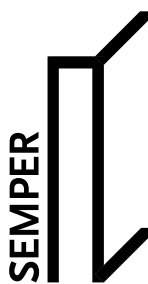

Testamenty mieszkańców miast Wołynia
od końca XVI – do początku XVIII wieku

Katalog

Katalogi testamentów mieszkańców miast
z terenów Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego
do 1795 roku

tom 2

-od 1991-
Wydawnictwo Naukowe

**Testamenty mieszkańców
miast Wołynia
od końca XVI –
do początku XVIII wieku**

Katalog

**opracowała
Natalia Biłous**

Warszawa 2017

Publikacja jest wynikiem projektu „Katalogi testamentów mieszkańców miast z terenów Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego do 1795 roku” i została dofinansowana przez Uniwersytet Warszawski ze środków przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2013–2018 na podstawie decyzji nr 11H 12 0165 81 i umowy nr 0056/NPRH2/H11/81/2013.

Kierownik projektu:

prof. dr hab. Urszula Augustyniak, Uniwersytet Warszawski

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Redakcja naukowa:

prof. dr hab. Urszula Augustyniak

Recenzenci:

prof. dr hab. Myron Kapral, Narodowa Akademia Nauk Ukrainy, Instytut Ukraińskiej Archeografii oraz Źródłoznawstwa

prof. dr hab. Vasyl Ulianovskiy, Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki

© Copyright by Natalia Biłous and Wydawnictwo Naukowe Semper®, Warszawa 2017

Indeksy sporządziła autorka.

Tłumaczenie streszczenia angielskiego: Grażyna Waluga

© Projekt okładki: Jarosław Zuzga, Studio Graficzne Semper®

© Skład: Karolina Wróbel, Studio Graficzne Semper®

Ilustracja na okładce: fragment testamentu Stanisława Jana Putkowskiego, żołnierza z Podlasia, 18 listopada 1691 r., NHAB, z. 694, op. 7, sygn. 816, k. 62, nr katalogowy 24

ISBN: 978-83-7507-224-2

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk, odtwarzanie lub przetwarzanie fragmentów tej książki w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia wydawcy.

Redakcja i Studio Graficzne:

ul. Mariensztat 8

00–302 Warszawa

tel./fax: (+22) 538 92 03

e-mail: redakcja@semper.pl

www.semper.pl

Dział handlowy:

ul. Bednarska 20A

00–321 Warszawa

tel./fax: (+22) 828 49 73

e-mail: handlowy@semper.pl

sklep.semper.pl

Printed in Poland

Spis treści

Wykaz skrótów	6
Wstęp	7
Noty katalogowe	35
Ilustracje	97
Indeks osobowy	108
Indeks geograficzny	130
Indeks rzeczowy	133
Last Wills of Volhynia Townsmen from the End of the Sixteenth to the Early Eighteenth Century. A Catalogue. Summary	138

Wykaz skrótów

AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie

APK, AS – Archiwum Państwowe w Krakowie. Oddział na Wawelu. Archiwum Sanguszków

Archiw Jugo-Zapadnoj Rosji, cz. 1, t. 6 – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временною комиссиею для разбора древних актов, учрежденной при Киевском, Подольском и Волынском генерал-губернаторе, часть 1, том 6, Киев 1883

BCzart, MNK – Biblioteka ks. Czartoryskich w Krakowie, Muzeum Narodowe w Krakowie

BK – Biblioteka Kórnicka. Mf BK nr 2184, Akta spraw karnych i cywilnych miasta Ołyki (1625)

CPAHUK – Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy w Kijowie

JKM – Jego Królewska Mość

KHKM – Kwartalnik Historii Kultury Materialnej

LNNB, z. 91 – Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka im. Wasila Stefanyka, zespół nr 91 „Radziwińskie”

NHAB – Narodowe Historyczne Archiwum Białorusi w Mińsku

PSB – Polski Słownik Biograficzny

RDSG – Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych

m. – miasto

m-ko – miasteczko

obw. – obwód

pow. – powiat

rej. – rejon

w. – wieś

wojew. – województwo

Wstęp

Zainteresowanie testamentami mieszczan miast polskich ma długą i trwałą tradycję, podczas gdy te same źródła z terenów ukraińskich pozostają w cieniu i prawie nie są wykorzystywane przez badaczy (wyjątek stanowią chyba pochodzące ze Lwowa¹). Testamenty mieszkańców miast Wołynia z okresu wczesnonowożytnego można uznać za źródła nieznane i niedoceniane przez historyków, a także niedostępne dla szerszego koła czytelników. Pojedyncze publikacje tekstów źródłowych i wyniki badań przedstawione w kilku artykułach nie wyczerpują tej tematyki². Podstawową motywacją do zinventaryzowania dyspozycji ostatniej woli oraz wydania katalogu testamentów mieszkańców miast Wołynia było przekonanie, że pozwoli to włączyć do naukowego obiegu wyjątkowo cenne dokumenty, które dają wiele możliwości prowadzenia badań nad różnymi kwestiami życia nie tylko mieszkańców ówczesnych miast, ale także całego społeczeństwa wschodnich terenów dawnej Rzeczypospolitej w epoce wczesnonowożytnej. Nie ulega wątpliwości, że materiały te zasługują na szerszą uwagę badaczy.

Niniejszy katalog zawiera noty blisko 200 testamentów odnalezionych w wyniku długotrwałej i żmudnej kwerendy. Tak mała liczba źródeł może się wydawać dziwna i paradoksalna w stosunku do innych regionów dawnej Rzeczypospolitej, lecz zrozumiała w stosunku do ziem ukraińskich. Archiwa miast wołyńskich są bardzo zniszczone w wyniku licznych pożarów i wojen, w niektórych zachowały się tylko szczątki dokumentacji miejskiej, a przeważająca większość miasteczek w ogóle takiej dokumentacji nie posiada. Dlatego podstawą źródłową naszych badań stały

---

1 Я. Кочеркевич, *Побут львів'ян. Джерелознавчий аналіз заповітів*, Студії з архівної справи та документознавства, Київ 2003, t. 10, s. 55-58; таж, *Мицанська родина Львова кризь призму заповітів першої половини XVII ст.*, Вісник Львівського університету, 2006, с. 83-94; таж, *Побожні формули у заповітах мицан м. Львова другої половини XVI – першої половини XVII ст.: дипломатичний аналіз*, Архіви України, 2010, вип. 5, с. 45-61; О. Вінниченко, *Заповіти шляхти Руського воеводства першої половини XVIII ст. (на матеріалах реляційних книг Львівського гродського суду)*, Записки Наукового товариства імені Шевченка, Львів 2006, t. CCLII: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін, с. 663-686; таж, *Шляхетські заповіти в реляційних книгах Львівського та Перемишльського гродських судів першої половини XVIII ст. як історичне джерело*. Дисертація кандидата історичних наук. Львівський ун-т, 2009; oraz inne.

2 Н. Білоус, *Заповіти луцьких мицан кінця XVI – першої половини XVII ст.*, Старий Луцьк. Науково-інформаційний збірник ЛДІКЗ. Вип. 7, Луцьк 2011, с. 191-203; N. Biłous, *Testamenty mieszkańców miasta Ołyki z lat 1660-1670*, КНKM, 2011, nr 3-4, s. 347-362; таж, «Тіло моє грішне, з землі взяте, має бути поховане за звичаєм християнським»: поховання волинських мицан у XVII ст., *Theatrum humanae vitae*. Студії на пошану Наталі Яковенко, Київ 2012, с. 296-308; таж, *Тестаменти волинських мицан XVII ст.: джерелознавчий аналіз*, Студії і матеріали з історії Волині 2012, ред. В. Собчук, Кременець 2012, с. 291-303; таж, *Ціна шляхетського поховання на Волині наприкінці XVII ст.*, Повсякдення ранньомодерної України. Т. 2: Світ речей і повсякденних уявлень, Київ 2013, с. 297-315; таж, *Konflikty w rodzinach mieszkańców miast Wołynia w świetle testamentów XVII wieku*, КНKM, R. LXI, 2013, nr 2, s. 317-325; таж, *Testamenty wojskowych poległych i zmarłych na Wołyniu w XVII w.*, КНKM, 2016, nr 64(2), s. 211-224.

się przede wszystkim zachowane pojedyncze księgi kilku miast Wołynia z XVII w. Jeszcze tylko kilka tekstów udało się odnaleźć w księgach grodzkich i ziemskich, gdzie zostały wpisane kopie wypisów z dawno zaginionych ksiąg miejskich.

Brak tradycji spisywania testamentów w miastach wołyńskich to kolejna przyczyna tak małej liczby tych dokumentów. Wyjątek stanowi Ołyka – rezydencja książąt Radziwiłłów – gdzie była wykształcona dobra praktyka kancelaryjna w XVII w. W innych miastach regionu taka praktyka pewnie ustaliła się tylko w drugiej połowie XVII w. Warto także pamiętać, że – podobnie jak i w miastach polskich – urzędy miejskie w miastach wołyńskich nie były jedynymi instytucjami uwierzytelniającymi prywatne dokumenty, ponieważ istniała możliwość sporządzenia aktów ostatniej woli w instytucjach kościelnych, archiwach, które do dziś nie zachowały się.

* * *

Powstanie tego katalogu umożliwiło moje uczestnictwo w siedmiu „Funeraliach testamentarnych” w Warszawie, organizowanych w latach 2009-2015 w ramach Zespołu Historii Kultury Staropolskiej w Instytucie Historycznym UW przez profesor Urszulę Augustyniak, do której kieruję wyrazy wdzięczności i podziękowania za wprowadzenie mnie w problematykę testamentarną, pomoc merytoryczną oraz cenne uwagi w trakcie przygotowania katalogu do druku. Za pomoc w poszukiwaniach testamentów w księgach grodzkich wołyńskich w archiwum w Kijowie jestem wdzięczna dr. Ihorowi Tesłence. Za cenne wskazówki i poprawienie błędów dziękuje recenzentom mojej pracy – prof. dr. hab. Vasyłowi Ulianovskiemu oraz prof. dr. hab. Myronowi Kapralowi.

Stan zachowania źródeł. Baza źródłowa

Testamenty mieszkańców miast Wołynia są rozproszone po różnych zespołach archiwów Ukrainy, Polski i Białorusi. Większość tych tekstów pochodzi z Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy w Kijowie. Jednak tylko osiem zespołów tego archiwum zawiera teksty testamentów mieszczan dotyczące przebadanego okresu: Ołyki (4), Dubna (6), Kowla (8), Łucka (1), Równego (1), Kozlina (1), Milanowicz (1), Wyżwy (1). Najwięcej zachowało się ołyckich testamentów:

CPAHUK, zespół nr 1237 „Księgi miejskie ołyckie” (Олицький магістрат)

sygnatura	Lata krańcowe	Liczba stron w księdze	Liczba wpisanych testamentów
1	1666 – 2.01.1692	46	5
2	3.07.1692 – 24.05.1697	26	0
3	1666-1692	2	0

sygnatura	Lata krańcowe	Liczba stron w księdze	Liczba wpisanych testamentów
4	1644-1659	93	16
5	1596-1794	186	0
6	1600-1606	99	6
7	1659-1670	204	48

Ponadto dwie księgi miejskie ołyckie są dzisiaj przechowywane w Polsce, w Bibliotece Kórnickiej (Akta spraw karnych i cywilnych miasta Ołyki, sygn. 01204 (Mf BK nr 2184)), z których jedna zawiera trzy testamenty z 1625 r. Ogółem zachowało się 78 testamentów z tej serii. Wygląda na to, że jest to tylko część, ponieważ akta miejskie ołyckie zawierają dużo wzmianek o testamentach mieszczan, które albo nie zachowały się, albo nie były wpisane. Udowadniają to także pośmiertne inwentarze majątkowe mieszczan, akta dekretowe o podziale majątności po śmierci testatorów, nagłówki (tytuły) testamentów, których tekstów brak na kartach ksiąg.

CPAHUK, zespół nr 33 „Księgi miejskie Dubna” (Дубенський городовий магістрат)

sygnatura	Lata krańcowe	Liczba stron w księdze	Liczba wpisanych testamentów
1	18.05.1651 – 1.10.1688	610	8
2	8.02.1669 – 16.07.1670	121	0
3	1695	66	0
4	13.10. – 18.04.1789 – 1791	90	0
5	9.01.1709 – 1739	95	0
6	1648-1650	308	7
7	1666-1668	163	0
8	1677-1720	83	0
9	1680-1686	50	0
10	1680, 1786	60	2
11	1688-1691	140	3
12	13.04.1695 – 18.10.1701	114	2
13	1700-1702	83	2

W 13 księgach miasta Dubna wpisane są tylko 24 teksty testamentów. Jeszcze jedną księgę miejską tego miasta udało się odnaleźć w Narodowym Historycznym Archiwum Białorusi w Mińsku, w zespole „Radziwiłłowie” (nr 694, opis 7, sygn. 816), odnaleziono w niej 5 testamentów za lata 1680, 1690 i 1694. Ogółem zachowało się 29 testamentów wpisanych do ksiąg miejskich Dubna.

CPAHUK, zespół nr 35 „Księgi miejskie Kowla” (Ковельський магистрат)

sygnatura	Lata krańcowe	Liczba stron w księdze	Liczba wpisanych testamentów
1	1646 – 4.12.1770	51	0
2	1661-1665	292	6
3	15.07. – 15.09.1670	381	1
4	13.10.1670 – 31.10.1673	310	2
5	13.12.1673 – 5.05.1676	189	0
6	11.04.1676 – 20.03.1673	190	3
6a	1676-1750	196	0
7	3.06.1680 – 24.03.1686	279	3
8	4.06.1686 – 14.06.1690	283	1
9	24.06.1690 – 11.05.1694	283	3
10	26.05.1694 – 1697	227	1
11	21.03.1697 – 1700	273	0
12	14.04.1700 – 31.03.1704	334	0

Dwanaście ksiąg Kowla za przebadany okres zawiera 20 testamentów. Kilka tekstów testamentów mieszkańców tego miasta odnaleziono ponadto w księgach grodzkich włodzimierskich (CPAHUK, z. 28).

W Lwowskiej Narodowej Naukowej Bibliotece im. Wasila Stefanyka zachowała się jedna księga miejska m. Równe (zespół nr 91 „Radziwińskie”, sygn. 44. Księga radziecka miasta Równe, t. 2, 1691-1699), która zawiera 27 testamentów. Kolejność chronologiczna tekstów wpisanych do tej księgi jest naruszona – być może z winy introligatorów, którzy nie trzymali się porządku chronologicznego przy opracowaniu aktów. Jeszcze jedna księga miejska Równego, to znaczy tom 1 za lata 1628-1629, została niestety zagubiona kilka lat temu i dotąd nie została odnaleziona, nie zachowały się też żadne jej fotokopie.

Jeszcze gorzej przedstawia się stan zachowania testamentów w archiwach miejskich innych miast Wołynia. Do naszych czasów przetrwała tylko jedna księga miejska Łucka za lata 1638-1640 (CPAHUK, z. 23 „Łucki magistrat”, op. 1, sygn. 1), gdzie wpisano jedynie trzy testamenty. Ponadto osiem testamentów mieszkańców tego miasta odnaleziono w księgach grodzkich łuckich i włodzimierskich.

Zupełnie brakuje natomiast ksiąg miejskich innych powiatowych miast Wołynia – Krzemieńca i Włodzimierza – z XVI-XVII w. Niektóre testamenty mieszkańców tych miast trafiły do ksiąg grodzkich i ziemskich, gdzie podczas długotrwałej kwerendy udało się odnaleźć kilka tekstów, chociaż nie ulega wątpliwości, że dalsza kwerenda w tych księgach pozwoliłaby odkryć jeszcze kilkanaście testamentów.

W Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie (rkps 262) przechowywana jest księga miejska prywatnego miasteczka Kozlin, głównie za lata 1608-1610, gdzie wpisane są trzy akta ostatniej woli mieszczan tego miasteczka.

Kwerenda archiwalna w zespołach innych prywatnych miast nie przyniosła oczekiwanych rezultatów i była mało skuteczna, odnaleziono tylko trzy testamenty w dwóch księgach miejskich: dwa z Milanowicz 1650, 1694 r.³, jeden z Wyżwy 1638 r.⁴ Inne księgi tych miast za badany okres nie zawierają testamentów. Podobna sytuacja jest z pojedynczymi księgami miast Beresteczko⁵ i Ratno⁶, gdzie nie wpisano żadnego testamentu, chociaż kilka aktów poświęcono sporom sądowym o spadek po śmierci testatorów i zanotowano wzmianki o sporządzonych w tym miasteczku testamentach. Dwa akty ostatniej woli zawiera zamkowa księga Zasławia 1572 r., przechowywana w Archiwum Państwowym w Krakowie (dział na Wawelu, Archiwum Sanguszków, Rękopisy, nr 27).

Do katalogu włączono też pojedyncze testamenty sporządzone w Nowym Tuczynie, Klewaniu, Ostrogu, Sokole, Turijsku. Oryginały ksiąg miejskich dawno już nie istnieją, ale niektóre wypisy z nich trafiły kiedyś do ksiąg grodzkich, gdzie udało się je odnaleźć.

Ze 197 testamentów włączonych do katalogu 22 (11%) były sporządzone w języku ruskim (tzn. staroukraińskim), pozostałe w języku polskim, co odnotowano w każdym regescie. Testamenty spisane w języku ruskim trafiły przeważnie do ksiąg grodzkich i ziemskich, gdzie praktyka kancelaryjna nie zobowiązywała do ich tłumaczenia na język polski, w odróżnieniu od ówczesnych kancelarii miejskich. Wyjątek stanowią księgi miejskie prywatnych miasteczek: Zasławia, Kozlina, Milanowicz i Wyżwy spisane w języku ruskim.

Miasteczka wołyńskie jako ośrodki spisania testamentów

Według ostatnich obliczeń Andrzeja Zajaca ogólna liczba realnie istniejących miast w województwie wołyńskim w połowie XVII w. stanowiła 125, z tego prywatnymi było 111 (89%) ośrodków, 94 (85%) posiadały prawo magdeburskie⁷. Niestety, ze względu na wspomniane wyżej przyczyny i okoliczności zachowała się tylko mała część ksiąg miejskich, dlatego podstawowymi źródłami naszych badań stały się testamenty mieszkańców tylko 16 (12%) miast. Z uwagi na ograniczoną objętość tej publikacji poniżej podaję jedynie krótkie informacje na temat kilku ośrodków miejskich, których księgi zawierają teksty testamentów*.

3 CPAHUK, z. 1401, op. 1, sygn. 1.

4 CPAHUK, z. 32, op. 1, sygn. 1 (1601-1689), sygn. 2 (1661-1718).

5 CPAHUK, z. 1400, op. 1, sygn. 1 (1677-1723).

6 CPAHUK, z. 31, op. 1, sygn. 1 (1599-1602), sygn. 2 (1632-1633), sygn. 3 (1663-1666), sygn. 4 (1792-1796).

7 A. Zajac, *Miasta prywatne Wołynia w XVI – pierwszej połowie XVII w. Liczba i specyficzne cechy funkcjonowania*, RDSG, t. XXVII, 2016, s. 179-198, http://rdsig-ihpan.edu.pl/images/RDSG-pdfy/2016_SI/08_Zajac.pdf.

* Zauważmy, że ze względu na brak odpowiednich źródeł i aktualnej literatury naukowej na temat miast Wołynia podana niżej informacja jest fragmentaryczna.

OŁYKA (dziś osiedle typu miejskiego w obwodzie wołyńskim) znana jest przede wszystkim jako rezydencja książąt Radziwiłłów, którzy w połowie XVI w. wybudowali tutaj jeden z największych zamków na Wołyniu, a w latach 1635-40 – najpiękniejszy i najbogatszy kościół w tym regionie⁸. Od 1564 r. posiadała prawo magdeburskie. W 1586 r., na skutek układu grodzieńskiego z 16 VIII dotyczącego działów majątkowych synów Mikołaja Czarnego Radziwiłła, książąt Mikołaja Krzysztofa Sierotki i Albrychta Stanisława Radziwiłłów, została założona ordynacja rodowa z centrum w Ołyce, zatwierdzona przez sejm w 1589 r. Po śmierci brata w 1614 r., Ołyka stała się dziedziczną własnością Albrychta Stanisława Radziwiłła (1595-1656)⁹, który był aktywnym fundatorem i przyczynił się do wzrostu znaczenia miasta – zwłaszcza w 1635 r. – odrestaurował dawny kościół pw. św. Piotra (zbudowany w 1460 r.) i ufundował drugi, pw. św. Trójcy, a w 1641 r. uzyskał dla niego godność kolegiaty. Świątynia była zbudowana w stylu barokowym. Ze względu na bogate wyposażenie wnętrza, zdobione rzeźbami apostołów i świętych dłuta wrocławskiego rzeźbiarza Melchiora Erlenberga, była uznawana za najpiękniejszy kościół Wołynia. W 1638 r. utworzono przy niej seminarium duchowne i szkołę akademicką – filię Akademii Zamoyskiej – gdzie pięciu profesorów wykładało logikę, retorykę, gramatykę, teologię i sztuki wyzwolone. W centrum miasta znajdował się rynek z ratuszem (przebudowanym w 1647 r.), przy którym mieszkali zamożni mieszczanie. Większość obywateli miasta mieszkała jednak na dwóch przedmieściach – Zalesocze i Zawrocie – gdzie według szosowego rejestru z 1583 r. było 213 budynków i blisko 1300 mieszkańców. Według taryfy podymnego 1629 r. w Ołyce były 673 domy, blisko 4000 mieszkańców¹⁰. W tych czasach było to jedno z największych prywatnych miast Wołynia. W połowie XVII w. Ołyka przeżywała trudny okres: w 1648 r. trzykrotnie padła ofiarą napadów wojsk Bohdana Chmielnickiego, które spaliły miasto. Po wojnach kozackich połowy XVII w. liczba mieszkańców znacznie się zmniejszyła. Po bezpotomnej śmierci ks. Albrychta Stanisława Radziwiłła w 1656 r. ordynację ołycką objął najbliższy krewny zmarłego, książę Michał Kazimierz Radziwiłł (1625-1680), syn Ludwika i Tekli Wołłowiczówny, ordynat nieświeski, w którego rękach po raz pierwszy połączyły się te dwie kolosalne ordynacje. Z testamentów obywateli miasta (jak również z innych akt miejskich) wynika, że w latach 1660-79 Ołyka przeżywała okres stabilizacji, rozwoju gospodarki miejskiej. Niestety, nie potrwiał on długo – wielki pożar w 1679 r., a później spustoszenie i spalenie przez Szwedów w 1702 r. znowu doprowadziły miasto do upadku.

---

8 Dokładniej o tym zob.: S. Tomkiewicz, *Ołyka*, „Prace Komisji Historii Sztuki”, t. 3, s. 3, Kraków 1923; A. Сендульский, *Местечко Олыка Дубенского уезда*, „Волинские епархиальные ведомости”, 1878, ч. Неофициальная, с. 564-567; R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji*, t. V, Warszawa 1988: *Dawne województwo wołyńskie*, s. 366-386; Є. Ковальчик, *Пізньюбарокові магнатські резиденції на Волині і Львівщині*, „Українське бароко та європейський контекст”, Київ 1991, с. 54-55; T. Polak, *Zamki na kresach: Białoruś, Litwa, Ukraina*, Warszawa 1997, s. 188-189; С. Терський, *Олика: історичний нарис*, Львів 2001, с. 31-33; В. Александрович, *Інвентарі Олицького замку XVII-XVIII століть*, Луцьк 2007.

9 A. Przyboś, *Radziwiłł, Albrycht Stanisław*, PSB, t. XXX, Wrocław 1987, s. 143-148.

10 СРАНУК, z. 25, op. 1, sygn. 170, k. 466 v. (oprócz budynków kościelnych i szpitali).

W 1870 r. zgorzał ołycki ratusz z archiwum miejskim, co wyjaśnia (wspomniany wyżej) zły stan zachowania testamentów z tego miasta.

DUBNO (dziś stolica rejonu w obwodzie rówieńskim) pełniło rolę drugiej po Ostrogu stolicy ordynacji książąt Ostrogskich, założonej przez ks. Janusza Ostrogskiego w 1609 r., stolicy majoratu, do którego należały 24 miasta oraz 592 wsie. Wzniesiony w XV w. zamek był jedną z największych fortec Wołynia (zachował się do dziś). Od 1498 r. miasto posiadało prawo magdeburskie. Po śmierci ks. Janusza Ostrogskiego w 1620 r. jego majątek przeszedł w ręce książąt Zasławskich (właściciele miasta Zasławia), a po śmierci ostatniego przedstawiciela tego rodu ks. Aleksandra w 1674 r. – w ręce książąt Lubomirskich. W drugiej połowie XVII w. w mieście działało kilka cechów: tkacki, kowalski, szewski, krawiecki, złotniczy. W 1670 r. król Michał Wiśniowiecki nadał miastu przywilej na prowadzenie corocznie czterotygodniowego jarmarku¹¹. Najważniejsze świątynie to: kościół farny, cerkiew św. Eliasza, cerkiew św. Mikołaja, monaster św. Krzyża, klasztor bernardynów, na przedmieściu Surmicze – cerkiew św. Jerzego¹².

RÓWNE (dziś stolica obwodu) status miasta otrzymało w końcu XV w. wraz z przywilejem na prawo magdeburskie¹³. W tym samym czasie wzniesiono tamtejszy zamek. Do 1620 r. miasto należało do dóbr książąt Ostrogskich, a w kwietniu tego roku przeszło do rąk wojewody kijowskiego Tomasza Zamoyskiego jako posag jego żony Katarzyny z Ostrogskich. Dzięki temu miasto uzyskało korzystniejsze warunki rozwoju. Miało wówczas 200 budynków i około 1000 mieszkańców, których liczba zwiększyła się w 1629 r. do 3000. W 1637 r. na koszt kanclerza Tomasza Zamoyskiego zbudowano pierwszy w mieście szpital. W 1642 r. miasto, jako posag Joanny Barbary Zamoyskiej, przeszło do Koniecpolskich. W 1682 r. po bezpotomnie zmarłym Stanisławie Koniecpolskim Równe dostało się Janowi Aleksandrowi Koniecpolskiemu, wojewodzie belzkiemu. W połowie XVII w. kilkakrotnie niszczyły je pożary i napady Kozaków, a w 1667 r. ludność zdziesiątkowało morowe powietrze, wtedy zginęło 1600 osób. W 1680 r. miasto znowu zostało spustoszone przez Kozaków, a w 1691 r. przez wielki pożar. W 1706 r. zajęli je Szwedzi¹⁴.

KOWEL (dziś miasto w obwodzie wołyńskim, siedziba rejonu kowelskiego) – niegdyś miasto prywatne, własność książąt Sanguszków. Prawa miejskie nadał mu król Zygmunt I w 1518 r. Od 1536 do 1543 r. miasto należało do królowej Bony, od 1564 – do ks. Andrzeja Kurbskiego, po śmierci którego w 1583 r. znowu stało się królewszczyzną. Dzierżawcą został wówczas Andrzej Firlej z Dąbrowicy, który w latach 1590-1609 był starostą kowelskim. Kolejnymi posesorami Kowla byli: Feliks Kryski (od 1609 r.), Stanisław Koniecpolski (1638), Stefan Czarniecki (1655), Wacław Leszczyński

---

11 I. Radliński, *Dubno*, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* (dalej: *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*), red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, nakł. F. Sulimierskiego i W. Walewskiego, t. II, Warszawa 1881, s. 194-197.

12 Inwentarz miasta Dubna 1695 r.: CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 3.

13 Pierwotny tekst przywileju nie zachował się, nie są znane historykom jego kopie, tylko późniejsze wzmianki o nadaniu w końcu XV w.

14 T.-J. Stecki, *Miasto Równe*, Warszawa 1880; Я. Поліщук, *Рівне: мандрівка крізь віки. Нарис з історії міста*, Рівне 1998.

(1660), Stefan Leszczyński (1683). Na początku XVII w. miasto liczyło blisko 2000 mieszkańców, przed powstaniem Chmielnickiego było ich 1200, a po wojnie liczba ta spadła do 600¹⁵. Przedwojenny stan zaludnienia miasto osiągnęło w końcu XVII w.¹⁶ W 1680 r. działały tu trzy cechy łączone: pierwszy jednoczył rzeźników, piekarzy, olejników, drugi – krawców i kuśnierzy, trzeci – szewców i garbarzy¹⁷. W końcu XVII w. w jednym cechu zjednoczyli się rymarze, złotnicy, bednarze, cieśle, tokarze, ślusarze, malarze i siodlarze¹⁸. Najważniejsze świątynie to cerkwie prawosławne: Błagowieszczeńska (Zwiastowania Pańskiego), św. Mikołaja, Wwedeńska albo Wedenowska (Ofiarowania Najświętszej Panny Marii), Woskresieńska (Zmartwychwstania Jezusa), św. Trójcy, Czesnochrestska albo Wozdwyżennia Czesnoho Chresta (Podwyższenia Krzyża Świętego) i katolicki kościół św. Anny, zbudowany w 1551 r.

ŁUCK (dziś miasto w obwodzie wołyńskim) – miasto królewskie, dawna stolica powiatu i województwa wołyńskiego. Dnia 31 października 1432 r. polski król Władysław obdarzył miasto przywilejem, który jego mieszkańcom – Rusinom, Niemcom i Polakom – nadawał prawo niemieckie (*ius teuthonicum*) na wzór miasta Krakowa. Dnia 31 lipca 1497 r. wielki książę litewski Aleksander ponowił przywilej na prawo magdeburskie. W XVI w. w mieście było 20 świątyń (kościółów i cerkwi) oraz cztery monastery i bożnica. Siedemnastowieczny Łuck był miastem licznych jurydyk (szlacheckich, kościelnych, etnicznych), gdzie nieraz dochodziło do ostrych konfliktów społecznych. Gmina miejska liczebnie nigdy nie dominowała. Ogólna liczba mieszkańców przed powstaniem Chmielnickiego nie przekroczyła 10 tys. Główną instancją władz miejskich Łucka był urząd wójtowski, który w XVI w. przeszedł w ręce zamożnej szlachty, ciągnącej z niego wielkie zyski. Należący do tego urzędu majątek był przedmiotem transakcji kupna-sprzedaży, dzierżawienia, a nawet podziału, wielokrotnie też przekazywano go warendę i zastaw. Do XVIII w. gminie miejskiej nie udało się wykupić wójtostwa dziedzicznego¹⁹.

OSTRÓG (dziś miasto w obwodzie rówieńskim) to rodowe gniazdo książąt Ostrogskich. Wojewoda kijowski Wasyl-Konstanty Ostrogski (1559-1608) przebudował w stylu renesansowym zamek i bramy miejskie, a w 1579 r. założył Akademię Ostrogską, dzięki czemu na przełomie XVI i XVII w. miasto stało się ważnym ośrodkiem kulturalnym prawosławia. Działo tu dziewięć prawosławnych cerkwi: Bogojawleńska (Objawienia Pańskiego), św. Bazylego, św. Mikołaja, Uspinnia Bogorodzicy (Zaśnięcia Matki Bożej), Woskresieńska (Zmartwychwstania Pańskiego), św. Borysa i Gleba, św. Jana, św. Onufrego, monaster św. Trójcy oraz kościoły katolickie: św. Ignacego Loyoli i św. Franciszka Ksawerego. W 1585 r. Ostróg otrzymał przywilej na prawo

15 *Źródła dziejowe*, wyd. A. Jabłonowski, t. 19, *Ziemie ruskie, Wołyń i Podole*, Warszawa 1889, s. 24, 120; O. Баранович, *Залюднення Волинського воєводства у першій половині XVII ст.*, Київ 1930, c. 75-76.

16 CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 9, k. 265-272.

17 Tamże, sygn. 7, k. 62-63v.

18 Tamże, sygn. 11, k. 123v-124.

19 O. Михайлюк, *Історія Луцька*, Львів 1991 [O. Mychajliuk, *Istoriya Łucka*, Lwów 1991]; С. Терський, *Луцьк X-XV ст.*, Львів 2006 [S. Terskyj, *Łuczesk X-XV st.*, Lwów 2006]; Н. Білоус, *Луцьке вієтвіство в XV-XVII ст.: характеристика інституту та персоналії урядників*, Український історичний журнал, Київ 2015, № 4, c. 4-22.

magdeburskie. W XVII w. działało kolegium jezuickie ufundowane przez Annę Alojżę Ostrogską w 1626 r.²⁰ W 1629 r. w mieście było 1655 budynków, 10 kościołów (prawosławnych i katolickich), jedna synagoga (bożnica), jeden meczet. W 1624 r. funkcjonowało 16 cechów, a w 1635 r. było 551 rzemieślników z 36 fachów. Podczas wojny kozackiej w połowie XVII w. nastąpił upadek; miasto, Akademia i kolegium jezuickie zostały spalone, a ludność katolicka wymordowana. W latach 1609-1753 Ostróg stał się ośrodkiem ordynacji, po ks. Ostrogskich przeszedł w ręce Zasławskich, Wiśniowieckich, a w 1700 r. – Sanguszków²¹.

KOZLIN (dziś wieś w rejonie równieńskim) był w XVI w. miasteczkiem należącym do książąt Ostrogskich, którzy wybudowali zamek. Dnia 20 marca 1583 r. ks. Konstanty Ostrogski, jako starosta włodzimierski, nadał miastu przywilej na prawo magdeburskie, który 18 lipca tego roku zatwierdził król Stefan Batory. W wyniku podziału majątków Ostrogskich w 1603 r. Kozlin dostał się Aleksandrowi Ostrogskiemu, w 1620 r. stał się własnością jego córki Katarzyny i jej męża Tomasza Zamoyskiego. W miasteczku był rynek, dwie ulice i przedmieście²².

KLEWAŃ (dziś osiedle typu miejskiego w obwodzie równieńskim nad rzeką Stubłą) – miasto prywatne w powiecie łuckim. Od końca XV do końca XVII w. był główną rezydencją książąt Czartoryskich, którzy wybudowali tu potężny zamek w latach 60. XVI w. W XVI w. istniał w Klewaniu klasztor prawosławny. W 1630 r. Mikołaj Czartoryski na miejscu starego drewnianego kościoła katolickiego pw. Najświętszej Panny Marii ufundował murowany. W 1648 r. Kozacy zrabowali kościół i miasto, a w 1653 r. zniszczyli go Tatarzy, ocalał tylko zamek. W 1654 r. król Jan Kazimierz potwierdził miastu przywilej na prawo magdeburskie i prawo korzystania z pieczęci z wizerunkiem św. Michała, wyznaczył coroczne tygodniowe jarmarki na święto Trzech Króli i Wniebowzięcia Panny Marii, targi w poniedziałek i piątek²³.

MILANOWICZE (dziś wieś rejonu turzyskiego w obwodzie wołyńskim) – w XVI-XVII w. prywatne miasteczko w powiecie łuckim. Na początku XVI w. należało do ks. Wasyla Michajłowicza Sanguszki, a w latach 1564-1583 do ks. Andrzeja Kurbskiego. W 1550 r. otrzymało status miasta i przywilej na prawo magdeburskie od królowej Bony. W ciągu XVI-XVII w. działały tu trzy cerkwie prawosławne: św. Piotra, św. Pokrowy (Opieki Najświętszej Bogorodzicy), Wozdwyżennia Czesnego Chresta (Podniesienia Krzyża Świętego)²⁴.

---

20 В. Вечерський, *Єзуїтський колежіум*, [w:] *Втрачені об'єкти архітектурної спадщини України*, Київ 2002, с. 412-414.

21 Dokładniej zob.: В. Ульяновський, *Міста в господарській системі Острозчини*, [w:] *Князь Василь-Костянтин Острозький: історичний портрет у галереї предків та нащадків*, Київ 2012, с. 739-761; *Князі Острозькі*. Підгот. А. Дзярнович, Р. Рагаускене, І. Тесленко, Б. Черкас, Балтія-Друк, Київ 2014.

22 Dokładniej zob.: А. Заяць, *Волинське містечко Козлин у світлі міської книги початку XVII ст.*, Краєзнавство, nr 3-4, Київ 2015, с. 49-58.

23 *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*, t. IV, Warszawa 1888, s. 139-140; А. Сендульський, *Містечко Клевань Ровенського уезда*, Волинские епархиальные ведомости, 1880, № 13-14, с. 627-644.

24 А. Заяць, *Урбанізаційний процес на Волині в XVI – першій половині XVII ст.*, Львів 2003, с. 122.

WYŻWA (dziś osiedle typu miejskiego, stolica rejonu w obwodzie wołyńskim) – miasto prywatne w powiecie włodzimierskim, któremu w 1548 r. królowa Bona nadała przywilej na prawo magdeburskie. W 1564 r. Wyżwę razem z włością kowelską otrzymał ks. Andrzej Kurbski, a w 1585 r. wróciła do królewskiej. Według lustracji 1629 r. prowent (przychód) z miasta wynosił 572 floreny 21 groszy, nadto z folwarku wyżewskiego 177 florenów. Do włości oprócz miasteczka należały trzy wsie oraz trzy folwarki; w 1633 r. król Władysław IV potwierdził miastu te nadania. Wojewoda poznański i starosta kowelski Krzysztof Opaliński wydał szereg przywilejów miejscowym Żydom: pozwolił im mieć bożnicę, okopisko (cmentarz), jatki mięsne, wystawić szpital i łaźnię, budować się na pustych placach, robić piwo, miód, gorzałkę, mieć kramnicę (sklep). W 1644 r. król zatwierdził te przywileje²⁵.

NOWY TUCZYN (dziś wieś rejonu hoszczańskiego w obwodzie rówieńskim) – w czasach Rzeczypospolitej prywatne miasteczko w powiecie łuckim. W połowie XVI w. należało do Bohdana Siemaszki, starosty kowelskiego, pisarza królowej Bony²⁶, od 1576 r. – do Aleksandra Siemaszki, podkomorzego włodzimierskiego, kasztelana braclawskiego, starosty łuckiego. W 1590 r. jego syn Mikołaj Siemaszko, kasztelan braclawski, starosta łucki, zbudował parafialny kościół pw. św. Trójcy i św. Michała Archanioła, który w 1649 r. podczas wojny kozackiej został częściowo zniszczony. Na początku XVII w. miasteczko przeszło w ręce córek Mikołaja – Marianny, żony Stanisława Daniłowicza, i Katarzyny, żony Jewstafija Tyszkiewicza, wskutek czego zostało podzielone na dwie części – Stary i Nowy Tuczyn²⁷.

TURIJSK (Tyrzysk) (dziś osiedle typu miejskiego, stolica rejonu w obwodzie wołyńskim) – dawniej miasto prywatne w powiecie łuckim. W XVI w. miejscowość ta należała do rodu Sanguszków, którzy wybudowali zamek. Hetman polny litewski Roman Sanguszko (1537-1571) w swoim testamencie nakazał zbudować szpital przy cerkwi św. Spasa. Zapis ten zrealizowała jego matka, księżna Anna Zbaraska. W XVI-XVII w. Turijsk liczył się jako jedno z największych centrów rzemiosła i handlu na Wołyniu, posiadał prawo magdeburskie²⁸.

WŁODZIMIERZ (dziś Włodzimierz Wołyński, stolica rejonu w obwodzie wołyńskim) powstał w drugiej połowie X w., nazwę otrzymał ku czci ks. Włodzimierza I Wielkiego (zm. 1015). W pierwszej połowie XIII w. stał się centrum halicko-włodzimierskiego księstwa pod rządem ks. Daniły Romanowicza (1201-1264). W XIV-XV w. miasto było ważnym ośrodkiem handlowo-rzemieślniczym, zasiedlonym przez osadników niemieckich. Przywilej na prawo magdeburskie został nadany całej gminie miasta przez ks. Aleksandra Jagiellończyka w końcu XV w. (pierwotny tekst dokumentu nie zachował się, tylko kopie i przywileje potwierdzające z XVI w.). W XVI-XVII w. Włodzimierz był siedzibą sądów szlacheckich ziemskiego i grodzkiego, rezydencją prawosławnych biskupów wołyńskich. Po unii brzeskiej 1596 r. katedralna cerkiew pw. Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii przeszła

25 *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*, t. XIV, Warszawa 1895, s. 166.

26 H. Lulewicz, *Siemaszko (Siemaszkowicz) Bohdan h. własnego (zm. ok. 1555)*, PSB, PAN, Warszawa-Kraków 1996, t. XXXVI/4, zeszyt 151, s. 604.

27 *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*, t. XII, Warszawa 1892, s. 606.

28 Tamże, s. 669-670.

w ręce unitów. W mieście funkcjonowało kilkanaście prawosławnych kościołów i kilka klasztorów (św. Apostołów, Preobrażennia (Przemienienia Pańskiego), św. Bazylego, św. Eliasza, św. Michała Archanioła, św. Onufrija Wielkiego) oraz kościołów katolickich: kościół jezuitów, kościół św. św. Joachima i Anny, klasztor dominikański z kościołem św. Trójcy²⁹.

ZASŁAW (dziś Izjaślaw, stolica rejonu w obwodzie chmielnickim) – dawne ruskie miasto, rezydencja książąt Ostrogskich i Zasławskich. W 1579 r. został założony Nowy Zasław i nowy zamek (obecnie w ruinie). W 1583 r. nadano miastu przywilej na prawo magdeburskie, prawo na prowadzenie jarmarków i targów. Działały cerkwie św. Onufrija, Wozdwyżennia Chresta (Podniesienia Krzyża Świętego), kościół farny pw. Jana Chrzciciela, monaster franciszkański i bernardyński. W XVII w. wielokrotnie padał ofiarą najazdów tatarskich i kozackich, a także pożarów³⁰.

Miasta wołyńskie, oprócz mieszczan pochodzenia miejscowego, zamieszkiwali przybysze z ziem koronnych, a także przedstawiciele różnych innych narodowości, m.in.: Ormianie, Włosi, Grecy, Tatarzy, Żydzi, Karaimi oraz inni. Najwięcej przybyszów było w Ołyce, zwłaszcza w XVI – początku XVII w. W ciągu XVII w. najliczniejsi w tych miastach byli Rusini, wyznawcy kościoła prawosławnego i unickiego. Pod koniec XVII w. znacznie wzrosła liczba Żydów³¹.

Testatorzy w świetle swoich testamentów

Przeważającą część testatorów niniejszego katalogu to stali oraz tymczasowi mieszkańcy miast wołyńskich w większości pochodzenia miejscowego, tylko siedem osób to przybysze z ziem koronnych i Litwy. Możemy wszystkich testatorów podzielić na kilka grup:

- przedstawiciele elity miejskiej rządzącej – 18 osób (9,2%)
- wojskowi – 14 (7,2%)
- kobiety (mieszczki i szlachcianki) – 56 (28,7%)
- rzemieślnicy – 15 (7,7%)
- kupcy – 4 (2%)
- osoby duchowne – 5 (2,6%)
- szlachta (płci męskiej)* – 16 (8,2%)
- inni (ogrodnicy, rolnicy, czeladź, osoby nieokreślonych zajęć) – 67 (34%).

Wyraźnie wyodrębnioną grupę społeczno-zawodową stanowią przedstawiciele miejskiej elity urzędniczej (wójtowie, landwójtowie, rajcy, ławnicy, pisarze miejscy),

---

29 *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*, t. XIV, Warszawa 1895, s. 169-170. О. Цинкалов-ський, *Стара Волинь і Волинське Полісся*, т. 1, Вінніпег 1984, с. 222-248; В. Дятлов, *Монастири України. Справочник*, Киев 2013, с. 18-21.

30 Н. И. Теодорович, *Город Заслав Волинской губернии: исторический очерк*, Волинские епархиальные ведомости, 1891, nr 22-25; А. Заяць, *Урбанізаційний процес на Волині...*, с. 156.

31 О. Компан, *Міста України в другій половині XVII ст., Матеріали до біографії*, Київ 2007, с. 110-136.

* Nie zaliczono do tej kategorii osób szlacheckiego pochodzenia, które weszły do innych grup – elity rządzącej (wójtowie), wojskowych i kobiet pochodzenia szlacheckiego.

którzy dysponowali niemałymi dobrami i pragnęli przed śmiercią uporządkować wszystkie swoje sprawy dotyczące podziału majątku, długów, legatów na cele charytatywne itd. Wśród takich testatorów możemy wymienić pięciu wójtów: Macieja Treskowskiego z Kowla (nr 35), Marka Żorawnickiego z Łucka (nr 63), Piotra Bryzela z Korca, później chirurga ołyckiego (nr 123), Marcina Irszyńskiego z Sokoła (nr 183), Stefana Wyszpolskiego z Włodzimierza (nr 193); landwójtów Marka Nifanowicza z Kowla (nr 45) i Parfena Gołuzkę z Łucka (nr 65); rajców: Walentego Żębeckiego (nr 90), Hieronima Taniukiewicza (nr 151) i Jarmosza Chomowicza z Ołyki (nr 143), Samuela Sołtana z Łucka (nr 64), Andrzeja Znojowskiego z Kowla (nr 49); ławników: Hrehorego Falilejowicza (nr 100), Hrehorego Nietiakiewicza (nr 113), Łukasza Pozniewicza (nr 148) i Mikołaja Połupanowicza z Ołyki (nr 146), Stefana Bułhaka z Łucka (nr 69); pisarza miejskiego ołyckiego Andrzeja Łabuńskiego (nr 104).

Do katalogu trafiły regesty testamentów wojskowych wyższej i niższej rangi (rotmistrza JKM, hajduków, towarzyszy chorągwi, żołnierzy, pachołków piechoty i pachołków zamkowych), zmarłych w miastach Wołynia lub zaginionych podczas bitew i wypraw wojennych³². Wszystkie testamenty spisywano niedługo przed śmiercią. Większość testatorów miała w miastach wołyńskich rodziny, którym zapisali swoje nieruchomości i rzeczy ruchome. Część majątku z reguły zapisywano klasztorom i kościołom. Najwcześniejszy testament jest datowany na 17 października 1648 r. Jego autor – Andrzej Iwanowicz Kosowicz – „hajduk szeregu* pana wojewody sendomirskiego, węgierskiego z powiatu samborskiego” sporządził swój testament, będąc rannym w bitwie z Kozakami; zaznaczył, iż stracił swój dobytek wskutek złupienia obozu przez Kozaków (nr 2). Dwaj testatorzy to uczestnicy bitwy pod Cudnowem (1660). Jeden z nich – Marcin Chmielowski – zapisał swój dom w Kowlu, stojący przy ulicy przed zamkiem, na szpital, „aby dla ubogich starych, skaliczonych w wojsku był ten dom wygodą” (nr 41). Maciej Majewski, towarzysz chorągwi pana Iwanowskiego, zachorował „w Ukrainie w Białej Cerkwi od spadnięcia z konia i tymże koniem będąc przytłuczony”, a swoją majątność zapisał łuckim bonifratrom, którzy ratowali go w czasie choroby (nr 71). Kazimierz Sokołowski, pochodzący z powiatu nowogródzkiego, był obwiniony przez Żydów z Beresteczka o zabójstwo, przez rok był więziony w zamku dubieńskim, gdzie śmiertelnie zachorował. W testamencie zapisał zabrane przez Żydów rzeczy, a także rynsztunek wojskowy bernardynom z Dubna (nr 19). Testament rotmistrza JKM Konstantego Sudymontowicza Czeczela wskazuje na jego zamożność i pobożność; prosił, żeby pochować jego ciało w kościele ojców Bernardynów dubieńskich przed ołtarzem św. Piotra, duże sumy zapisał różnym świątyniom katolickim na Wołyniu, natomiast liczne nieruchomości zostawił żonie i córce (nr 20). Po jego śmierci krewni,

---

32 Tej problematyce poświęcono specjalny artykuł z publikacją w aneksie tekstów trzech testamentów: N. Biłous, *Testamenty zaginionych na Wołyniu wojskowych z XVII wieku*, KHKM, 2016 nr 64(2), s. 211-224.

* hajduk szeregu – żołnierz w wojsku polskim w XVI-XVII w.; szereg – szyk, w którym żołnierze stoją obok siebie w odstępach równym szerokości dłoni (mierzonym na wysokości łokci), frontem w jednym kierunku.

niezadowoleni z dyspozycji majątkowej testatora i faktu spisania testamentu przez pisarza miejskiego Pawła Kureczkę w Dubnie, pragnęli go zaskarżyć, podając liczne skargi do sądu grodzkiego w Łucku. Dołączył do nich łucki klasztor św. Brygidy, nie otrzymawszy przyznanych mu legatów³³.

Trzecia część wszystkich testamentów wołyńskich dotyczy kobiet. Warto zaznaczyć, że teksty te są bardzo dokładne, zawierają szczegółowe informacje o kondycji majątkowej, religijności i pobożności, powiązaniach rodzinnych i związkach z elitą miejską testatorek, odzwierciedlają losy kobiet, stan emocjonalny, sytuację w rodzinie. Dowodem dobrych stosunków między małżonkami są, jak się wydaje, również zapisy na przeżycie. Na przykład ołycka mieszcza Zofia Kunowska, zawdzięczając swemu ostatniemu, czwartemu małżonkowi „szczyrość przyjaźni małżeńskiej”, zapisała mu 100 zł pol. i 1/3 domu, zaznaczając w tych słowach: „teraźniejszemu p. Krzystoforowi Kunowskiemu po śmierci mej dziękującemu za affect życzliwy, prace i usługi podejmowane ofiaruję” (nr 134).

Testamenty są także źródłem informującym nas o kłopotach i konfliktach rodzinnych, wskutek czego odbywało się oddalenie współmałżonka od spuścizny. Taka sytuacja powstała w rodzinie dubieńskiej mieszcza Nastazji Daniłowej Sinickiej. Z jej testamentu (15.02.1660) wynika, że trzykrotnie wychodziła za mąż. Po śmierci pierwszego małżonka Wasila Szwozki dostała budynek z gruntem, po śmierci drugiego – Kuźmy Łubowika – folwark, półwłoki pola i sad. Trzecie małżeństwo okazało się nieudane, ponieważ ostatni mąż – Daniło Sinicki – był pijakiem i przepił część majątku swojej żony oraz pieniądze uzyskane z jej zastawu. Możemy przypuszczać, że to on doprowadził testatorkę do śmierci. Całą majątność zapisała ona swojej jedynej córce z pierwszego małżeństwa, Tatianie, a małżonka oddaliła od spadku (nr 8). Zdarzały się sytuacje, kiedy testatorzy częściowo lub całkiem odsuwali swoje dzieci od spadku. Ołycka mieszcza katolickiego wyznania Maryanna Słończyzna w końcu życia odpisała swój majątek kościołom, duże sumy na legaty pobożne, sporo pieniędzy zostawiła na ceremonię pogrzebową. Swoje dzieci natomiast zostawiła tylko „przy dobrach ojczystych” (nr 111). Kowelski mieszczanin Iwan Posuszko oddalił starszego syna od spadku, zostawiwszy mu tylko małą część ziemi na wyspach i łośzaka. Według słów testatora – uczynił tak „dla nieuszanowania mnie samego” (nr 51).

Akty ostatniej woli pragnęli spisać i uwierzytelnić także niektórzy biedni mieszczanie. Wśród ostatnich ciekawy jest „Testament Maryny, babki w szpitalu Świętego Krzyża” (1684). Testatorka prosiła, aby pochować jej ciało „pod starym kościołem pod figurą podle Wojciecha wnuka swego”. Zostawiła po sobie tylko 15 zł i 15 gr, 8 motków kądzielnych, krótką białą siermiężkę, stary kozuch, kilka starych chust w skrzyni; to wszystko przekazała na mszę świętą i na obiad dla ubogich. Jako świadkowie zostali wymienieni w jej testamencie wójt ołycki, Aleksander Stanisław Charmeński, jako szafarz tego szpitala i burmistrz Hieronim Taniukiewicz (nr 150).

Nieliczne są testamenty kupców (nr 13, 118, 121) w porównaniu z rzemieślniczymi (nr 35, 47, 53, 62, 66, 78, 106, 110, 116, 120, 123, 130, 139, 152, 190).

---

33 CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 412, k. 61-62; sygn. 418, k. 189v; sygn. 419, k. 183-183v. i inne.

Kupiec Aleksander Dzusa, który podpisał swój testament jako mieszczanin dubieński i ostrogi, zostawił swojej żonie Polonii kamienicę w Ostrogu; miał też nieruchomości w Krzemieńcu – sady, włókę pola, sianożęci, które zapisał córce Helenie³⁴. Wymienia długi zapisane na dubieńskich i ostrogińskich mieszczanach na sumę 370 zł pol., legował to swojej małżonce (nr 13). Ołycki mieszczanin Iwan Miskiewicz, który handlował olejem, solą i miodem prażnym, wymienia wielu swoich dłużników, a wierzytelności te zapisał na rzecz swojej żony (nr 118). Kupca Jacka Leńczyca ze Stryja śmierć zaskoczyła w Ołyce, gdzie ze swym przyjacielem Konstantym sprzedawał na rynku noże i odzież. Zapewne nie chcąc obciążać rodziny swym pochówkiem, prosił o pogrzeb w Ołyce, przy cerkwi unickiej Trójcy Przenajświętszej (nr 121).

Rzemieślnicze testamenty pozostawili przedstawiciele różnych profesji: cechmistrz kowalski, dwóch kuśnierzy, krawiec, szewc, piwowar, szklarz, chirurg, aptekarz, miecznik, młynarz, mydlarz. Interesujący jest testament zamożnego aptekarza Wojciecha Mściśławowicza (15.10.1632), przybyłego z Pułtuszka do Łucka. Przez pewien czas służył on jako prywatny lekarz u kasztelanki braclawskiej Izabelli Siemaszkowej. W Łucku kupił budynek u spadkobierców nieboszczyka, doktora filozofii i medycyny Andrzeja Marciszewskiego. Budynek przebudował na kamienicę z oddzielnym pomieszczeniem dla apteki. W testamencie zaznaczył, że ta kamienica kosztowała go 8 tysięcy zł pol. i położona była w pobliżu ratusza. Za okazane staroście czerwonogrodzkiemu Stanisławowi Daniłowiczowi usługi (widerkauf) za sumę 500 zł pol. kupił dworzyszczę z trzema chłopami we wsi Arsyzczyn pod Koblinem, a także ogród koło rzeki Głuszec w Łucku. Wszystko to zapisał żonie Krystynie Kamińskiej, z którą spłodził kilkoro dzieci. W testamencie wspomina, że z całego potomstwa została mu tylko jedna córka Anna, reszta zmarła w dzieciństwie i została pochowana w kościele jezuickim w Łucku. Miał także na wychowaniu córkę zmarłego brata Stanisława, której zapisał kamienicę koło ratusza w Pułtusku. Prosił, żeby pochować jego ciało w kościele jezuickim w Łucku, któremu legował 150 zł pol., tyleż – klasztorowi św. Brygidy, 50 zł pol. – szpitalowi św. Łazarza, 50 zł pol. – łuckim dominikanom (nr 66).

Rzadkością w księgach miejskich wołyńskich są testamenty duchownych, którzy często własnoręcznie spisywali swoją ostatnią wolę. Dwa z nich były wpisane do ksiąg miejskich Kowla. Proboszcz Marcin Owakowicz prosił, by pochować jego ciało w Maciejowie, w kościele franciszkańskim. Na pogrzeb zapisał 20 czerwonych, na msze – 100 zł, wikariuszowi kościoła ks. Drzewieckiemu – 20 zł, kilkadziesiąt złotych – czeladnikom. Konie, odzież, srebro, a także rzeczy ruchome zapisał kościołowi kowelskiemu i swoim przyjaciołom (nr 36). Prawosławny ksiądz-duchowny cerkwi Wedenowskiej (Ofiarowania N.M.P.) Fedor Demianowicz sporządził testament w języku ruskim. Po jego śmierci żona Katarzyna przyniosła ten dokument do urzędu miejskiego kowelskiego, gdzie tekst był przetłumaczony na język

---

34 Publikacja tekstu: Н. Білоус, *Тестамент острозького і дубенського міщанина Олександра Дзуси 1667 р.*, *Острозька давнина*, ред. кол. І. Пасічник, І. Тесленко та ін., Остріг 2017, вип. 5, с. 73-79.

polski i wpisany do akt miejskich. Testator zapisał żonie budynek, włókę pola, dwa folwarki, 22 kopy żyta, plac, dwa woły i krowę. Zięciowi Piotrowi zostawił dwie księgi: „Połuustaw ostrozkiego druku”^{*} i „Kazanie albo Klucz”^{**}, prosząc o ich sprzedanie i wypłacenie cerkwi 17 zł (nr 43). Prezbiter dubieński Jan Ładziejowski, paroch unickiej cerkwi św. Eliasza, sporządził testament w domu w obecności księdza Reginalda Moteckiego, w tym czasie komendarza przy kościele farnym dubieńskim, natomiast o opiekę nad swą rodziną prosił Benedykta Godebskiego, archimandrytę dorohobuskiego i oficjała wołyńskiego. Testator wzmiankuje liczne nieruchomości w mieście (według jego słów) „krwawie kapłańską pracą nabyte”. Większość majątku zostawił rodzinie (legaty pobożne stanowią niedużą kwotę), prosząc swego brata i parafian, żeby nie ‘turbowali’ jego małżonki i dzieci z powodu spadku i nie czynili im żadnych krzywd. Dużą część testamentu stanowi arena z treścią teologiczną (nr 31).

Do katalogu włączono także 16 testamentów szlacheckich wpisanych do ksiąg miejskich i grodzkich (do których trafiły wypisy z ksiąg miejskich). 34% tekstów stanowią testamety mieszczan, którzy zajmowali się ogrodnictwem, rolnictwem, wykonywali drobne usługi na zamku lub w kościołach oraz takich, których zajęcia nie zostały określone.

Sporządzenie testamentów. Praktyka kancelaryjna

Za sporządzenie testamentów i ich wpisanie do ksiąg w miastach wołyńskich odpowiadali ławnicy i pisarze miejscy, którzy z reguły na podstawie ustnych zeznań testatorów przed urzędem miejskim w ratuszu albo w domu (w razie choroby) spisywali ich ostatnią wolę. Na częstotliwość obecności tych urzędników miejskich przy sporządzeniu aktów ostatniej woli wskazuje indeks rzeczowy niniejszego katalogu.

Najwięcej informacji zachowało się na temat pisarzy miejskich ołyckich. Na początku XVII w. funkcję tę wykonywał Jan Młodkowski³⁵, a w 1611 r. – Mikołaj Franko. W 1654 r. odnotowany jest w aktach Andrzej Łabuński³⁶, w marcu 1657 r. – Piotr Gładowski³⁷. Od 17 kwietnia 1657 r. do 26 kwietnia 1659 r. urząd ten piastował Dmitrij (Demetriusz, Dementij) Pałuński³⁸. Zastąpił go Matiasz Adamowicz³⁹. Ich następcą był z kolei Andrzej Łabuński, który urzędował krótko, a 2 września 1660 r. spisał własny testament; był pochowany w kolegiacie św. Trójcy, w „sklepie brackim”

^{*} Niezidentyfikowany druk szryftem „połuustaw”, z drukarni m. Ostrog.

^{**} „Ключ разума...” – pewnie dzieło autorstwa teologa Joanykija Galatowskiego, druk w Kijowie (1659, 1660).

35 СРАНУК, з. 1237, оп. 1, сыгн. 6, к. 93v.

36 СРАНУК, з. 1237, оп. 1, сыгн. 4, к. 45v.

37 Тамże, к. 67-68.

38 Тамże, к. 55, 72v., 83v., 86.

39 Тамże, к. 91-92 (9.10.1659).

(krypcie) Bractwa Różańcowego⁴⁰. Następnie przez 10 lat urzędował Łukasz Gąsiowski (Gąsiewski). Pisarz ten często był obecny przy sporządzaniu aktów ostatniej woli mieszczan ołyckich, na co wskazuje duża liczba przygotowanych przez niego aktów – dobrze pokazuje to indeks osób katalogu. Dlatego wszystkie ołyckie testamenty, spisane w ciągu lat 1660-1669, zostały sporządzone według jednego formularza⁴¹. We wrześniu i październiku 1666 r. funkcje pisarskie wykonywał Franciszek Boiński⁴². W końcu XVII w. odnotowano tylko dwóch pisarzy, Michała Kazimierza Olszewskiego (1684)⁴³ i Sebastiana Hiacynta Korzeniowskiego (1692), jako „będący na miejscu pisarskim na ten czas”⁴⁴.

Księgę miejską łucką z lat 1638-1640 prowadzili po kolei dwaj pisarze: Andrzej Kwaśniewicz (1638)⁴⁵, a następnie Jan Tomkowicz. Ostatni był przedtem regentem kancelarii miejskiej, w latach 1639-1641 wykonywał funkcję pisarza miejskiego, a w 1642 r. awansował na urząd ławnika⁴⁶. W aktach grodzkich łuckich z XVII w. odnotowani są również inni pisarze miejscy: Jacko (alias Jakow) Bohuszewicz (1606), Iwan Połowkowicz (1608-1628), Józef Połumierkowicz (1628-1629), Jan Ogoniecki (1630), Konstanty Jackowicz (1632-1633), Błażej Sebestjanowicz Łachnowicz (1636), Iwan Ochrymowicz (1637), przybyły z m. Szczebrzeszyna Andrzej Kwaśniewicz (1638), Iwan (Jan) Tomkowicz (1639-1641), Paweł Demkowicz (1642-1643), Marcin Ruślewicz (1669-1680), Jan Mysyrowicz (1689-1691)⁴⁷. W Łucku funkcjonowała również druga kancelaria – wójtowsko-ławnicza. Księgi wójtowskie prowadził landwójt z pisarzem wójtowskim, który jest notowany od 1569 r. Z przerwami w latach 1611, 1613, 1625, 1626 tę funkcję pełnił Parfen Hołużka, były landwójt, którego tekst testamentu został wpisany do księgi grodzkiej łuckiej (nr 65).

Spośród dubieńskich pisarzy znanych jest tylko kilka osób: Wojciech Szaniawski (1645), Mikołaj Tełbuchowicz (1648-1650), Basili Korbus (1660), Lesko Cymbalisty (1672), Jan Mitkowski (1674), Paweł Kureczka (1688-1696), Szymon Wojewódzki (1701). Za doświadczonego pisarza uważano Pawła Kureczkę. Dnia 11 lutego 1688 r. na prośbę wojskiego krzemienieckiego Mikołaja Pałuckiego sporządził on testament wspomnianego wyżej rotmistrza JKM, Konstantego Tomasza Sudymontowicza Czczela. Nie zostało to jednak odnotowane w samym testamencie. Dowiadujemy się o tym z jego zeznania przed urzędem miejskim w ratuszu, przedstawionego na żądanie braci stryjecznych nieboszczyka – Adama i Stepana Czczelów, którzy – niezadowoleni z decyzji testamentarnej zmarłego brata – chcieli ją zaskarżyć i podważyć od strony prawnej. Dnia 1 sierpnia 1696 r. pojawili się oni w Dubnie, dalej

40 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 45v.-46.

41 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7.

42 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 2v.-6v.

43 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 18v.-20v.

44 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 42v.-43.

45 CPAHUK, z. 23, op. 1, sygn. 1, k. 36.

46 Tamże, k. 91 v.; z. 25, op. 1, sygn. 227, k. 264, 342, 606.

47 N. Biłous, *Urządnicy miejscy Łucka w XV-XVII wieku. Spisy*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2017 (wydanie w trakcie przygotowania do druku).

opytali i wynaleźli iż sławetnego Pawła Kureczki, pisarza miejskiego dubieńskiego przysięgłego, że testament pisał je[go] mci p. Konstantemu Czeczelowi, rotmistrzowi Jekmci, zaczym pomieniony pisarz przyznał będący na ciele i umyśle zdrowy przy urzędzie miejskim dubieńskim i przy ich mci panów szlachty niżej na podpisie mianowanych, temi słowy i w ten sposób, iżem był uproszony w dom jm pana Konstantego Czeczela i bez jego mci pana Pałuckiego, wojskiego krzemienieckiego, do pisania testamentu. Com tak i uczynił, a przyszedszy w dom tegoż wziołem pisać testament nie widziawszy, nie słyszawszy z ust tegoż pomienionego niebożczyka: jedno jemci pana Pałuckiego z ust przez króregom byłem sprowadzony w dom ten, co mi on dyktował tom pisał⁴⁸.

Po tym przepytaniu pisarz nagle zachorował i zmarł. Możliwie, że Czeczelowie przyspieszyli jego śmierć albo doprowadzili do jego zgonu. Zdążył jednak spisać własny testament, datowany 16 września 1696 r., którego tekst niestety nie zachował się albo nie był wpisany do ksiąg miejskich. O jego istnieniu dowiadujemy się z aktu podziału spadku między jego dziećmi, datowanego 9 stycznia 1697 r.⁴⁹ W księdze, rozpoczętej za pisarstwa Kureczki, po jego śmierci odnotowano zapis o jego następcy: „za pisarstwa Stefana Finiewicza zapisów poczęta księga Anno 1696, grudnia 18”⁵⁰.

Księga miejska równieńska z końca XVII w. podaje informacje o trzech pisarzach miejskich za ten okres, byli to: Fedor Szyrajewicz (1690), Łukasz Radkiewicz (1691-1693, 1697-1699), Jan Toporowski (1694-1696).

Ogółem mówiąc, o pisarzach miast wołyńskich mamy niewiele wiadomości, zwłaszcza o ich testamentach. Zachowały się natomiast akta i dekryty sądowe ze wzmiankami o sądowych sporach o majątność między spadkobiercami tych osób, które podają fragmentaryczną informację o nich.

Pisarze miejscy byli zaangażowani nie tylko do sporządzania tekstów dokumentów, ale często też byli egzekutorami testamentów jako ludzie posiadający dobrą sławę. Powierzano im opiekę nad nieletnimi dziećmi i nad wykonaniem testamentu. Ciekawy przypadek można wymienić na przykładzie testamentu starej ołyckiej mieszczyki Apolonii Marcinowej Bielcowej, wdowy po wójcie (11.04.1669), która miała na wychowaniu małą panienką Magdalenę Przyzołowską, córkę brata nieboszczyka. Umierając, prosiła, aby były jej opiekunami znane w Ołyce osoby: ksiądz Andrzej Chromiński, wikary kolegiaty ołyckiej, Jan Brzozowicki, doktor filozofii Akademii Zamojskiej i Ołyckiej, burmistrz Aleksander Bobrowicz, rajca Fedor Kuryłowicz, a także pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, który (według słów testatorki) „za żywota był współbratem” jej małżonka⁵¹ (nr 145).

Materiały źródłowe dowodzą, że testamenty wpisywano do akt miejskich w większości przypadków po śmierci testatorów. Spadkobiercy majątku, a w razie ich nieobecności przyjaciele, sąsiedzi, urzędnicy miejscy, osoby duchowne, podawali do

48 CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 12, k. 31v.

49 CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 12, k. 38-38v.

50 CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 12, k. 36.

51 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 188.

urzędu oryginał sporządzonego wcześniej testamentu i prosili władze miast o jego wpisanie do akt urzędowych. Po odczytaniu na posiedzeniu rady wpisywano go do ksiąg miejskich. Zazwyczaj pisarze rzetelnie wpisywali daty wystawienia dokumentów albo ogłoszenia dyspozycji przez testatorów, ale nie zawsze odnotowywali daty wpisu tych dokumentów do ksiąg. W niektórych wypadkach znana jest tylko data uwierzytelnienia dokumentów i wpisania ich do akt miejskich, natomiast nie jest znana data sporządzenia. Jednak, jak pokazują rejestry naszego katalogu, normą w tych czasach był krótki okres między dwoma czynnościami prawnymi: od dwóch dni do kilku miesięcy, rzadziej – po roku. Wyjątek stanowią niektóre ekstrakty z ksiąg miejskich wpisane do ksiąg grodzkich i ziemskich po dłuższym czasie.

Zdarzały się sytuacje, gdy – na życzenie (albo prośbę) testatora lub członków jego rodziny – zbierał się tzw. sąd gajony w domu, składający się z kilku urzędników miejskich delegowanych przez wójta albo landwójta, pisarza miejskiego, w celu wysłuchania dyspozycji umierającego i sporządzenia testamentu. Wtedy na prośbę testatora wpisywano jego ostatnią wolą do akt miejskich tego samego dnia (np. nr 69, 90, 95).

Wyjątkowymi w tamtych czasach były testamenty sporządzone przez małżeństwo – jednocześnie przez obydwójce małżonków. Odnotowaliśmy tylko jeden taki wypadek: 20 lipca 1652 r. w okresie zarazy na prośbę mieszczan włodzimierskich Jana Nazarewicza i Krystyny Rusakówny urzędnicy spisali wspólny testament. Po śmierci małżonków 20 stycznia 1653 r. ich spadkobierca Andrzej Gurski podał go do wpisania do ksiąg grodzkich (nr 191).

Powszechny był zwyczaj unieważniania aktów ostatniej woli przez samych testatorów, którym udało się przezwyciężyć ciężką chorobę. Wymownym przykładem może być przypadek wójta dubieńskiego Stefana Molewskiego, który sporządził swój (niezachowany) testament przed urzędem miejskim w czasie choroby 20 października 1698 r., lecz 23 marca 1701 r. skasował go także przed urzędem w ratuszu: „Przy których wobec wszystkich testament kasuję, anihiluje i niszczy, i poszarpał, w oczach wszystkiego urzędu. A to z tej przyczyny, że mi P. Bóg przedłużył żywota, póki wola jego święta. A summa i długi odebrane, i gotowizna wszystka na moje potrzebę i wyżywienie do śmierci [się] obróciło. Aż tom wszystkim karty wszystkie, które by się u kogo miały znaleźć, niech teraz za żywota mnie się upominają. A ja z tym wszystkim testament wyżej specyfikowanego roku 1698 kasuję i żadnego waloru [on] nie ma”. Pod tym tekstem dopisano innym atramentem: „Żadnego waloru nie mają dawne testamenta, ponieważ dłużej żyje osoba po testamencie”⁵².

Rzadziej trafiały się przypadki korygowania ostatniej woli, spisywania poprawek i aneksów do pierwotnej wersji dyspozycji, albo kasacja pierwszego testamentu i sporządzenie drugiego. Stary i chory mieszczanin-katolik z Dubna, Jan Szymonowicz, w pierwszym testamencie (z 3 stycznia 1674 r.) zapisał połowę domu swojej synowej Ewie, drugiej żonie nieboszczyka syna Józefa i ich wspólnym dzieciom, a drugą połowę domu – synowi i córce tegoż Józefa z pierwszego małżeństwa. W zamian za to Ewa miała opiekować się testatorem do śmierci i sprawić mu pogrzeb, pochować

---

52 CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 12, k. 99.

ciało w klasztorze ojców Bernardynów, gdzie powinna też dać na pięć mszy i zapłacić długi. Swoje postępowanie uzasadnił następująco: „Dla tego zapisuję synowej mojej Ewie [...] jako że mię żywi i karmi i dozi[e]ra w starości mojej, a syna mego Jana Trochimowa i Halki córki niczem, ponieważ od nich nie mam dozoru w starości przy słabym zdrowiu moim, oddalam, i jeżelibym mieli ją jako i wnuczki turbować, każdego takowego pozywam na Straszny Sąd”. Niebawem testator zmienił decyzję i 29 stycznia tegoż roku wniósł poprawki do testamentu: połowę domu zapisał synowej Ewie, a drugą – jej dzieciom i dzieciom syna z pierwszego małżeństwa. Drugi punkt zmian dotyczył legatów pobożnych: z odzyskanych długów prosił, aby przekazać bernardynom w Dubnie 50 zł pol.⁵³ (nr 15).

Struktura testamentów

Formularz testamentów wołyńskich zawiera wszystkie zasadnicze elementy: *invocatio*, *intitulatio*, *arenga*, *dispositio*, *corroboratio*, *sanctio*, *datum*, *subscriptio*. W zasadzie testamenty wołyńskie nie odbiegają od ustalonego w WKL i Koronie formularza, z wyjątkami, gdy opuszczono formuły początkowe (inwokację, arengę) i końcowe. Niektóre testamenty ograniczają się w zasadzie do dyspozycji majątkowych albo mają wszystkie klauzule, ale skrócone. W krótkich testamentach biednych mieszczan od razu po formule aktykacyjnej następowała dyspozycja majątkowa, a potem *relatio* (zeznanie) ławników obecnych przy spisaniu testamentu (np. testament Anny Czeretianczynej, nr 75).

Wpisy testamentów w księgach miejskich zwykle zaczynają się od tytułu wyraźnie oddzielonego od całości. Tytuły zawierają określenie funkcji lub zawodu testatora, jeżeli taki posiadał. Potem następuje formuła aktykacyjna, w której wymieniano osoby zeznające testamenty przed urzędem miejskim. Dalej umieszczano inwokację, najczęściej następującej treści: „W imię Przenaświętszej Trójcy, Ojca i Syna i Ducha Świętego” albo „w imię Ojca i Syna, Ducha Świętego. Amen”. W testamentach mieszczan-katolików spotyka się rozbudowane inwokacje, np.: „W imię Trójcy Przenaświętszej, Ojca i Syna, i Ducha Świętego, który stworzył niebo i ziemię, tak widome rzeczy, jako i niewidome, w którego dyspositii wszystkie stworzone rzeczy, dni i lata wieku ludzkiego pomierzone, gdyż żaden który tylko żyje od śmierci być [wolny] nie może” (Walenty Szklarz, 1649, nr 4). Tylko część testamentów pomija inwokację.

Charakterystyczne, że w testamentach mieszczan wołyńskich często brakuje *arengi*, w której testator wypowiadał się zwyczajowo na temat marności, kruchości życia ludzkiego itd. albo wzmiankuje się to tylko jednym zdaniem. Różni je to od testamentów np. mieszczan kijowskich, gdzie ta część jest rozbudowana. Wyjątek od reguły stanowią testamenty osób duchownych, wojskowych i szlachty wołyńskiej. Najbardziej ta część testamentu została rozszerzona w testamencie Martyniana

---

53 CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 453-453v.

Żukowieckiego, unickiego protoprezbitera i namiestnika generalnego katedry włodzimierskiej (nr 192):

Ja, Martynian Żukowiecki, protoprezbiter i namiestnik generalny katedry włodzimierskiej, mając zawsze przed oczyma *conditū* śmiertelności, której każdy człowiek podległy jest w tym największe staranie miałem, aby nieopatrnie i nieostrożnie z żywotem tym doczesnym rozstać się nie przyszło. Gdyż śmierć pewna, ale czas jej niepewny i niewiadomy [dlaczego] życzyć ma sobie każdy takiego życia, aby w Panu Bogu tu na ziemi doczesnej, a po śmierci z Bogiem wieczny żywot prowadził. Ale wiem i znam to, że wielkie mnóstwo grzechów moich [do] takiego życia przeszkodą mi było. Nadzieja mi sama niezmiernego miłosierdzia swego, Zbawicielu mój przena droższy, a przyczyna przenaświetszej rodzicielki Twojej pewna mnie czyni, za przyczyną onej i przena[j]droższej i niewinnej męki twojej wszystkich grzechów [...] odpuszczenia a nie przebranej i niezmiernej łaski twojej dostąpienia uczes[t]nikiem mnie uczyni wspieranie nieogarnione. Przenaświetsza Matko, Miłosierdzie Twoje, że dusza moja grzeszna grzechami zmazana a niewinną krwią Zbawiciela mego i Syna Twego przena[j]droższego odkupiona w ręce jego przez ręce Twoję przenaświetsze oddawana będzie, do czego i was święci Patronowie moi na pomoc wzywam. A naprzód ciebie, Aniele Strażu mój, którego grzechami moimi często obrażałem, Święty Michale Archaniele, Święty Janie Krzcicielu, Święty Janie Ewangelisto i was wszystkich świętych Bożych, których za osobliwych patronów zawsze miałem, abyście przed majestatem Najwyszego za grzechów odpuszczenie moich modlili się i zbawienie duszy mojej uprosić raczyli⁵⁴.

Rozporządzenia dotyczące duszy i ciała stanowiły następną część testamentu. W pierwszej kolejności następowało polecenie duszy. Rozważania z tego powodu zawiera np. testament łuckiego mieszczanina-katolika szlacheckiego pochodzenia Krzysztofa Niemyskiego (nr 68):

...Ja, Krzysztof Niemyski, widząc się być od Pana Najwyszego chorobą nawi[e]dzony, jednak na umyśle dobrze zdrowy, zeznawam, iż jeśliby mie Pan Bóg z woli swej świętej s tego świata przed sąd swój powołać raczył, tedy duszę moje wielogrzeszną w ręce jego święte oddaje i polecam. Mając jako w Zbawicielu moim zupełne wiarę moję, iż jako Pan i Zbawiciel mój [nie] według ciężkich grzechów moich w liczbie niezliczonych ze mną się raczy obejść, ale według wielkiego miłosierdzia swego świętego...⁵⁵.

Ciało swoje polecił ten testator pochować członkom bractwa Różańca Świętego. Wśród świadków w jego domu byli wikary i pisarz kapitulny Stanisław Leszczyński. Skromne legaty pobożne – po 5 zł pol. – zapisał na szpitalu św. Łazarza i św. Ducha w Łucku (nr 68).

W przeciwieństwie do cytowanego wyżej aktu ostatniej woli testament łuckiego mieszczanina, również katolika – „sławetnego”, Tomasza Jasińskiego (3.07.1638) nie zawiera żadnej inwokacji, arengi i dyspozycji dotyczącej duszy, a tylko bardzo krótką dyspozycję majątkową na rzecz swojej żony⁵⁶. Jest to dziwne, ponieważ testator

54 CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 126, k. 1313-1313v.

55 CPAHUK, z. 23, op. 1, sygn. 1, k. 31.

56 Tamże, k. 16v.-17.

zapewne był zamożnym człowiekiem, skoro zapisał swoim siostronom 200 zł pol. w gotówce, a na obraz Najświętszej Panny Marii jako votum – 100 zł pol. (nr 67).

Czasem testator wyznaczał osoby, które miały zająć się organizacją pogrzebu. Z reguły był to współmałżonek i potomstwo. Wskazywano też miejsce pochówku, wyznaczano określoną sumę przeznaczoną na ceremonię pogrzebową. Na przykład, łucki ławnik Stefan Bułhak, prawosławny, prosił, by pochować jego ciało przy cerkwi św. Pokrowy (Opieki Najświętszej Bogurodzicy), na którą legował 10 zł pol.⁵⁷ (nr 69). Mieszczanie z Dubna najczęściej prosili o pochówek na cmentarzu cerkwi św. Proroka Eliasza⁵⁸, a z przedmieścia Dubna, Surmicz – przy miejscowej cerkwi św. Jerzego⁵⁹. W Ołyce pod tym względem widać wyraźne różnice, ponieważ miasto było wieloetniczne oraz wielowyznaniowe. Mieszczan-katolików, którzy zamieszkiwali przeważnie centrum miasta, grzebano na cmentarzach przy starym kościele św. Piotra albo przy kolegiacie św. Trójcy. Na przykład, w testamencie pisarza miejskiego Andrzeja Łabuńskiego (2.09.1660) zaznaczono, że testator prosił o pochowanie swego ciała „w kościele murowanym w sklepie Różańcowym” (nr 104). Najwięcej w mieście było unitów, którzy zamieszkiwali przedmieście Zawrocie; chowano ich na cmentarzu przy miejscowej cerkwi Trójcy Przenajświętszej. Nieco mniej było prawosławnych, którzy mieszkali na przedmieściu Zalasocze; chowano ich przy miejscowej cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

Analizując legaty mieszczan na cele pobożne, należy zauważyć, że najczęściej były to nieduże kwoty (np. 5-10 zł pol.) – długi lub pieniądze, które miały być wypłacone przez spadkobierców w zamian za przekazany majątek. Katarzyna Lewkowa Hrebtunowa z Dubna zapisała półwłoki pola szpitalowi ruskiemu. Ławnik łucki Stefan Bułhak przekazywał na obraz Najświętszej Panny 100 zł pol. Największą kwotę – 300 zł pol. – legowała ołycka mieszcza katolickiego wyznania, Zofia Kunowska (nr 134). Będąc bezdzietną, czterokrotnie wychodziła za mąż, dzięki czemu zgromadziła znaczny majątek. Przy sporządzaniu jej testamentu świadkami byli ksiądz Jan Węckiewicz, wikary kolegiaty, profesor Akademii Zamoyskiej i Ołyckiej Jan Bogusz⁶⁰ i burmistrz Kasper Sewerycz. Testatorka prosiła, by pochować jej ciało w kolegiacie, w „brackim grobie”. Zapisała 100 zł „za duszę tak samej testatorki, jako też rodziców, tudzież małżonków i wszystkich krewnych do kościoła kolegiaty ołyckiej na anniversarz”⁶¹. Kunowska legowała też sad z ogrodem szpitalowi wielkiemu ołyckiemu św. Krzyża i drugiemu szpitalowi, nowo fundowanemu na Zawrociu,

57 Tamże, k. 92.

58 CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 155, 264, 465.

59 Tamże, k. 283.

60 *Wiadomość o profesorach Akademii Zamoyskiej*, wyd. ks. Jan Ambroży Wadowski, Warszawa 1899-1900, s. 43.

61 „Drugie złotych sto polskich tej że summy za duszę swoją testatorka na pięć trycezym mszy świętej po złotych dwadzieścia polskich na każdą rozdzieliwszy legowała, to jest na pierwszą gdzie by ciało jej leżało do kościoła ołyckiego, na drugą do ojców dominikanów w Łucku, na trzecią do ojców bernardynów w Sokalu, na czwartą do ojców dominikanów w Podkamieniu, na piątą do ojców karmelitanów w trzewikach nowo się teraz w Dorohostajach fundujących. Trzecie zaś sto tej summy na przystojne pochowanie ciała swego po śmierci żeby mógł bydz i dla ubogich obiad za duszę testatorki odkazała łyżek srebrnych stołowych dwanaście...”. CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 158v-159.

pw. św. Trójcy, a sklep pod ratuszem – ołyckiej kolegiacie. Testatorzy szlacheccy zapisywali zwykle na legaty pobożne i cele charytatywne sumy powyżej 400 zł.

Najobszerniejszą część testamentów mieszczan stanowią dyspozycje dotyczące majątku. Jeśli chodzi o bezdzietne małżeństwa, to testamenty dokonywano wyłącznie na rzecz współmałżonka, pozostawiając mu całkowitą swobodę dysponowania przekazanym majątkiem. Z reguły jednak wymieniano oczywiście innych spadkobierców – dzieci, wnuki, siostry, braci.

W większości testamentów mieszczan wymieniono budynki mieszkalne, w niektórych przypadkach – gospodarcze; np. ławnik łucki Stefan Bułhak przekazał dom z gruntem wnukom, dzieciom swej córki, a kamienicę – żonie. Krzysztof Niemyski zostawił córkom dom ze wszystkim „domostwem”, a w końcu testamentu zeznał, że we wsi Niemyje jest jego „ojczyzna”, którą także zostawił swoim potomkom: „Ojczyzna zaś moją w siele Niemyjach i w składach, która niczym nie zawiedziona, tak w polach, borach, lasach, którą dotychczas brat mój rodzony używa pan Józef Niemyski i te majątność moje dziatkom moim daje, daruje i zapisuje”⁶².

Dubieńska mieszcza Katarzyna Hrebtunowa zapisała połowę swego domu mężowi Lewkowi, a drugą połowę synowi Aleksandrowi, półwłoki pola – zięciowi Jowchimowi, a drugą połowę na ruski szpital (nr 14). Iwan Kładownik, umierając, zostawił połowę własnego domu w Dubnie żonie Wuksie, a drugą połowę synowi Danielowi. Tenże mieszczanin podaje krótki opis swego domu: dwie świetlice, cztery komory z komnatą, sieni, loch. Ogród i sad zostawił córce Marii (nr 9). Rozporządzenie szlachcica Tomasza Jasińskiego było bardzo krótkie: wszystkie ruchome i nieruchome rzeczy zostawił swojej żonie, dwóm siostrom odpisał 200 zł pol., bratu Józefowi, w przypadku, jeżeli odprawi pierwszą mszę po jego śmierci, darował 200 zł pol., obdarował też swego sługę, chłopca Wałka: „jeżeliby był przy śmierci mojej, rozkazuję [mu] dać konia z siodłem i z pistoletami, na którym sam siadam, i ze wszystkim, co na nim będzie” (nr 67).

Wśród ruchomych rzeczy ważną pozycję zajmuje odzież, ale nie zawsze ją wymieniano, co może świadczyć o drugorzędnej wartości tych rzeczy dla wołynian, zwłaszcza w drugiej połowie XVII w. Często poszczególne części ubiorów rozdzielano pomiędzy szersze grono spadkobierców, zwłaszcza między dzieci, braci, nawet sługi. Na przykład małżeństwo z Włodzimierza Jan Nazarewicz i Krystyna Rusakówna, umierając w czasie zarazy (1652), zostawiło w ratuszu w skarbnicy skrzynię z rzeczami, wśród których wymieniają: płótno, 50 ręczników, dwie katanki podszyte futrem, dwa kabaty, suknie i żupan falendyszowe, letnik turecki, korale, cztery srebrnych pierścieni oraz inne rzeczy (nr 190). Sebastian Chrostechowski, sługa Andrzeja Firleja z Dąbrowicy, mieszkaniec m. Milanowicze, wśród swoich spadkobierców oprócz żony i syna wymienił dwóch braci i siostrę: bratu Pawłowi Chrostechowskiemu zostawił szablę, deliję brunatną, żupan adamaszkowy czerwony, kord, drugiemu bratu Marcinowi – ferezję i dwie zbroje, a siostrze – cztery wrony konia do wozu (nr 72).

---

62 CPAHUK, z. 23, op. 1, sygn. 1, k. 31v.

Rzadko wymienia się wartościowe stroje wykonane z drogich materiałów (adamaszek, aksamit, jedwab), podszyte futrami. Z futer najczęściej wzmiankuje się lisy.

Bielizna i pościel zajmują niewielką pozycję wśród przekazywanych ruchomości codziennego użytku. Wymieniano je rzadko. Podobnie było z zastawą stołową, niektórzy testatorzy wzmiankują tylko najcenniejsze – srebrne łyżki.

Z przeanalizowanych testamentów wyłania się jednostronny i niepełny obraz używanych przez testatorów przedmiotów. Brakuje informacji o meblach, które (zapewne) nie stanowiły cennej własności w chwili spisywania testamentu. Także broń w świadomości mieszczan wołyńskich nie była obowiązkowym atrybutem własności osobistej mężczyzny, zostawianym w spadku męskim potomkom. Przedmioty te występują sporadycznie, przede wszystkim w testamentach szlachty miejskiej i wojskowych, którzy przekazują je nie tylko jako spadek, ale i w zastaw, na sprzedaż – w odróżnieniu od mieszczan Kijowa, mieszkańców pogranicza, dla których broń była rzeczą cenną.

Rzemieślnicy odpisywali swemu potomstwu narzędzia rzemieślnicze. Na przykład ołycki miecznik Hrehory, z braku męskiego potomka, zostawił swojej jedynej córce Praskowii „naczynie rzemiosła mieczniczego od mała do wiela znajdujące się, jako to: miech kowalski, kowadło, srobstaków dwa, toczydło i insze drobne, jako to młotki, piłki z narstatem...” (nr 106).

Rzadko wymienia się kosztowne rzeczy lub biżuterię. Na przykład Krzysztof Niemyski zostawił:

Pannie Fedorze, córce mej, pierścionek złoty troisty. A pannie Halce guzów ośm srebrnych, złocistych przedać i guzików małych srebrnych złocistych, te na różne potrzeby dawać. Te pieniądze, pierścień wielki z szafirem i ten przedać, jeśli kto dobrze zapłaci, i ten na potrzeby obrócić. [...] Czaprażkę* szczyrozłotą, rubinkami sadzoną i manelkę** szczyrozłotą, i puntale*** srebrno-złociste – te córkom moim należeć ma. [...] A u jego mści księdza Wyszyńskiego, poddziekaniego łuckiego, pierścionek szczyrą złoty z szmarążkiem od[z]yskać i dziatkom moim oddać⁶³.

Ławnik Stefan Bułhak zapisuje dwa pierścienie z turkusikami, „na wykupno sukni i pułczamarka córce swjej”. W inwentarzu pośmiertnym Piotra Bryzela (nr 123) odnotowano „perel sznurów ośm i perel sznurów cztery drobnych”, „pasek na sznurku jedwabnym z koralów dziewięćdziesiąt”, „pacierze różańcowe koralowe z krzyżykiem białym krystalowym i metalem mosiążnym odlewany z Salvatore i Maryją” oraz „manellę jedną z koralów dwadzieścia”⁶⁴.

Rzadko w testamentach wymieniane są książki. Najobszerniejszy spis książek zawiera inwentarz pośmiertny spisany w Ołyce w domu zamkowego puszczarza

* zapinkę

** bransoletkę

*** pontale, drobne ozdoby naszywane na suknie

63 CPAHUK, z. 23, op. 1, sygn. 1, k. 31v.

64 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 134v.

Wiganda alias Lenarta Steina, Niemca z pochodzenia (który w źródłach występuje również jako mieszczanin ołycki). Urzędnicy „zeszli na Żydowską ulicę w dom na pułćwierci placu stojący bez nakrycia dachowego z komorą i z sienią, w którym odemknąwszy skrzynie wielką na kołach zamczystą, w niej widzieli [...] książkę której tytuł »Boga Rodzica« wespół z »Psałterzem Dawidowym« *in quarto* w czarnej oprawie, »Fasciculum Lituaniarum« stary, zły, w czarnej oprawie, poszarpany nie spełna; »Katechizm słowiański« w oprawie białej z wstążkami zielonymi, w którym okulary w mosiądz oprawne; modlitwy niemieckie w czarnej oprawie, w których okulary drugie. [...] Modlitwy niemieckie z brzegami czerwonymi w szarej oprawie bez klazurek. »Lexicon latinoscandicum in Sexdecimo« w białej oprawie...”⁶⁵.

Wójt łucki Marek Żorawnicki (nr 63) zostawił po sobie kilka ksiąg modlitewnych potrzebnych przy odprawianiu mszy w cerkwiach prawosławnych, spuściznę po dziadku – biskupie łuckim i ostrogskim Marku Żorawnickim (1565-1567).

Wśród zapisywanych spadkobiercom ruchomości wspomnieć także należy zwierzęta domowe. Testatorzy z Ołyki wymieniają szczegółowo woły, krowy, cielęta, konie, świnie, owce, pszczoły; określają masę i liczbę zwierząt. Natomiast większość testatorów z innych miast Wołynia nie wspomina o żadnych zwierzętach lub wymienia pojedyncze sztuki.

Ważną część aktów ostatniej woli stanowiły wykazy długów i wierzytelności. Testatorzy wymieniali wszystkich swoich dłużników i kwoty od nich należne. Przykładowo: Krzysztof Niemyski wspomina kilka osób, które były mu winne w sumie 158 zł pol. (nr 68). Stefan Bułhak spisał długi na sumę 406 zł pol., wśród jego dłużników byli: cech szewski, Żydzi, Ormianie, rybitwy, zwykli mieszczanie (nr 69). Katarzyna Lewkowa Hrebtunowa wymienia trzech Żydów-dłużników, z których każdy winien jej był po 100 zł pol. (nr 14). Samotna i uboga ołycka mieszcza Anna Czeretianczyna też miała dłużników: Wakuła Suchorzycz winien był 6 kop lit., Iwaszko Hołownicz – 2 zł pol., cygan Dymitr w Klewaniu – 1 kopę, Taras w Rachowce – półkopy; te długi przekazała bratu Stepanowi (nr 75).

Do opieki nad rodzinami, a zwłaszcza nad małymi dziećmi, zapraszano przede wszystkim członków urzędu miejskiego – rajców lub ławników, a także krewnych i przyjaciół testatora. Zazwyczaj opiekunowie rodziny zmarłego byli także wyznaczani na egzekutorów testamentów, wśród których wymieniano również krewnych.

Często na końcu testamentów nowożytnych z terenów Wołynia i Kijowszczyzny pojawiała się tzw. *sanctio* – groźba wobec ludzi chcących podważyć ostatnią wolę lub możliwość jej wypełnienia. Różniło je to od testamentów spisanych na terenach WKL (Białorusi) i Korony⁶⁶. Na przykład testament mieszcza dubieńskiej Reginy Sokołowej (nr 5) zawiera następującą klauzulę: „Co, jeśli by ktokolwiek ważył [się] ten testament ostatniej woli mojej kasować, takowego każdego pozynam na Sąd Boży straszliwy, który się ze mną rozpirać będzie przed Majestatem jego przenaświętszym”⁶⁷. Lewko Demkowicz z Wyżwy (nr 194) zaznaczył: „A xto

65 N. Biłous, *Testamenty mieszkańców miasta Ołyki...*, s. 358.

66 W. Zielecka-Mikołajczyk, *Prawosławni i unicy w Rzeczypospolitej XVI-XVIII wieku wobec życia i śmierci w świetle testamentów*, Neriton, Warszawa 2012, s. 67.

67 CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 158.

бы мѣль сес мой нинейший добровольный тастаментъ и запис вечистый мѣль касовати або нарушити, россудится со мною пред нелицемѣрным и правдивым судиею на Страшном суди Христовым⁶⁸. W testamencie wójta włodziemskiego Stefana Wyszpolskiego (nr 193) zaznaczono: „Tak tedy kończę ten testament ostatniej woli mojej, [a] żeby nikt temu nie przeczył, gotowem go na Straszny Sąd Pański pozywać⁶⁹”.

Świadkowie wymieniani są na początku albo na końcu wpisów testamentarych. W formule wstępnej ołyckich testamentów w języku łacińskim lub polskim zaznaczono ich imiona i nazwiska, zawód albo miejsce w strukturze społecznej miasta. Z reguły zapraszano trzech albo czterech urzędników miejskich – rajców, ławników z pisarzem miejskim. Niekiedy dodatkowo zapraszano dwóch sąsiadów albo świadków z grona przyjaciół testatora lub duchownych. Rzadkością są testamenty, gdzie wymienia się tylko jednego, dwóch świadków albo brakuje w ogóle.

Protokół końcowy, złożony z *datum* i miejsca sporządzenia, jest najczęściej pomijany we wpisach testamentów, z wyjątkiem kilku testamentów spisanych wcześniej w domu, a później aktywowanych do księgi miejskiej. Jeden z nich, ołyckiego mieszczanina Iwana Antypowicza (nr 105), spisany jego własną ręką w domu, ma następujący protokół końcowy:

Stało się to w domu moim w Baszłykach przy zacnych mieszczanach ołyckich i wielbnych ojców Cumańskiego i Sileńskiego, i p. Jacka Połujka, Jarmosza Chomowicza i Stanisława, brata mojego, o co proszę, aby mój ten był testament ważny i ni w czym nienaruszony po śmierci mojej i do ksiąg miejskich był przyjęty. Stało się w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt ósmego, miesiąca maja dwudziestego trzeciego dnia. Michiejasz świaszczennik cumański, Leonty świaszczennik sileński. Po którego to testamentu w sądzie przetłumaczeniu i przeczytaniu urząd tenże testament pomienionej Katarzyny Iwanowej Antypowiczowej przyjął i do ksiąg miejskich ołyckich za założeniem pamiętnego jest zapisany⁷⁰.

Podobnie testament Maryanny Słończynej (nr 111) zawiera wszystkie wstępne i końcowe klauzule, kończy się *corroboratio* i *datum*; podpisali go: testatorka, proboszcz Jakub Lwowicz, notariusz kolegiaty ołyckiej Stanisław Kazimierz Sarniewicz, pan Paweł Rabęski, pan Stanisław Szejnowski i mąż testatorki Mikołaj Maryński⁷¹. Jednak większość wpisów dokonano zgodnie ze standardowym formularzem wypracowanym w kancelarii miejskiej, w którym opuszczano końcówkę, tzn. datę i podpisy świadków, np.:

Warował sobie tenże testator, iż jeśliby go P. Bóg do pierwszego zdrowia przyprowadził, aby ten testament terazniejszy nic nie ważył, że jeśliby też zaś z tego świata jego zebrał, aby w ni w czym nie naruszony zostawał i do ksiąg miejskich był zapisany⁷².

68 CPAHUK, z. 32, op. 1, sygn. 1, k. 163.

69 CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 129, k. 874.

70 CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 46.

71 Tamże, k. 91.

72 Testament ołyckiego mieszczanina Prokopa Semenowicza (nr 108). Tamże, k. 51.

Po tym następowała subskrypcja zawierająca podpis oraz pieczęć testatora (w razie jego niepiśmienności stawiano krzyżyk). Często dopisywano przy tym: „ręką swą” albo stosowano łaciński odpowiednik tej formuły „manu propria”, a w skróconym wariantcie „m.pr.”. Następnie świadkowie przykładali pieczęcie (lub stawiali krzyżyki), niekiedy dopisywano: „proszony ustnie oczewisto pieczętarz N.”. Po zeznaniu testamentu następowała formuła potwierdzająca wpis do ksiąg miejskich. W ołyckich często używano łacińskiego terminu *Quod cum memoriam solidado acticatum est*.

Struktura noty katalogowej

Katalog składa się ze 197 pozycji, ma układ chronologiczny i alfabetyczny – według miast.

Opis każdego testamentu zawiera:

1. Kolejny numer.

2. Datę spisania oryginału (jeżeli jest znana). W wypadku sporządzenia kopii podajemy ją z adnotacją „przed” i przypisem wyjaśniającym, że jest to data wpisu w księdze. Datę podajemy rozwiniętą, nazwę miesiąca słownie.

3. Informacje o testatorze. Najpierw podajemy imię i nazwisko testatora. Jeśli posiadamy informację, to podajemy jego zawód, miejsce pochodzenia, przynależność stanową, w wypadku kobiet informacje o mężach; przynależność wyznaniową i miejsce pochówku (jeśli taka informacja jest podana w źródle), nazwiska świadków obecnych przy sporządzeniu testamentu. Nazwiska i imiona podajemy w wersji spolszczonej (zmodernizowanej i ujednoliconej).

4. Informacje o zachowanej formie przekazu:

- oryginał (wklejony do księgi);
- kopia dokumentu (różnych wystawców, testator, rada, ława, rada i ława, wójt itp., co zaznaczono w opisie);
- wypis z oryginalnego dokumentu (kopia części tego dokumentu);
- wpis do księgi na podstawie zeznania testatora;
- wpis do księgi na podstawie zeznania osób trzecich (podajemy nazwiska tych osób);

W przypisie do tego punktu informujemy, jeśli zawarta została informacja o oblatowaniu rejestrowanego w katalogu testamentu także w księgach innych urzędów.

5. Sygnaturę: zespół, sygnatura, karty lub strony, na których wpisano testament.

6. Informacje o języku (językach) spisania aktu.

7. Przypisy, gdzie znajdują się informacje:

- o innych wersjach ostatniej woli danego testatora, ewentualnym dołączeniu inwentarza; jeśli w księdze umieszczono informacje o późniejszych losach testamentu, rozliczeniach, sporach itp. (przypis do punktu 3);
- o unieważnieniu testamentu, a także informacja o lukach, skreśleniach, dopiskach (przypis do punktu 3);

- wyjaśnienia problemów z datacją, data wpisu w księdze, jeśli jest inna niż sporządzenia testamentu (przypis do punktu 2);
- o publikacji testamentu, jeśli takowa miała miejsce.

Katalog jest opatrzony trzema indeksami – osobowym, geograficznym i rzeczowym. Wszystkie indeksy odsyłają do kolejnych pozycji katalogu. Indeksy nie obejmują wstępu katalogu, odsyłają tylko do kolejnych jego pozycji.

Noty katalogowe

DUBNO

1

10 stycznia 1645 r.

Maria Seńkowna, mieszcza, żona 1-voto za Krzysztofa Psiarskiego, masztalerza, 2-voto Grzegorza Różańskiego, piekarza zamkowego; pochodzi ze w. Plaszewa Mała*; prawosławna**.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki w obecności świeszczennika cerkwi św. Mikołaja Deonisija Korbusowicza, rajcy Jana Truszewicza, ławnika Floriana Kierłowicza, pisarza miejskiego Wojciecha Szaniawskiego.

Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej. Podał do urzędu drugi mąż testatorki, 17 lutego 1649 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 16–16v.

Polski.

* Blisko m. Beresteczko, obecnie w. Plaszewa rej. Radziwiłłowskiego, w obw. rówieńskim.

** Pochowana przy cerkwi św. Mikołaja.

2

17 października 1648 r.

Andrzej Iwanowicz Kosowicz, „hajduk szeregu pana wojewody sendomirskiego, węgierskiego z powiatu samborskiego”, zięć mieszczanina dubieńskiego Miska Symonieni; prawosławny*.

Sporządzony w domu teścia na podstawie zeznania testatora w obecności protopopa dubieńskiego Semiona Koniskiego, burmistrza Dmitra Karkiewicza, pisarza miejskiego Mikołaja Tełbuchowicza i dwóch świadków-mieszczan (tkaczy): Petra, zięcia Bozkowa, i Pawła Mackowicza.

Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej. Podał do urzędu teść Misko Symonienia, 18 marca 1649 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 29v.–30v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi św. Mikołaja.

3

Przed 24 marca 1649 r.

Nastazja Kowczajowa, mieszcza, wdowa po Andrzeju Kowczaju; prawosławna*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki w obecności dwóch urzędników miejskich Demiana Turowca, Leontija Kaplewicza.

Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej. Podał do urzędu zięć, hajduk skarbcowy Tomasz Seredni, opiekun małych dzieci testatorki, 24 marca 1649 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 32v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi św. Mikołaja.

4

19 marca 1649 r.

Walenty Szklarz, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności burmistrza Jana Truszewicza i mieszczanina Jakuba Mularza.

Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej. Podała do urzędu małżonka Regina, 27 kwietnia 1649 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 40v.–41.

Polski.

* Pochowany przy kościele Bernardynów w Dubnie.

5

23 kwietnia 1650 r.

Regina Sokołowa, mieszcza, 1-voto Januszowa Wołoszynowa, 2-voto Matiaszowa Sokołowa; katoliczka*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki w obecności świadków: burmistrza Demiana Turowca, ławnika Iwana Bunko, pisarza miejskiego Mikołaja Tełbuchowicza.

Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej. Podał do wpisania syn Andrzej Wołoszynowicz, 28 kwietnia 1650 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 157–158.

Polski.

* Pochowana w klasztorze Bernardynów w Dubnie.

6

12 listopada 1649 r.

Uksinija Iwanowa, mieszcza, wdowa, pochodzi ze w. Raczyn*; prawosławna**. Sporządzony w domu według zeznania testatorki, świadkowie: Hrehory Steckowicz, Petro Martynczycz, Charyton Popowicz, Michał Werbicki, prezbiter surmicki, 12 listopada 1649 r.

Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej. Podał do urzędu Hrycko Stecenia, opiekun dziecka zmarłej, 13 lipca 1650 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 195–195v.

Polski.

* Blisko Dubna, obecnie w. Raczyn rej. Dubieńskiego, w obw. rówieńskim.

** Pochowana przy cerkwi Założenia Świętych Cudotwórców Koźmy i Demiana w Raczynie.

7

Przed 15 października 1650 r.

Błażej Zguba, sługa Andrzeja Żółkiewskiego; katolik*.

Sporządzony według zeznania testatora (bez świadków). Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej.

Podał do urzędu urodzony Andrzej z Żółkwi Żółkiewski, 15 października 1650 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 6, k. 199.

Polski.

* Pochowany w Dubnie przy kościele farnym św. Jana Nepomucena.

8

16 lutego 1660 r.

Nastazja Sinicka, mieszcza, 1-voto Wasila Szwozki, 2-voto Kuźmy Łubowika, 3-voto Daniła Sinickiego; prawosławna*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki przed urzędnikami: burmistrz Paweł Mackiewicz, ławnicy Andrzej Wołoszynowicz i Iwan Chacyna, pisarz miejski dubieński Basili Korbus; także mieszczenie Nikon Bublik, Iwan Bielak i Misko Matwijczyk.

Wpis do księgi miejskiej dubieńskiej. Podał do urzędu opiekun córki Nikon Bublik (?), tegoż dnia.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 154v.–155v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi św. Proroka Eliasza.

9

Przed 23 stycznia 1664 r.

Iwan Kładownik, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: spowiednik cerkwi św. Spasa Mateusz Karpilan, rajcy Kaspar Mikołajowicz, Matiasz Szyrenowicz i Fedor Poskurka, mieszczanie Wasyl Tyszczeniata, Semen Raszka, Fedor Kisiel, Jarema Sliwa.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu małżonka Wuksia, 23 stycznia 1664 r. CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 264–265.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi św. Proroka Eliasza.

10

Przed 12 maja 1664 r.

Katarzyna Tołoczkowa, 1-voto Illaszowa, 2-voto Andrzejowa Tołoczkowa, mieszczka z przedmieścia Surmicz; prawosławna*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki w obecności spowiednika ojca Michała, świeszczennika surmickiego i przy „*wielce zacnych sławetnych panow mieszczan*” Trochima Kraska, Waska Worobiewa, Ihnata Rudiaka, Wasila Szafrannika i Lawryna.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu małżonka Andrzej Tołoczko, 12 maja 1664 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 283–284v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi św. Jerzego.

11

23 września 1661 r.

Stojan Serbin, wojskowy, cudzoziemiec.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora przed wyjazdem na wojnę, w obecności parocha surmickiego Mikołaja Wierbickiego, burmistrza surmickiego Oksentija Skobelka i Jana Kątkowskiego.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu po śmierci małżonka Helena Stojanowa, 4 lipca 1664 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 295–295v.

Polski.

12

5 marca 1672 r.

Tomasz, hajduk skarbowy; prawosławny*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: burmistrz Dmitr Podnoszka, ławnik Andrzej Wołoszynowicz, pisarz miejski Lesko Cymbalisty; mieszczenie: Marcin Duda, Semen Us, Oksentij i Suprun. Wpis do księgi miejskiej. Podali do urzędu Semen Us, Oksentij Trochimowicz, 16 marca 1672 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 342v.–343.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi św. Mikołaja.

13

30 lutego 1667 r.

Aleksander Dzusa, mieszczanin dubieński i ostrogski, kupiec; unita*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: burmistrzowie Leontij Kaplewicz i Jan Czeretowicz.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu małżonka Polonia, 30 grudnia 1673 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 419–420.

Polski.

Publ.: H. Білоус, *Тестамент острозького і дубенського міщанина Олександра Дзуси 1667 р.*, [w:] *Острозька давнина*. Ред. кол. І. Пасічник, І. Тесленко та ін., Остріг 2016, вип. 5, с. 73–79.

* Pochowany w Dubnie w monasterze św. Krzyża.

14

14 marca 1674 r.*

Katarzyna Hrebtunowa, 1-voto Suprunowa, 2-voto Lewkowa Hrebtunowa, mieszcza; prawosławna**.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, zaświadczony pieczęcią miejską i podpisami wójta Stefana Molewskiego, burmistrzów Jakuba Kuderowicza i Iwana Petryny, pisarza Jana Mitkowskiego.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu po śmierci testatorki jej brat Kirilo Satiowiec.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 464–465v.

Polski.

* 28 marca 1674 r. dopisana poprawka do testamentu w obecności ojca Filipa Wasilewskiego, protopopy dubieńskiego, parocha ilińskiego, burmistrzów Matiasza Szymonowicza i Jakuba Kuderowicza, także mieszczan dubieńskich Semiona Usa, Semiona Raszki, Juska Rawana.

** Pochowana przy cerkwi św. Proroka Eliasza.

15

3 stycznia 1674 r.*

Jan Szymonowicz, mieszczanin; katolik**.

Spisany ze słów testatora w jego domu przy świadkach: Daniel Cander, Kazimierz Marzyjewski, burmistrz Konstanty Wasilewicz, burmistrz Iwan Petryna, pisarz przysięgły miasta Dubna Jan Mitkowski.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu mieszczanin Stanisław Wolski, 15 czerwca 1674 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 1, k. 452v.–453v.

Polski.

* 29 stycznia 1674 r. ze słów testatora wpisane poprawki do testamentu.

** Pochowany w klasztorze ojców Bernardynów w Dubnie.

16

5 grudnia 1680 r.

Matfiej Zajczyk, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, zaświadczony krzyżykiem testatora i podpisami świadków: Teodor Szymonowicz, brat Trochim.

Oryginał wklejony do księgi miejskiej dubieńskiej.

NHAB, z. 694, op. 7, sygn. 816, k. 71v.

Ruski.

* Pochowany przy cerkwi św. Jerzego.

17

12 grudnia 1684 r.

Fruzyna Mądrzejowska, mieszcza; katoliczka*.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki**.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do wpisania opiekun dzieci, pan Kazimierz Myszkowicz Przyłuski, 11 maja 1686 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 10, k. 10v.–11.

Polski.

* Pochowana w kościele Bernardynów dubieńskich.

** W końcu zaznaczono podpis testatorki, bez świadków.

18

Przed 29 listopada 1686 r.

Zachariasz Żydkiewicz, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora przy świadkach: Andrzej Dudycz i Mikołaj Tyrylka.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu brat, opiekun testamentu Mikołaj Tyrylka, kowal, 29 listopada 1686 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, ks. 10, k. 20.

Polski.

19

14 stycznia 1687 r.

Kazimierz Sokołowski, wojskowy, pochodzi z pow. nowogrodzkiego, katolik. Sporządzony w więzieniu w zamku dubieńskim na podstawie zeznania testatora. Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu po śmierci testatora ksiądz Bonawentura Klimkowski, zakonnik ojców Bernardynów konwentu dubieńskiego, 17 marca 1687 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, ks. 399, k. 353–354.

Polski.

20

11 lutego 1688 r.

Konstanty Tomasz Czechel Sudymontowicz, rotmistrz JKM; katolik*. Oryginał sporządzony w Dubnie przez pisarza miejskiego Pawła Kureczkę, przy świadkach: ksiądz Bazyli Stanisław Rogoziński, pan Gabryel J. Trzycieski, Konstanty na Dederkałach Dederkało, Dymitr Misiewicz, horodniczy mścisławski.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do wpisania szlachetny Mikołaj Palczyński, opiekun córki testatora Heleny, 16 marca 1688 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 403, k. 420–423.

Polski.

* Pochowany w kościele ojców Bernardynów dubieńskich.

21

3 lutego 1690 r.

Hyacynt (Jacek) Stohowski, szlachcic, towarzysz chorągwi*; katolik**. Sporządzony w Dubnie na podstawie zeznania testatora przy świadkach: Jan Gawłowski, wójt dubieński Stefan Molewski, pisarz przysięgły Paweł Kureczka. Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu szlachetny Stanisław Wronowski w imieniu księdza Mariniego, proboszcza dubieńskiego, 6 lutego 1690 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 410, k. 141–142v.

Polski.

* Zmarł wskutek ran zadanych przez Jana Żółkiewskiego, podstolicza wołyńskiego.

** Pochowany przy kościele farnym dubieńskim św. Jana Nepomucena.

22

8 marca 1690 r.*

Pelahija Zajczycha, wdowa po Matwiju Zajczyk (nr 16), mieszcza z przedmieścia Surmicze; prawosławna.

Sporządzony w domu testatorki w obecności burmistrzów Onofrija Sachnowicza i Stefana Feniewicza oraz siedmiu świadków-mieszczan. Rozporządzenie o podziale majątności między dziećmi.

Wpis do księgi miejskiej na podstawie zeznania i żądania testatorki oraz jej przyjaciół, 23 marca 1690 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 11, k. 54v.–56.

Polski.

* 17 marca 1690 r. ze słów testatorki wpisana poprawka do testamentu.

23

20 marca 1690 r.

Nastazja Stefanowa Zajkowa, mieszcza z przedmieścia Surmicze, pochodzi ze w. Podhorce*, ostatnie 12 lat mieszkała u brata Trochyma Zajczyka na Surmiczach; prawosławna**.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki w obecności burmistrza Stefana Feniewicza i dwóch świadków-mieszczan: Mikołaja Dziurka i Stefana Zniesienskiego.

Wpis do księgi miejskiej***. Podał do wpisania brat Trochym Zajczyk, 22 maja 1693 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 11, k. 128v.

Polski.

* Kilka miejscowości o tej samej nazwie.

** Pochowana przy cerkwi św. Jerzego.

*** Zatytułowany: *Testament baby z Surmicz Jaremy Zajka*.

24

18 listopada 1691 r.

Stanisław Jan Putkowski, żołnierz z Podlasia, pochodzi z pow. drohiczynskiego; katolik*.

Sporządzony według zeznania testatora. Oryginał wklejony do księgi miejskiej, z podpisem ręki testatora i świadków: landwójt Jan Czeretowicz, pisarz miejski Paweł Kureczka.

NHAB, z. 694, op. 7, sygn. 816, k. 62–63.

Polski.

Publ.: N. Biłous, *Testamenty wojskowych poległych i zmarłych na Wołyniu w XVII w.*, KHKM, 2016, nr 64(2), s. 220–221.

* Prosił, aby pochować ciało w monasterze dubieńskim u św. Spasa u ojców Bazylianów.

25

Przed 22 marca 1693 r.

Jurko Kureczka, mieszczanin z przedmieścia Surmicze; prawosławny*.
Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków:
burmistrz Jaremia Omelański, Mikołaj Mostowniczy, Matfiej Pobereznik,
bakalarz surmicki Czarnisz.

Wpis do księgi miejskiej**. Podał do wpisania siostrzeniec testatora Dmitr, 20
maja 1693 r.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 11, k. 127v.–128.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi św. Jerzego.

** Zatytułowany: *Testament z Surmicz niebożczyka Jurka Kureczki służący Dymitrowi siostrzeńcowi.*

26

12 maja 1694 r.

Ławryn Wiktor, mieszczanin z przedmieścia Surmicze; prawosławny.
Sporządzony na podstawie zeznania testatora przed urzędem miejskim:
wójt Stefan Molewski, landwójt Zachariasz Michnowicz, burmistrzowie Jan
Rochmanycz, Jarmoła Fedorowicz, Mikołaj Pułhanowski, Fedor Rudiak.
Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

NHAB, z. 694, op. 7, sygn. 816, k. 15v.

Polski.

27

18 grudnia 1694 r.

Pałahyia Dachnowa, mieszcza; prawosławna*.

Sporządzony w domu chorej na podstawie zeznania testatorki, w obecności
zaproszonych przez syna Iwana Dachnowicza burmistrzów Jarmoły
Fedorowicza, Mikołaja Pułhanowskiego, pisarza Pawła Kureczki.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

NHAB, z. 694, op. 7, sygn. 816, k. 29v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi św. Mikołaja.

28

Początek lat 90. XVII w.*

Gregor Harpaczki, mieszczanin, katolik**.

Sporządzony według zeznania testatora. Oryginał*** wklejony do księgi z podpisami rąk testatora i kaznodzieja kościoła Bernardynów Jana Kolaczkowicza, księdza Bazylego Stanisława Rogowskiego.

NHAB, z. 694 (Radziwiłłowie), op. 7, sygn. 816, k. 32–32v.

Polski.

* Bez szczególnej daty.

** Pochowany w kościele ojców Bernardynów w Dubnie.

*** Zachowała się tylko druga część testamentu z legatami na kościoły i rozporządzeniem majątkowym.

29

4 września 1701 r.

Iwan Smordowicz, mieszczanin, unita.

Sporządzony w ratuszu według zeznania testatora przed urzędem: burmistrz Jan Wirucki, burmistrz starej rady Aleksander Odonowicz; szwat Iwan Deineka, mieszczanie Jan Wygnański, Lesko Łabazarczuk.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia*. Ekstrakt wydany synowi Jacentemu tegoż dnia.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 12, k. 103v.–104v.

Polski.

* Zatytułowany: *Jezus, Maria, Jozef, S[więty] Mikołaj. Testament albo raczej ostatnia wola Iwana Smordowicza, mieszczanina z Zabramy łuckiej.*

30

30 września 1701 r.

Katarzyna Gregorowa Chwalkiewiczowa, mieszcza; prawosławna*.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, przy świadkach: landwójt Stefan Figurny, burmistrz Jarmuł Fedorowicz, burmistrz Jan Wirucki, pisarz przysięgły miejski Szymon Wojewodzki, ojciec duchowny (spowiednik) Jan Dubiński.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 13, k. 32–32v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi św. Mikołaja.

** Zatytułowany: *Jesus, Maria, Josef. Testament albo raczej ostatnia wola sławetnej paniej Katarzyny Gregorowej Chwalkiewiczowej, mieszk. dubińskiej.*

31

5 listopada 1701 r.

Jan Ładziejowski, prezbiter dubieński, paroch cerkwi św. Proroka Eliasza, unita. Sporządzony w domu testatora w obecności księdza Reginalda Moteckiego „Ordynis Praedicatorum”, komendarza przy kościele farnym dubieńskim. Wpis do księgi miejskiej na podstawie zeznania testatora, 16 grudnia 1701 r.* CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 12, k. 105v.–107v.

Polski.

* Tekst wyblakły, miejscami słabo czytelny. W oryginale były podpisy innych świadków (nazwiska nie zaznaczone).

32

30 marca 1702 r.

Gregory Szemczęnia, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora przy świadkach: burmistrz Jan Wirucki, Jan Hołowczycki, wnuk testatora Tomasz Huma.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 33, op. 1, sygn. 13, k. 67a v.–67b.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi św. Proroka Eliasza.

** Zatytułowany: *Jesus, Maria, Jozef, Anna et omnes Sancti. Testament albo raczej ostatnia wola utciwego Gregorego Szemczęnie, mieszczanina dubinskiego.*

KLEWAŃ

33

15 października 1610 r.

Jan Krogulecki, szlachcic; katolik*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora przy świadkach: pleban klewański, ksiądz Jan Witowski; panowie Jan Sejkowski, Aleksander Wojna, Wojciech Lachowski; wójt klewański Wojciech Jachimowski.

Wypis z ksiąg wójtowskich, tegoż dnia. Na podanie szlachetnego Wojciecha Wysockiego wpisany na roczkach grodzkich do księgi grodzkiej łuckiej, 1 lutego 1611 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 89, k. 170–171v.

Polski.

* Pochowany w kościele klewańskim Zwiastowania Najświętszej Panny Marii.

34

26 kwietnia 1622 r.

Anna Medonowna, małżonka Mikołaja Omelańskiego, szlachcianka; katoliczka*. Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki, z podpisami świadków: ksiądz Tomasz Mianowicz, kapelan ks. Czartoryskiego, wójt klewański Wojciech Jachimowski, pisarz miejski klewański Daniel Ostaszkiwicz.

Kopia wpisana do księgi grodzkiej łuckiej na podanie woźnego Iwana Zakorskiego, 10 maja 1622 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 131, k. 160v.–162.

Polski, ruski.

* Pochowana w kościele Dominikanów w m. Czartoryjsk.

KOWEL

35

21 marca 1584 r.

Maciej Treskowski, wójt kowelski, katolik.

Sporządzony na podstawie zeznania testatora w jego domu przy świadkach: Filip Słowieński, Bohdan cechmistrz, Fedor Krawiec; rajcy Jacko Białopolec, Hric Domaszyn, Dmitr Tyszkowicz, Seńko Chiłczenia; ksiądz Stanisław Jasewski, pleban kowelski i rateński; horodniczy łucki Kirilo Zubcowski, pisarz miejski kowelski Andrzej Zbikowski.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej z oryginału. Podał do urzędu przyjaciel testatora Gabriel Kejsar, 29 maja 1584 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 17, k. 273–275.

Ruski.

36

26 lutego 1661 r.

Marcin Owakowicz, paroch (patris Martyni Owakowski); katolik*.

Napisany własnoręcznie, z podpisem testatora i jednego świadka – proboszcza Victorinusa.

Wpis do księgi miejskiej kowelskiej z oryginału. Podał do urzędu szlachcic Jan Igniewski, 4 marca 1661 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 2, k. 19v.–20.

Polski.

* Pochowany w Maciejowie w kościele Franciszkanów.

37

Przed 16 marca 1662 r.

Hanna Chodarzówna, mieszczka, 1-voto Wasila Popika, 2-voto Romana Krasnowolca; prawosławna*.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, w obecności świadków: prezbiter cerkwi Wedenowskiej Fedor Demianowicz (nr 43), mieszczanie Piotr Kiryłowicz, Andrzej Koszeranica. Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu drugi mąż testatorki, 16 marca 1662 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, ks. 2, k. 85v.–86.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Wedenowskiej.

38

13 stycznia 1663 r.

Maciej Kalinowski, ziemianin województwa mińskiego („*a na ten czas wygnaniec z województwa brzeskiego*”); katolik*.

Sporządzony według zeznania testatora, zaświadczony podpisami rąk księdza, kommandarza kościoła kowelskiego, plebana babickiego diecezji kijowskiej Stefana Wutowskiego; landwójta kowelskiego Kiriła Pocijowicza.

Wpis do księgi miejskiej. Oryginał do urzędu podali egzekutorowie testamentu Mikołaj Markiewicz, Thomasz Czeszyński, Piotr Chacowicz Owsiany i Iwan Proborski, generał województwa wołyńskiego, 22 stycznia 1663 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 2, k. 117v.–118.

Polski.

* Pochowany w kościele św. Anny w Kowlu.

39

3 lutego 1663 r.

Hrehory Rudczenia, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w ratuszu przed urzędem miejskim na podstawie zeznania testatora, w obecności świadków: landwójt Kiriło Pocijowicz, burmistrz kwartalny Fedor Szpakowski, ławnicy Aleksander Iwanowicz i Fedor Maksimowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 2, k. 120v.–121.

Polski.

40

7 maja 1665 r.*

Halszka Stanisławowna Skołydycka, mieszcza, żona nieboszczyka Hrehorego Skołydyckiego, pisarza.

Sporządzony w ratuszu przed urzędem miejskim ze słów brata Iwana Stanisławowicza i świadków pierwszego i drugiego testamentu: landwójt Kyrjło Pocijowicz, rajcy Fedor Sebestjanowicz i Jan Kononowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 2, k. 268–268v.

Polski.

* Drugi testament, pierwszy nie zachował się.

41

Przed 27 czerwca 1665 r.

Marcin Chmielowski, wojskowy, katolik.

Sporządzony według zeznania testatora, przy świadkach: trębacz wojsk JKM Mikołaj Nitwiski, landwójt Grzegorz Dobrostański, burmistrz Andrzej Znojowski, rajca Marek Nifanowicz.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu opiekun, szlachetny Jan Bronicki w imieniu pasynka Balcera Chmielowskiego, 27 czerwca 1663 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 2, k. 282v.–283.

Polski.

42

20 maja 1668 r.

Mikołaj Pilipowicz, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora przy świadkach: landwójt Grzegorz Dobrostański, rajcy: Hrehory Panasowicz, Fedor Szpakowski, Marek Nifanowicz; ławnicy: Jan Kozłowski, Jan Suprunowicz, „*a z pospólstwa proszeni, jako krewnych, sławetni*” Hrehory Bełsz, Wasilij Suprunowicz.

Wpis do księgi miejskiej. Oryginał do urzędu podali brat testatora ławnik Jan Suprunowicz i mieszczanin Hrehory Bełsz, 23 marca 1670 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 3, k. 334v.–335.

Polski.

43

Przed 26 października 1671 r.

Fedor Demianowicz, prezbiter cerkwi Wedenowskiej, prawosławny.

Sporządzony w domu, spisany własnoręcznie przez testatora, przy świadkach:

Fedor Popowicz, burmistrz stary Makar Josypowicz, burmistrz Iwan Mitko, mieszczenie: Wasko Kulik, Hrehory Belsz, Jurko Kowaluwiec, Maksym Tymoszewicz.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu małżonka Katarzyna Trochimowna, z „przytomnością” swego zięcia Piotra Kiryłowicza, 26 października 1671 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 4, k. 99v.–100v.

Ruski, tłumaczony na polski przy wpisaniu.

44

27 listopada 1671 r.

Nastazja Aleksandrowa, mieszcza, prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, przy świadkach: landwójt

Grzegorz Dobrostański; burmistrzowie Marek Hrehorowicz, Hrehory

Panasowicz, Jan Kozłowski; ławnicy Jan Stanisławowicz, Jan Gniewski, Stefan

Krzywda, Marcin Sobkowski.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu siostrzeniec burmistrz Hrehory

Panasowicz, 5 grudnia 1671 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 4, k. 117–118v.

Polski.

45

18 maja 1676 r.

Marek Nifanowicz, landwójt; prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora, przy świadkach: protopop,

prezbiter kowelski Nazarij Młyński, burmistrz Stefan Iwanowicz, rajcy Wasil

Łuska, Marcin Sobkowski, Dmitr Piotrowicz, ławnicy Hrehory Juchymowicz

i Kondrat Ławrynowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, 35, op. 1, sygn. 6, k. 13–15.

Polski.

46

15 stycznia 1678 r.

Apolonija Hawryłowna Łukaszewiczowa, mieszcza, żona Kondrata Ławrynowicza, prawosławna (?).

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, przy świadkach: burmistrz kwartalny Jan Gniewski, burmistrz Starej rady Wasil Łukaszewicz, ławnicy Semen Makarowicz i Hawryło Suprunowicz.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu mąż testatorki, 21 lutego 1678 r. CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 6, k. 131v.–132v.

Polski.

47

27 lipca 1678 r.

Jan Kozłowski, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora, przy świadkach: landwójt Jan Suprunowicz, burmistrz Awdiej Olichwierowicz, cechmistrz krawiecki i kuśnierski Jan Kononowicz, ławnik (jurati kovlensis) Martinus Birkowski, mieszczanin Jurko Kowalowicz.

Wpis do księgi miejskiej, 29 lipca 1678 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 6, k. 178–179.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Błagowieszczeńskiej.

48

Przed 22 lutego 1682 r.

Jarosz Oleszkowicz, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora, przy świadkach: landwójt Jan Suprunowicz, burmistrzowie Andrzej Znojowski i Hrehory Panasowicz, ławnicy Gabriel Suprunowicz, Demian Mankiewicz, Andrzej Stefanowicz; z pospólstwa: stary rajca Awdiej Oliferowicz, Nazar Samsonik i Jarmoła Jaskowicz.

Wpis do księgi miejskiej, 22 lutego 1682 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 7, k. 89–90.

Polski.

49

18 stycznia 1685 r.

Andrzej Znojowski, mieszczanin, burmistrz, unita.

Sporządzony w domu według zeznania testatora. „*Działo się przy bytności całego magistratu*” (nazwisk nie zaznaczono), także przy bytności sławetnych Marcina i Stefana Znojowskich, braci rodzonych, i Stefana Stefanowicza, zięcia testatora.

Wpis do księgi miejskiej, 4 lutego 1685 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 7, k. 233–234v.

Polski.

50

Przed 8 stycznia 1686 r.

Wasil Dubowiec, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu własną ręką testatora. Bez świadków.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu obywatel kołodnicki Bohdan,

8 stycznia 1686 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 7, k. 274.

Ruski.

51

19 grudnia 1686 r.

Iwan Posuszka, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora, przy świadkach: protopop,

prezbiter kowelski Nazarij Młyński; prezbiter czesnochreski Andrzej Żychowicz;

landwójt Stefan Bobowski; burmistrzowie Awdij Olifirowicz, Hrehory

Panasowicz i Marcin Sobkowski; ławnik Mikołaj Demkowicz, pisarz miejski

Samuel Słaboszewski.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu żona Tatiana Iwanowa Posuszyna,

22 grudnia 1686 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 8, k. 16–17.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Wedenowskiej.

52

Przed 22 lutego 1691 r.

Wowdia Szebankowa, mieszczka, prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, przy świadkach: rajca Semen

Panfilowicz, mieszczanie Theodor Pilipowicz i Semen Pocijewicz.

Wpis do księgi miejskiej. Podali do urzędu córka ze swym małżonkiem

p. Wojciechowskim, 22 lutego 1691 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 9, k. 42v.–43.

Polski.

53

Przed 17 maja 1691 r.

Jacenty Juchymowicz, cechmistrz cechu kowalskiego, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora, przy świadkach: burmistrzowie

Aleksander Semenowicz i Semen Makarowicz, ławnik Hrehory Zacharjaszewicz,

mieszczanie Mikołaj Oksentywiczowicz i Jarmoła Hrehorowicz.

Wpis do księgi miejskiej, 17 maja 1691 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 9, k. 63v.–64.

Polski.

54

17 grudnia 1690 r.

Tatiana Fedorowa Nifanowiczowna, mieszcza, siostra byłego landwójta Marka Nifanowicza; prawosławna*.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, przy świadkach: burmistrz Jan Wasilewicz, pisarz miejski Maciej Belsiewski, mieszczenie bracia Piotr Szołkowicz i Hrehory Szołkowicz. Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu zięć, landwójt Stefan Bobowski, 19 lipca 1691 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 9, k. 74–74v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi sobornej Wedenowskiej.

55

28 sierpnia 1695 r.

Iwan Ignatowicz, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora, w obecności całego urzędu miejskiego.

Wpis do księgi miejskiej. Podali do urzędu tegoż dnia (za życia testatora) opiekunowie: mieszczenie Jan Wasilewicz, Fedor Hrehorowicz, diakon cerkwi sobornej kowelskiej Jan Suprunowicz, 28 sierpnia 1695 r.

CPAHUK, z. 35, op. 1, sygn. 10, k. 104v.–106v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi sobornej Wedenowskiej.

KOZLIN

56

24 października 1608 r.

Łukasz Kowal, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony przed urzędem miejskim na prośbę testatora.

Wpis do księgi miejskiej* tegoż dnia.

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, rkps 262, k. 74.

Ruski.

* Zatytułowany: *Дестаментъ небожчика Лукаша Ковалья.*

57

Przed 14 marca 1610 r.

Owdotia Kajdanicha, mieszcza, prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki w obecności świadków: burmistrzowie Stanisław Kozakowski, Zacharjasz Werbicki, ławnicy Iwan Chomicz i Maksim Hawriłowicz. Wpis do księgi miejskiej, 14 marca 1611 r.

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, rkps 262, k. 22.

Ruski.

58

Przed 18 listopada 1610 r.

Jesko Piwowar, mieszczanin, prawosławny.

Zeznanie przed urzędem miejskim ze słów syna Marcina Piwowareniaty i jego macochy, 18 listopada 1611 r. Wpis do księgi miejskiej.

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, rkps 262, k. 34v.

Ruski.

KRZEMIENIEC

59

Przed 23 czerwca 1604 r.

Oleszko Szarpowicz, przedmieszczanin krzemieniecki, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora przy świadkach: wójt Matfiej, mieszczanie Michno Predosowicz, Mark Paszuticz.

Wpis do księgi grodzkiej krzemienieckiej* na podanie świeszczennika przeczyskiego Juchyma, 23 czerwca 1604 r.

CPAHUK, z. 21, op. 1, sygn. 41, k. 80–80v., 81–81v.

Ruski.

* Zatytułowany: *Тестамент передмещанина крем[енецкого] Олешка Шарповича.*

Tekst bardzo uszkodzony.

ŁUCK

60

27 lutego 1587 r.

Jadwiga Kriwecka (Krzywiecka), żona Jakuba Sokołnickiego, szlachcianka; katoliczka.

Sporządzony w domu w Łucku według zeznania testatorki, przy świadkach: panowie Michał Zahorowski, Wasilij Siemaszko, Piotr Siemaszko.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej. Podał do urzędu Jan Kliński w imieniu męża testatorki Jakuba Sokołnickiego, 18 marca 1587 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 20, k. 99–100v.

Ruski.

61

2 kwietnia 1594 r.

Pełagia Iwanowna Obuchowa, wdowa po Jakimu Obuchu, mieszcza;
prawosławna*.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki, przy świadkach: pisarz
grodzki łucki Sasin Rusinowicz Berestecki, panowie Piotr Dubieniecki i Hawryło
Hulanicki, woźny generał Jan Walewski.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu prezbiter sobornej cerkwi
Św. Joanna Bogosłowa ojciec Jona Wacuta, 14 kwietnia 1594 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 41, k. 675-676.

Publ.: H. Білоус, *Заповіти луцьких міщан кінця XVI – першої половини
XVII ст.*, [w:] *Старий Луцьк. Науково-інформаційний збірник ЛДІКЗ.*

Вип. 7, Луцьк 2011, с. 196-198.

Ruski.

* Pochowana przy cerkwi św. Mikołaja w Łucku.

62

23 sierpnia 1611 r.

Michał Wołk Łaniewski, szlachcic*, sługa Albrechta Moszkowskiego, katolik**.

Sporządzony w domu gospodarza mydlarza Łachna według zeznania testatora,
przy świadkach: ksiądz Iwan Koziński, pleban skorzecki Adam Tupiczowski,
spowiednik ojciec Semion Mikoliński, pan Jarosz Tarnowolski, woźny generał
Andrzej Żyricki, panowie Mikołaj Łoksmiń, Jan Borejkwicz, Zygmunt
Rusowiecki.

Wpis do księgi łuckiej wójtowskiej, zaświadczony podpisem pisarza
wójtowskiego Parfena Hryhoriewicza Hołuzki i pieczęcią wójtowską. Podał do
urzędu szlachetny Krzysztof Raczniewicz, przyjaciel testatora, 24 sierpnia 1611 r.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu woźny generał województwa
wołyńskiego Andrzej Żyricki, 5 października 1611 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 89, k. 519-521.

Ruski.

* Zmarł wskutek zranienia.

** Wołkowie-Łaniewscy w poł. XVII w. byli kalwinistami, zob.: S. Konarski, *Szlachta kalwińska
w Polsce*, Warszawa 1938, s. 323.

63

16 listopada 1611 r.

Marek Żorawnicki, szlachcic, wójt dziedziczny łucki; prawosławny*.

Sporządzony w domu wójtowskim we wsi Kukły, w obecności świadków: spowiednik ojciec Rafał, panowie Fedor Hulanicki i Fedor Ozdowski.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do wpisania brat testatora Benedikt Hulewicz, 5 grudnia 1611 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 89, k. 544–546.

Publ.: N. Biłous, *Łuckie wojtostwo w XV-XVII st.: charakterystyka urzędu i personalii urzędniw*, Ukraiński historyczny журнал, Kijów 2015, nr 4, s. 20-22 [Н. Білоус, *Луцьке вітмівство в XV-XVII ст.: характеристика інституту та персоналії урядників*, Український історичний журнал, Київ 2015, nr 4, s. 20-22].

Ruski.

* Pochowany w cerkwi św. Dmitrija w zamku okolnym w Łucku.

64

20 lipca 1621 r.

Samuel Wasilowicz Sołtan, mieszczanin, burmistrz; prawosławny*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora, na sądzie gajnym przy świadkach: pisarz miejski Iwan Połowkowicz, brat testatora Jan Przegaliński, pan Iwan Iwanowicz Szyszka.

Wpis do księgi radzieckiej łuckiej. Podała do urzędu siostra Raina Janowa Onoszkiewiczowa, 11 grudnia 1622 r.

Wpis do księgi ziemskiej łuckiej. Kopia z księgi miejskiej, zaświadczona podpisem pisarza miejskiego Juzefa Połumierkowicza, wpisana do księgi ziemskiej łuckiej na podanie Iwana Andrijaszewicza w imieniu bractwa łuckiego, 19 stycznia 1623 r.

CPAHUK, z. 26, op. 1, ks. 31, k. 124–128.

Publ.: Archiw Jugo-Zapadnoj Rosji, cz. 1, t. 6, s. 504-510.

Ruski.

Kopia niezawiedzona: CPAHUK, z. 2073, op. 1, sygn. 8, k. 1–2.

Polski.

* Pochowany w monasterze we wsi Czernczyce, obecnie w granicach m. Łuck, monaster nie istnieje.

65

4 sierpnia 1628 r.

Parfen Hryhoriewicz Hołużka, mieszczanin, były landwójt, pisarz wójtowski; prawosławny*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności prezbitera i ustawnika cerkwi sobornej Eufemija Osteniewskiego, panów Jakuba Serbalka i Jana Owakowicza.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu Jan Ochrimowicz w imieniu żony nieboszczyka Fedory Hołużkowej, 4 grudnia 1628 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn.160, k. 1647–1648v.

Publ.: Н. Білоус, *Луцькі пентвіїтти XVI-XVII ст.: характеристика уряду та персоналії*, [w:] *PATRIMONIUM. Studia z historii nowożytnej w Europie Środkowo-Wschodniej*, t. 1, *Wczesnonowożytny człowiek: przestrzeń – władza – prawo XVI-XVIII w.*, Kijów-Kraków 2015, s. 110-112.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi sobornej łuckiej Joana Bogosłowa.

66

15 października 1632 r.

Wojciech Mścislawowicz, mieszczanin, aptekarz łucki; katolik*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: ksiądz Stanisław Leszczyński, wikariusz i pisarz (*publicus notarius* zesłany od urzędu duchownego); ksiądz Mateusz Wiszyński, poddziekan łucki; panowie Jan Kochan, Iwan Wyhowski i Andrzej Hojecki.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu opiekun, szlachetny Stefan Boruszkiewicz w imieniu żony testatora Katarzyny Kamińskiej, 10 listopada 1632 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 183, k. 1411–1415.

Polski.

* Pochowany w kościele jezuickim w Łucku (w rodzinnym grobowcu z dziećmi, którzy wcześniej zmarli).

67

3 lipca 1636 r.

Tomasz Jasiński, szlachcic, prawosławny.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: rajca Jan Matwijowicz Kosacki i ławnik Nestor Jowkowicz.

Wpis do księgi miejskiej łuckiej. Podał do urzędu rajca Jona Michajłowicz, 3 lipca 1638 r.

CPAHUK, z. 23, op. 1, sygn. 1, k. 16v.–17.

Publ.: Н. Білоус, *Заповіти луцьких міщан кінця XVI – першої половини XVII ст. ...*, c. 198.

Polski.

68

28 czerwca 1638 r.

Krzysztof Niemyski, szlachcic, były landwójt, katolik.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: wikariusz i pisarz kapitulny łucki Stanisław Leszczyński, rajca Jona Michajłowicz, pisarz wójtowski Jan Tomkowicz, woźny grodzki łucki Iwan Horodyski.

Wpis do księgi miejskiej łuckiej. Podał do wpisania rajca Jona Michajłowicz, jako opiekun testamentu, 26 sierpnia 1638 r.

CPAHUK, z. 23, op. 1, sygn. 1, k. 30v.–32.

Publ.: Н. Білоус, *Заповіти луцьких міщан кінця XVI – першої половини XVII ст. ...*, s. 199-201.

Polski.

69

8 marca 1639 r.

Stefan Bułhak, mieszczanin, ławnik; prawosławny*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora, na gajnym sądzie w obecności rajców Jana Hepnera, Szymona Złotorowicza, ławników Samuela Kiryłowicza i Romana Lewonowicza. Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 23, op. 1, sygn. 1, k. 92–93.

Publ.: Н. Білоус, *Заповіти луцьких міщан кінця XVI – першої половини XVII ст. ...*, s. 201-202.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi św. Pokrowy w Łucku.

70

2 września 1660 r.

Jan Fedorowicz, mieszczanin; prawosławny.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: Jan Pekulicki, rajca Wasil Kiryłowicz, prezbiter Ewstafij Pacewicz.

Oryginał z odbitkami sygnetów.

CPAHUK, z. 2073, op. 1, sygn. 43.

Polski.

71

26 lipca 1666 r.

Maciej Majewski, towarzysz chorągwi rotmistrza JKM Jana Iwanowskiego, katolik.

Sporządzony na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: Jerzy Boryslawski, Maciej Kazimierz Jastrzębski, namiestnik i regent burgrabstwa zamku łuckiego; Jan Piotr Rostowski, wikariusz Stanisław Niegardowski (*Stanislaus Negardoviensis infirmarius ord. B. Dei vicarius conventus luceoriensis*).

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu zakonnik monasteru ojców Bonifratrów łuckich Zygmunt Radecki, 28 sierpnia 1666 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 313, k. 929–930.

Polski.

MILANOWICZE

72

10 kwietnia 1604 r.

Sebastian Chrostechowski, szlachcic, sługa Andrzeja Firleja, kasztelana radomskiego i starosty kowelskiego, katolik.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora przy świadkach: Stanisław Kiersnowski, namiestnik maciejowski, Krzysztof Stakorski, Hrehory Tagaczyński, ksiądz Jan Biskupski, woźny generał ziemi chełmskiej Szczęśny Netecz, generał ziemi wołyńskiej Jan Remiżowski.

Wpis do księgi ziemskiej włodzimierskiej. Podał do urzędu Stanisław Błoński, 26 października 1604 r.

CPAHUK, z. 27, op. 1, sygn. 15, k. 719–721.

Ruski.

73

18 sierpnia 1650 r.

Jakow Łaskowicz, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: świeszczennik cerkwi św. Pokrowy Onisifor Fedorowicz, burmistrz Jow Miniewicz, ławnik Daniło Dmitrowicz, pisarz miejski Iwan Łukaszewicz.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu prezbiter pokrowski Onisifor Fedorowicz, 16 października 1650 r.

CPAHUK, z. 1401, op. 1, sygn. 1, k. 168.

Ruski.

* Pochowany przy miejscowej cerkwi św. Pokrowy.

74

Przed 6 września 1694 r.

Jefrem Turczynowicz Zawadzki, mieszczanin; prawosławny.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora w obecności świadków: świeszczennik cerkwi Podniesienia św. Krzyża Mikołaj, landwójt Iwan Trocewicz, rajcy Ławrentij Andrikowicz i Wasil Petrowicz, ławnicy Arsen Suszczeko i Kondrat Dremluk, pisarz miejski Jan Andrikowicz.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu żona Warwara, 6 września 1694 r. CPAHUK, z. 1401, op. 1, sygn. 1, k. 406–406v.

Ruski.

OŁYKA**75**

26 czerwca 1601 r.

Anna Czeretianczyna, mieszczka, prawosławna.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatorki, w obecności ławnika Jana Mozelowskiego.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 47.

Polski.

76

1601 (?)*

Jowtuch Sadłowicz, mieszczanin.

Wpis do księgi miejskiej**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 51v.

Polski.

* Bez szczególnej daty.

** Zachował się tylko mały fragment tekstu.

77

25 września 1602 r.

Nastia Szemietycha, mieszczka, prawosławna.

Sporządzony w domu na żądanie córki testatorki Hanny Hackowej, w obecności świadków: ławnik Dawid Babiński, pisarz miejski Jan Młodkowicz, sługa wójtowski Iwan; mieszczanie Iwan Bojarzynowicz, Paszko Pińczuk dziewierz testatorki, brat Makar Niezamajczyk i Iwan Trepka.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 93v. (początek), k. 58 (koniec).

Polski.

78

30 stycznia 1606 r.

Proń Harkawy, cieśla; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora, przy świadkach: ławnicy Dawid Babiński, Olechno Połupanowicz, pisarz miejski Jan Młodkowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 60v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

**Akt bez końca (nie zachował się).

79

28 czerwca 1606 r.

Hrycko Olizarowicz, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na podstawie zeznania testatora, w obecności świadków: ławnik Mikołaj Lasowicz, mieszczanie Matiasz i Ostap Pełkowiczy, Josko Siodlarz i Oleszko Zamach.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 87-87v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

80

24 listopada 1606 r.

Walenty Włochowicz, mieszczanin, katolik*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Benedykt Lachowski, Olechno Połupanowicz, Sebastian Słęcicki, Sebastian Kalenowicz.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 95v.

Polski.

* Pochowany pod starym kościołem św. Piotra.

81

11 lutego 1611 r.

Mikołaj Kirzycki, szlachcic, sługa Wojciecha Kłusowskiego; unita*.

Sporządzony na podstawie zeznania testatora, przy świadkach: Stanisław Chmiński, sługa Wojciecha Kłusowskiego, wójt ołycki Aleksij Truszewicz, pisarz miejski Mikołaj Franko, burmistrzowie Jan Kaczanowski, Jan Borzynowski i Mikołaj Zluszczyc.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Ekstrakt z ksiąg miejskich ołyckich do kancelarii grodzkiej podał Stanisław Chmiński, 10 maja 1622 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 131, k. 134-138.

Polski, ruski.

* Pochowany przy cerkwi zawrockiej Trójcy Przenajświętszej.

82

6 lutego 1625 r.

Juchym Poleszuk, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Roman Kliszewicz, Kaspar Karabanowicz, mieszczanie Andrzej Rzeznik, Hacko Maniow zięć, Matusz Ostapowicz, Misko Lichochołowicz.

Wpis do akt miejskich, tegoż dnia.

BK, sygn. 01204 (Mf 2184), k. 24–25.

Polski.

83

22 lutego 1625 r.

Mikołaj Seszkwicz, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Juchym Onisimowicz, Kaspar Karabanowicz, rajca Stanisław Czerwiński, stary ławnik Łukasz Trajakowicz, mieszczanin Hrehory Nistachowicz.

Wpis do akt miejskich, tegoż dnia.

BK, sygn. 01204 (Mf 2184), k. 36v.–38.

Polski.

* Pochowany przy nowym kościele św. Trójcy.

84

17 maja 1625 r.

Paweł Ostrowski, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Rafał Spilkowicz i Juchym Onisimowicz, rajcy Kaspar Żyl i Stanisław Czerwiński.

Wpis do akt miejskich, tegoż dnia.

BK, sygn. 01204 (Mf 2184), k. 81–82.

Polski.

85

4 kwietnia 1644 r.

Chwedor Bakoriński, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na życzenie testatora, w obecności świadków: ławnicy Hrehory Nietiakowicz, Hrehory Falilejowicz, pisarz miejski Marcin Bielec, mieszczanie Hrehory Oleksijowicz, Iwan Hrycelko, Chwesko Orchowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 8–8v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

86

3 maja 1644 r.

Harasim Łaziebnik, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora, w obecności świadków: ławnicy Hrehory Nietiakowicz, Hrehory Falilejowicz, pisarz miejski Marcin Bielec, mieszczanie Jowchim Sporiszewicz, Hrycko Susun, Jan Hreczennik.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 20–20v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

87

19 maja 1644 r.

Iwan Ambrozik, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Choma Bohdanowicz, Roman Kłoszewicz, Hrehory Falilejowicz, pisarz miejski Marcin Bielec, mieszczanie Hrycko Oleksiejowicz, Samuel Woskołup.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 33v.–34.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

88

4 stycznia 1649 r.

Stefan Hrycelewicz, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Jacko Połujkowicz i Sebastian Kalenowicz, vicenotariusz Szymon Żylewicz, mieszczanie Klim Jowchimowicz, Stepan Pasiewicz, Fedor Horochowiec.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 38–38v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

89

21 lutego 1649 r.

Dorota Matysowa Sokalska, mieszczka; katoliczka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Jacko Połujkowicz i Sebastian Kalenowicz, vicenotariusz Szymon Żylewicz, mieszczanie Jan Płocki, Matys Petkiewicz, Paweł Tkacz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 38v.

Polski.

* Pochowana przy kościele św. Piotra.

** Akt bez końca, nie zachował się.

90

31 marca 1654 r.

Walenty Żębecki, rajca ołycki; katolik*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora na gajnym sądzie, w obecności świadków: landwójt Martin Bielec, ławnicy Sebastian Kalenowicz, Jan Tytkowski, Christofor Glicz, burmistrz Mikołaj Szcząsnowicz, rajcy Jan Szczypakowicz, Andrzej Budkiewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 40–40v.

Polski.

* Pochowany w kolegiacie ołyckiej w brackim grobowcu.

91

8 kwietnia 1654 r.

Hasia Nahiszkowa, mieszcza, 1-voto Fedorowa Bizumowa, 2-voto Stefanowa Nahiszkowa; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Sebastian Kalenowicz, Jan Bialecki, pisarz miejski Andrzej Łabuński, mieszcza Iwaszko Hrycelko, Iwan Muraszka.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 41.

Polski.

* Pochowana na cmentarzu cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

92

8 maja 1654 r.

Samuel Gudniewicz, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Sebastian Kalenowicz, Aleksander Budkiewicz, pisarz miejski Andrzej Łabuński, landwójt stary Adam Toczewicki, generał Wojciech Truszewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 45v.–46.

Polski.

* Pochowany przy kolegiacie ołyckiej w brackim grobowcu.

93

1 czerwca 1654 r.

Jowsia Semenowa Weremiejczykowa, mieszcza; unitka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Sebastian Kalenowicz, Matiasz Sobkowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 48.

Polski.

* Pochowana na cmentarzu przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

94

17 kwietnia 1657 r.

Wowdia Białecka, mieszcza; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Sebastian Kalenowicz, Hieronim Taniukiewicz, pisarz miejski Dementij Pałuński.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 55.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

95

21 października 1657 r.

Stanisław Miedziakowicz, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony na żądanie testatora w domu na gajnym sądzie w obecności świadków: landwójt Adam Toczewicki, ławnicy Sebastian Kalenowicz, Stanisław Łabuński, Hieronim Taniukiewicz, Fedor Tymoszewicz, burmistrz Kaspar Sewerycz, rajca Fedor Kuryłowicz, pisarz Martin Bielec. Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 64–65.

Polski.

* Pochowany przy kolegiacie w brackim grobie.

** 10 listopada 1657 r. sporządzony *Inwentarz dobr niebożczyka Stanisława Miedziakowicza*, tamże, k. 65v.–66v.

96

3 marca 1657 r.

Iwan Jowtuchowicz, mieszczanin, prawosławny (?).

Sporządzony w Manaczynie, w domu landwójta Kondrata, przy świadkach: rajcy Ostap i Filip Ławrykowy, ławnicy Piotr Haracowski, Stefan Karpcow, pisarz Piotr Gładowski, sąsiad Lesko Neduryczyk, Kuźma Fedczenko, Kuźma Czymkow.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu Iwan Hricelko, przyjaciel testatora, 3 grudnia 1657 r.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 67–68.

Polski.

97

11 marca 1658 r.

Łukaszowa (Łukaszycha) N., mieszcza, słodowniczka; katoliczka*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Sebastian Kalenowicz, Paweł Hutorowicz, pisarz miejski Demetriusz Pałuński, Jan Tytkowski.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 72v.–73.

Polski.

* Pochowana przy kościele św. Trójcy.

98

8 lutego 1659 r.

Michał Walda, budowniczy zamku; katolik*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnik Fedor Tymoszewicz, pisarz miejski Demetrij Pałuński, rajcy Andrzej Butkiewicz i Jan Szczypakowicz, mieszczanin Lenart Szejn.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 83v.–84.

Polski.

* Pochowany w kościele św. Trójcy w brackim grobie.

99

26 kwietnia 1659 r.

Matiasz Podwysocki, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Fedor Tymoszewicz, Sebastian Mendecki, Szymon Krasowski, pisarz Demetrij Pałuński, mieszczanin Iwan Kucewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 85a v.–86.

Polski.

* Pochowany przy kościele św. Trójcy.

100

9 października 1659 r.

Hrehory Falilejowicz, ławnik; unita*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Fedor Tymoszewicz, Paweł Hutorowicz, Hieronim Taniukiewicz, Sebastian Mendecki, Szymon Krasnowski, Aleksander Jarzeniecki, Matiasz Adamowicz, pisarz miejski Demetrij Pałuński, przy bytności wójta ołyckiego Marcina Bielca, radziec Kaspra Sewerycza, Andrzeja Butkiewicza, mieszczan Ignata Ignatowicza, Jowchima Kisielewicza, Kalenika Szawuły, Iwana Buniaka, Ostapa Łojka.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 4, k. 91–92.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

101

25 marca 1660 r.

Stefan Łotoszyński, pachołek zamku ołyckiego; unita*.

Sporządzony w domu na prośbę małżonki Katarzyny Stefanowej Łotoszyńskiej, w obecności świadków: ławnicy Hieronim Taniukiewicz i Aleksander Jarzeniecki, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, mieszczanin Misko Piatka.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 38–38v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

102

20 kwietnia 1660 r.

Oleksiej Jurkiewicz, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Chwedor Tymoszewicz, Hieronim Taniukiewicz, Sebastjan Mędecki, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, mieszczanie Potap Chomowicz, Jasko Żołnierko, brat Hrycko Jurkiewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 39v.–40.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi zalasockiej Stryttenia albo Gromniczej.

103

30 sierpnia 1660 r.

Reina Golaszewska, mieszcza; katoliczka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Szymon Krassowski i Eufrem Boszkiewicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, mieszczanin Juwko Miskiewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 44v.–45.

Polski.

* Pochowana na cmentarzu starego kościoła w średnim mieście.

** 24 czerwca 1662 r. na prośbę syna Wawrzyńca Golaszewskiego przed urzędem miejskim uczyniono „Pomiarkowanie między sobą potomstwa nieboszki Reiny Golaszewskiej po jej śmierci względem dobr z testamentu onej że i długów”, tamże, k. 80.

104

2 września 1660 r.

Andrzej Łabuński, pisarz miejski ołycki; katolik*.

Sporządzony w domu na sądzie gajnym w obecności świadków: ławnicy Eufrem Boszkiewicz, Hieronim Taniukiewicz, Aleksander Bobrowicz, rajcy Kaspar Sewerycz, Sebastian Kalenowicz. Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 45v.–46.

Polski.

* Pochowany w kościele św. Trójcy w sklepie Różańcowym brackim.

105

23 maja 1658 r.

Iwan Antypowicz, mieszczanin; prawosławny*.

Napisany w domu własną ręką testatora po rusku, w obecności świadków: świeszczennicy Leontij i Michejasz, rajca Jarmosz Chomowicz, brat Stanisław Antypowicz, mieszczanin Jacko Połujko.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu po śmierci męża żona Katarzyna, 6 września 1660 r.

Ruski, tłumaczony na polski przez ławnika Hieronima Taniukiewicza.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 46.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

106

26 października 1660 r.

Hrehory Miecznik, rzemieślnik; unita*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Aleksander Jarzeniecki i Nicefor Brzostowski, pisarz Łukasz Gąsiewski, cechmistrz szewski Chwedor Tymoszewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 47v.–48.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

107

1 lutego 1661 r.

Martyn Doroszenia, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu na życzenie żony Proski Tymoszowej Rudyczanki, w obecności świadków: ławnik Grzegorz Kościejowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsowski, mieszczanie Ostap Steczkowicz, Arasim Czuchel.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 49v.–50.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

108

21 marca 1661 r.

Prokop Semenowicz, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na życzenie testatora w obecności świadków: ławnik Grzegorz Kościejowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, mieszczanie Wojciech Wojsierowski i Chwedor Kucharz, czeladź kapitulna.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 51–51v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

109

Przed 24 kwietnia 1661 r.

Zofia Andrzejowa Lerzyńska, mieszczka, wdowa; katoliczka*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Szymon Krasowski, Aleksander Jarzeniecki, pisarz Łukasz Gąsiewski, szlachcic Andrzej Krynicki, ogrodnicy zamkowy, córki Katarzyna i Zuzanna.

Wpisany do księgi miejskiej po śmierci testatorki, 24 kwietnia 1661 r.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 54–54v.

Polski.

* Pochowana przy starym kościele św. Piotra.

110

2 lipca 1661 r.

Matiasz Olszewski, szewc; katolik*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora i jego małżonki Zofii Bobrowskiej w obecności świadków: burmistrz Jarmosz Chomowicz, ławnicy Aleksander Jarzeniecki i Eufrem Boszkiewicz, pisarz Łukasz Gąsiewski, mieszczanie Ignat Ignatowicz, Trochym Martynowicz. Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 58v.–59v.

Polski.

* Pochowany przy starym kościele św. Piotra.

111

15 grudnia 1661 r.

Maryanna Słończyna, szlachcianka; katoliczka*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: proboszcz Jakub Lwowicz, notariusz Stanisław Kazimierz Sarniewicz, Paweł Rabęzki, Stanisław Szejnowski, Mikołaj Maryński.

Wpis do księgi miejskiej. Podał do urzędu po śmierci testatorki egzekutor Andrzej Chromiński, wikariusz kolegiaty łyckiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 91–91v.

Polski.

* Pochowana w kolegiacie łyckiej.

112

7 listopada 1663 r.

Jowko Miskiewicz, mieszczanin z przedmieścia Zalasocze; prawosławny*.
Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Hieronim Taniukiewicz i Grzegorz Kościejowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, prezbiter cerkwi zalasockiej Jan Sielicki, mieszczanie Iwan Kucewicz i Ostap Steckiewicz.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 99–99v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

113

17 listopada 1663 r.

Hrehory Nietiakiewicz, ławnik; unita*.

Sporządzony w domu na sądzie gajonym w obecności świadków: burmistrz Szymon Karasowski, rajcy Aleksander Bobrowicz, Matiasz Sobkowicz, Sebastian Kalenowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 99v.–100.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

114

11 lutego 1664 r.

Wasil Martynowicz, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Aleksander Jarzeniecki i Niczypor Brzozowski, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, mieszczanie Oleksiej Żdanowicz i Andrzej Juskiwicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 105v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

115

3 marca 1664 r.

Eudoksia Arasimicha Czyczycha, mieszczka; prawosławna*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnik Grzegorz Kościejowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, mieszczanie Bogdan Jurkiewicz, Matwiej Hucewicz i Borys Swinczenia.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 106–106v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

116

4 kwietnia 1664 r.

Georgij (Jurko) Sereda, kuśnierz; unita*.

Sporządzony w domu na sądzie gajnym na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Hieronim Taniukiewicz, Aleksander Jarzeniecki, Nicyfor Brzozowski, Eufrem Boszkiewicz, Dmitr Pałuński, rajcy Matiasz Sobkowicz, Sebastian Kalenowicz, Aleksander Bobrowicz, Szymon Karasowski, mieszczanie Fedor Kuryłowicz, Iwan Hrycelka.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 107v.–108.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

** 6 kwietnia testator wniósł poprawki do testamentu: *Melioratia testamentu Jurka Seredy, kuśnierza y mieszczanina ołyckiego*, tamże, k. 108v.

117

20 maja 1664 r.

Roman Wasilowski, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Szymon Drozdowicz, Grzegoż Kościejowicz i Dmitr Pałuński, pisarz miejski Łukasz Gąsowski, mieszczanie Iwan Kucewicz, Jasko Żołnierko, Krzysztof Komarowski, generał województwa wołyńskiego.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 110–110v.

Polski.

* Pochowany na cmentarzu przy starym kościele.

118

20 października 1664 r.

Iwan Miskiewicz alias Boniak, kupiec; unita*.

Sporządzony w domu na sądzie gajnym na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Grzegorz Kościejowicz, Stefan Łukjanowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, rajca stary Szymon Karasowski, mieszczanie Piotr Tyrzczenia, Jan Łuszkiewicz, Kiryło Bizumowicz, Demko Lewkowicz; mieszczanie stepańscy Aleksander Lichak, Mikołaj Paterzyński.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 118v.–119.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

119

5 listopada 1664 r.

Klim Cybulka alias Nowikiewicz, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnik

Grzegorz Kościejowicz, pisarz Łukasz Gąsiewski, mieszczanie Oksentij

Lewkowicz, Weremij Petrowicz. Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 120v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

120

21 listopada 1664 r.

Hrycko Rohaczewski, kuśnierz; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy

Hieronim Taniukiewicz i Ochrym Boszkiewicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski,

mieszczanie Iwan Hrycelka, Mikołaj Dubrowa, Jan Petrykiewicz, Oksentij

Lewkowicz i Ostap Mironowicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 120v.–121.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

121

1 grudnia 1664 r.

Jacko Leńczyc, kupiec z m. Stryj; unita*.

Sporządzony w domu gospodarza Semena Giergielene na żądanie testatora

w obecności świadków: starszy ławnik Hieronim Taniukiewicz, pisarz miejski

Łukasz Gąsiowski, przy bytności Konstantego Somka, mieszczanina i kupca

stryjowskiego, a towarzysza testatora, także mieszczan Prochora Piotrowicza,

Iwana Skrobowskiego, Matiasza Oziębłowicza i Semena Giergielene, gospodarza

tegoż domu.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 121–121v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

122

18 lutego 1665 r.

Anna Szymonowa Maryńska, wdowa, burgrabina ołycka, katoliczka. Podała do urzędu do wpisania testatorka razem z synem, księdzem Anyołem Maryńskim, gwardianem klasztoru płockiego Zakonu św. Franciszka. Oryginał zaświadczony podpisami testatorki, syna księdza Anyoła Maryńskiego, kantora ołyckiego Stanisława Mokreckiego.

Wpis do księgi miejskiej, 23 lutego 1665 r., z którego wydano ekstrakt testatorce, zaświadczony przez wójta Marcina Bielca, rajców Matiasza Sobkowicza, Aleksandra Bobrowicza, Sebastiania Kalenowicza, ławników Hieronima Taniukiewiczza, Szymona Drozdowicza, Eufrema Boszkiewiczza, Grzegorza Kościejowicza, Stephana Łukjanowicza.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 125–125v.

Polski.

123

22 maja 1665 r.

Piotr Bryzel, były wójt korecki i kołkowski, chirurg ołycki; katolik*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Eufrem Boszkiewicz, Grzegorz Kościejowicz, Jakub Dobko, Krzysztof Kunowski, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 131–131v.

Polski.

* Pochowany przy starym kościele św. Piotra, koło pierwszej żony.

** 20 czerwca 1665 r. uczyniona „*Revizja dobr po śmierci pana Piotra Bryzela*”, tamże, k. 133v.–135v.

124

26 czerwca 1665 r.

Matiaszowa Szewelina N., mieszcza uboga; unitka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Eufrem Boszkiewicz i Matiasz Adamowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, mieszczenie Aleksander Jarzeniecki, Leszko Deszkiewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 135v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

125

Przed 24 grudnia 1665 r.

Iwan Wettuik, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Grzegorz Kościejowicz i Paweł Hutorowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, mieszczanie Iwan Kostiukiewicz, Niczypor Onieleń.

Wpis do księgi miejskiej, 24 grudnia 1665 r.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 142v.–143.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

126

Przed 15 lutego 1666 r.

Semen Małyzkiewicz, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu jego babci mieszczy Iwanowej Połupanowiczowej, w obecności świadków: ławnicy Ochrym Boszkiewicz, Paweł Hutorowicz, Grzegorz Kościejowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, rajcy Jarmosz Chomowicz, mieszczanie Iwan Sileński, Jakim Horodyski, Mikołaj Dąbrowa, Petro Tyszczenia.

Wpis do księgi miejskiej, 15 lutego 1666 r.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 144.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

127

6 marca 1666 r.

Semen Sergielenia z Chomska, obywatel ołycki; unita*.

Sporządzony w domu pani Martynowej, burgrabinej starej, na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Niczypor Brzozowski i Prochor Piotrowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 144v.–145.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

128

26 marca 1666 r.

Zofia Waldzina, 1-voto Janowa Dyłowska, rajczynia stara, 2-voto Michałowa Waldzina, budownicza zamku miasta Ołyki; katoliczka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Ochrym Boszkiewicz, Mikołaj Połupanowicz i Prochor Piotrowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsowski, przy bytności pana Jana Brzezińskiego.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 145v.–146.

Polski.

* Pochowana „przy kościele starym na cmentarzu wedle paniej Magdaleny Janowej Tytkowskiej, organiścińej kościelnej i krewnej swej, przeciwko Krucifixu”.

129

Przed 22 kwietnia 1666 r.

Chwedora Makarowna Dawidowa Carowa, mieszcza; unitka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Hieronim Taniukiewicz, Mikołaj Połupanowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsowski, mieszczanie Oksentij Lewkowicz, Chwedor Bizumowicz, Kondrat Klubkowski, Hrehory Duszka.

Wpis do księgi miejskiej, 22 kwietnia 1666 r.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 149v.–150.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

130

20 maja 1666 r.

Ewdoksia Iwanowa Kapitanicha, mieszcza, wdowa; unitka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Hieronim Taniukiewicz, Niczypor Brzeziński, pisarz miejski Łukasz Gąsowski, mieszczanie Chwedor Opanasowicz, Andrzej Juskiewicz, Marcin Piotrowski, Trochym Moskalik, Sidor Kondratowicz, córka Ohapka Sidorowa Kondratowiczowa, zięć Iwan Dubiński, mielnik.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 153–153v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

131

15 czerwca 1666 r.

Jowsia Połujkowa, mieszczka, 1-voto Iwanowa Paszyńska, 2-voto Omelkowa Pozniewiczowa, 3-voto Jowchymowa Sporyszowiczowa, 4-voto Jackowa Połujkowa; unitka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Niczypor Brzozowski i Mikołaj Połupanowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, mieszczanie Łukasz Pozniewicz, Ignat Ignatowicz, Ignat Nietiakiewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 156–156v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

132

11 września 1666 r.

Iwan Buj, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Szymon Drozdowicz, Mikołaj Połupanowicz, Iwan Petrykowicz, pisarz miejski Franciszek Boiński, mieszczanie Jacko Połujko, Theodor Tymoszewicz, Ignat Ignatowicz, Iwan Hrycelko.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 2v.–3v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

133

21 października 1666 r.

Adam Górski, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Nicefor Brzozowski, Szymon Drozdowicz, Mikołaj Połupanowicz, pisarz miejski Franciszek Boiński, profesor Akademii ołyckiej Grzegorz Joann Brzozowicki.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 5v.–6v.

Polski.

* Pochowany przy starym kościele św. Piotra.

134

4 marca 1667 r.

Zofia Kunowska, mieszcza, 1-voto Stanisławowa Tszczowiecka, 2-voto Janowa Gotartowa, 3-voto Mikołajowa Pawłowska, 4-voto Krzysztoforowa Kunowska; katoliczka*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: ławnicy Ochrym Boszkiewicz, Mikołaj Połupanowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, ksiądz Jan Węciewicz, wikariusz kolegiaty ołyckiej, Jan Bogusz, profesor Akademii ołyckiej, burmistrz Kaspar Sewerycz, Jakub Dobko, mąż Krzysztof Kunowski, siostrzenica Krystyna Piotrowa Bryzelowa.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 158v.–159.

Polski.

* Pochowana w kolegiacie ołyckiej w brackim grobie.

135

15 marca 1667 r.

Katarzyna Wietrowna, mieszcza, katoliczka*.

Sporządzony na życzenie testatorki w szpitalu ruskim na Zawrociu w obecności świadków: ławnicy Hieronim Taniukewicz, Nicypor Brzozowski, mieszczenie Fedor Babka, Aleksander Jarzeniecki, Jan Bielecki, Iwan Mojsiejowicz, Fedor Andrzejowicz, Kuryło Krotowszka.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 160.

Polski.

* Pochowana na cmentarzu kościoła św. Piotra.

136

27 kwietnia 1667 r.

Chwedor Awdiejczyk, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Nicypor Brzozowski i Jan Petrykiewicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, mieszczenie Chwedor Tymoszewicz, Iwan Pirożek, Petro Pilipowicz, Stanisław Wcząsnowski, Jowtuch Andrzejowicz, Chwedor Andrzejowicz, Jasko Żołnierko. Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 162–162v.

Polski.

* Pochowany „przy cerkwi Zawrockiej na cmyntarzu wedle żony swej pierwszej”.

** 6 czerwca 1667 r. prowadzona „Rewizja w domu i rzeczy w nim nieboszczyka Chwedora Awdziejczyka”, k. 162v.–163v.

137

30 lipca 1667 r.

Jakub Dobko, mieszczanin, kupiec, katolik.

Sporządzony w domu Sofii Kunowskiej na sądzie gajnym w obecności świadków: ławnicy Eufrem Boszkiewicz, Hrehory Kościejowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, rajcy Theodor Kuryłowicz, Aleksander Bobrowicz, Matiasz Sobkowicz, Sebastian Kalenowicz.

Wpis do księgi miejskiej*.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 167v.–168.

Polski.

* 10 sierpnia 1667 r. uczyniony „*Inwentarz dobr po nieboszczyku Jakubie Dobku*”, tamże, k. 167v.–168.

138

20 stycznia 1668 r.

Dawid Mańkowski, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnik Ochrym Boszkiewicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, rajcy Aleksander Bobrowicz, Sebastian Kalenowicz.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 169v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

139

26 stycznia 1668 r.

Wasil, mieszczanin z m. Brody*; unita**.

Sporządzony w domu ławnika i cechmistrza krawieckiego Aleksandra Jarzenieckiego w obecności świadków: ławnicy Szymon Drozdowicz i Stanisław Przybylski, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, przy bytności syna testatora Hrycka Wasilewicza, także mieszczan ołyckich Wojciecha Kisielewicza, szczyporza zamkowego, i Iwana Daniłowicza.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 170.

Polski.

* Zmarł od ran, był postrzelony.

** Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

140

28 stycznia 1668 r.

Dorota Grochowalska, mieszcza, 1-voto Janowa Sokołowska, 2-voto Jakubowa Grochowalska; katoliczka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnik Ochrym Boszkiewicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, przy bytności córki testatorki Zuzanny Zahorowskiej i małżonka swego Jakuba Grochowalskiego, także mieszczan Jakuba Sadowskiego i Prokopa Kurylczyka.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 170–170v.

Polski.

* Pochowana „w sklepie marmurowym przed ołtarzem brackim Panny Przenajświętszej”.

141

30 kwietnia 1668 r.

Mikołaj Sachnowicz, mieszczanin; katolik*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Hieronim Taniukiewicz i Ochrym Boszkiewicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, rajcy Sebastian Kalenowicz, Aleksander Bobrowicz, mieszczanie Bogdan Sachnowicz, Stanisław Sachnowicz, Serhij Boszkiewicz i Jakub Sokalski.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 171–171v.

Polski.

* Pochowany na cmentarzu przy kościele św. Piotra.

142

20 czerwca 1668 r.

Paweł Niczyporowicz, mieszczanin; unita*.

Sporządzony w domu pani Katarzyny Toczowieckiej przy Janie Zborowskim, gospodarzu i szynkarzu tegoż domu, w obecności świadków: ławnicy Hrehory Kościejowicz i Stanisław Przybylski, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 175–175v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi zawrockiej Trójcy Przenajświętszej.

143

22 listopada 1668 r.

Jarmosz Chomowicz, rajca ołycki; prawosławny*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: burmistrz Hieronim Taniukiewicz, rajca Aleksander Bobrowicz, ławnik starszy Grzegorz Kościejowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, mieszczanie – brat Potap Chomowicz, Anastazja Chwedorowa Szawulczyna i jej małżonek Chwedor Szawułka, córka testatora Arasimowa Olichwerowiczowa, Jewchim Kisielewicz, Tymosz Kołodka.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 182v.–183.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

144

10 marca 1669 r.

Jeuchym Kisielewicz alias Pruzennik, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Hrehory Kościejowicz, Mikołaj Dułowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, mieszczanie Stefan Łukjanowicz i Semen Romanowicz.

Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 185.

Polski.

* Pochowany na cmentarzu przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

145

11 kwietnia 1669 r.

Apolonia Marcinowa Bielcowa, wdowa, stara wójtowa ołycka; katoliczka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Paweł Hutorowicz i Denis Szawułka, pisarz miejski Łukasz Gąsiewski, wikariusz kolegiaty ołyckiej ksiądz Andrzej Chrośniński, burmistrz stary Aleksander Bobrowicz, rajca stary Chwedor Kuryłowicz, Aleksander Butkiewicz.

Wpis do księgi miejskiej**.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 188–188v.

Polski.

* Pochowana przy kolegiacie ołyckiej w brackim grobie.

** W tytule dopisano, że testament „*siedmnastego dnia po śmierci pana małżonka swego uczyniony*”.

146

9 maja 1669 r.

Mikołaj Połupanowicz, ławnik; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Łukasz Pozniewicz, Denis Szawułka, Mikołaj Dułowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, rajca stary Hieronim Taniukiewicz, małżonka testatora Anastazja. Wpis do księgi miejskiej.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 188v.–189.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

147

9 maja 1669 r.

Trochym Moskalik, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnik Mikołaj Dułowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, mieszczanie Mikołaj Lubarec, Daniel Besiokierski, Iwan Puchaczyk, organista kościelny Jan Tytkowski.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 189.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Strytennia albo Gromniczej.

148

9 grudnia 1669 r.

Łukasz Pozniewicz, ławnik przysięgły; unita*.

Sporządzony w domu na żądanie testatora w obecności świadków: ławnicy Hrehory Kościejowicz, Paweł Hutorowicz i Jan Bizumowicz, pisarz miejski Łukasz Gąsiowski, przy bytności siostry uczciwej Justyny Stefanowej Wołkowiczowej, wdowy, rajcy Kaspara Sewerycza i mieszczan Chwedora Tymoszewicza, Ignata Ignatowicza.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 195v.–196.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

149

22 lutego 1670 r.

Jeuchymka Jośkowa Łukjanowiczowa, mieszcza, wdowa; unitka*.

Sporządzony w domu na żądanie testatorki w obecności świadków: ławnicy Łukasz Domienik i Aleksander Stanisław Charmeński, Ochrym Boszkiewicz i Kiryło Bizumowicz, przy bytności Justyny Stefanowej Wołkowiczowej, rajcy Kaspara Sewerycza, mieszczan Chwedora Tymoszewicza i Ignata Ignatowicza. Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 197–197v.

Polski.

* Pochowana przy cerkwi Trójcy Przenajświętszej.

150

24 sierpnia 1684 r.

Maryna, babka ze szpitala św. Krzyża; katoliczka*.

Sporządzony w szpitalu św. Krzyża w obecności wójta ołyckiego i szafarza tegoż szpitala Aleksandra Stanisława Charmeńskiego, burmistrza Hieronima Taniukiewicza.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 13.

Polski.

* Pochowana przy kościele św. Piotra.

151

13 października 1684 r.

Hieronim Taniukiewicz, rajca ołycki, prawosławny.

Sporządzony własną ręką testatora, zaświadczony na sądzie gajnym w jego domu w obecności świadków: kapitan zamku ołyckiego Jan Zwierzyn Zwierzyński („*będący na miejscu chorego na ten czas wójta*”), ławnicy i rajcy (bez podania imion), pisarz miejski Michał Kazimierz Olszewski.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia*.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 18v.–20v.

Polski.

* Tekst miejscami uszkodzony.

152

22 stycznia 1692 r.

Maksim Fedorowicz, krawiec, prawosławny.

Sporządzony w domu „na instantią i usilne żądanie ućciwej Anny Fedorowny Mironowiczowej ato Olichwirczykowej wdowy”, matki testatora, w obecności ławnika Stefana Kiklewicza i Sebastiana Hiacynta Korzeniowskiego, będącego „na miejscu pisarskim na ten czas”.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 1, k. 42v.–43.

Polski.

OSTRÓG

153

8 września 1689 r.

Gabriel Staruszycz*, mieszczanin, prawosławny**.

Sporządzony w domu według zeznania testatora, w obecności świadków: Semion Chażewski, spowiednik i prezbiter cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii, burmistrz Juzef N., burmistrz Fedor Germanowicz, ławnik Hrehory N.

Wpis do księgi radzieckiej ostrogskiej, 19 października 1689 r.*** Podali do urzędu zięć Paweł Teodorowicz, córka testatora Marianna.

BCZart, MNK 61, s. 5-8 (według starej paginacji: k. 964-965 v.).

Polski.

* Informacja o testatorze: I. Тесленко, *Штата «презацного уроження» Ігнатія Старушича (нові матеріали про походження та волинську рідню ректора Київського колегіуму)*, Київська Академія, вип. 4, Київ 2007, s. 180-185.

** Pochowany w ostrogskiej cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii.

*** Tekst jest bardzo uszkodzony.

154

26 lutego 1694 r.

Andrzej Żabicki, cześnik kijowski, porucznik chorągwi koniuszego koronnego, katolik, pochowany w Meżyryczu.

Sporządzony w Ostrogu w obecności świadków: egzekutor ksiądz Stanisław Bożeniec Jełowicki, kanonik katedry łuckiej, proboszcz ostrogski; Paweł Jasiński, gubernator ostrogski.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej, 5 kwietnia 1694 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 430, k. 395–419.

Polski.

155

27 stycznia 1696 r.

Wojciech Molski, towarzysz rotty husarskiej marszałka wielkiego koronnego, katolik*.

Sporządzony w Ostrogu przy świadkach: ksiądz Maciej Zwierzyński, bracia Jan i Kazimierz Molskie, Kazimierz Michał Mierzwiński, na ten czas gubernator ostrogski.

Oblata testamentu do ksiąg grodzkich łuckich, 7 stycznia 1697 r.

CPAHUK, z. 25, sygn. 441, k. 17.

Polski.

Publ.: N. Biłous, *Testamenty wojskowych poległych i zmarłych na Wołyniu w XVII w.*, KHKM, 2016, nr 64(2), s. 222-223.

* Pochowany przy kościele ojców Dominikanów targowickich.

RÓWNE

156

29 stycznia 1691 r.

Maryna Chrasicka, żona Hordyja Chrasickiego, mieszcza, prawosławna.

Sporządzony przed urzędem w obecności świadków: ławnik Semen Stryjowiec, mieszcza Hrehory Zubik, Bazyli Toporowski, były pisarz miejski Fedor Szyrajewicz.

Wpis do księgi miejskiej, z której wydano ekstrakt testatorce z podpisem pisarza miejskiego Łukasza Radkiewicza, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 19–19v.

Polski.

157

2 lutego 1691 r.

Drugi testament Maryny Chrasickiej. Pierwszy kasuje.

Sporządzony przed urzędem w obecności świadków: ławnik Semen Stryjowiec, mieszcza Hrehory Fedczenia, Bazyli Toporowski, Fedor Szyrajewicz.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 44.

Polski.

158

4 lipca 1691 r.

Katherina Husakowa, mieszcza, prawosławna.

Sporządzony przed urzędem w obecności świadków: ławnik Petro Seszczeniata, krewny Paweł Husak, pacholek piechoty węgierskiej, mieszczenie Jasko Sklar, Sawko Wołynko, Ławryn Sahajdaczny.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 21.

Polski.

159

17 lipca 1691 r.

Andrzej Czumko, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony przed urzędem w obecności świadków: ławnik Petro Seszczeniata i pisarz Łukasz Radkiewicz, mieszczenie Iwan Szyrajeniata, Petro Jaremczuk.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 27.

Polski.

160

17 lipca 1691 r.

Arej Jackiewicz, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony przed urzędem w obecności świadków: ławnik Petro Seszczeniata i pisarz Łukasz Radkiewicz, mieszczenie Semen Czyszko, Wasko Nieczaj.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 28–28v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii.

161

1 stycznia 1691 r.

Petro Figuryn, mieszczanin.

Sporządzony przed urzędem przy świadkach: Dmitro Hucewicz, Iwan, zięć Sydora Łuczki, Jasko Jacynia, jego brat Pawło.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 29.

Polski.

162

22 czerwca 1691 r.*

Onisko Miskiewicz, pacholek piechoty rówieńskiej, prawosławny.
Sporządzony przed urzędem miejskim w obecności świadków: ławnik Hrehory Marynowicz, pisarz miejski Łukasz Radkiewicz, „mieszczanie godne” Illa Suszczenia, Jacko Kleszczowski. Wpis do księgi miejskiej.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 36–36v.

Polski.

* Akt bez końca.

163

27 marca 1691 r.

Wasko Puszkarz, mieszczanin, prawosławny.
Sporządzony przed urzędem miejskim w obecności świadków: ławnik Hrehory Marynowicz, były pisarz Fedor Szyrajewicz.
Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia*.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 49.

Polski.

* 15 kwietnia 1693 r. wpisany podział majątności między jego trzema synami, tamże, k. 116.

164

Przed 15 kwietnia 1693 r.

Hrycko Mitko Krasowski, mieszczanin, prawosławny.
Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: Illa Suszczenia, ławnik Klimentij Cykwik.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, 15 kwietnia 1693 r.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 116v.

Polski.

165

Przed 6 maja 1693 r.

Hanna Pawłowa Horodecka, mieszczka, prawosławna.
Sporządzony w domu według zeznania testatorki w obecności świadków: Iwan Białous, ławnik Klimentij Cykwik.

Wpis do księgi miejskiej po śmierci testatorki 6 maja 1693 r.*

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 117v.

Polski.

* Dołączony dekret sądu miejskiego o podziale nieruchomości testatorki między jej mężem a dziećmi, tegoż dnia, tamże, k. 117v.–118.

166

15 maja 1694 r.

Wasył Warkowiec, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnicy Serhij Andruszkiewicz i Ochrim Domański.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 132v.

Polski.

167

12 lutego 1694 r.

Daniło Żerniak, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnik Oleksij Iwanowicz, pisarz miejski Jan Toporowski, brat testatora Owerko Żerniak.

Wpis do księgi miejskiej, 20 lutego 1694 r.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 149–149v.

Polski.

168

6 marca 1694 r.

Paraska Andrzejowa Szulakowna, mieszcza, prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki w obecności świadków: ławnik Klim Cykwik, Trochim Zatuła.

Wpis do księgi miejskiej, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 149v.

Polski.

169

14 października 1694 r.

Fedor Machasko, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: burmistrz Wasko Wakulczenia, mieszczanie Paweł Jacuta, brat testatora Procko.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 153v.

Polski.

170

Przed 25 stycznia 1694 r.

Jan Matuszowicz, trębacz*; katolik**.

Sporządzony w domu bez świadków.

Podał do urzędu Stanisław Krzyżanowski. Wpis do księgi miejskiej, 25 stycznia 1694 r.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 155–155v.

Polski.

* Zmarł wskutek bójki.

** Pochowany w kościele równieńskim Najświętszej Panny Marii.

171

Styczeń 1694 r.

Feska Kondrycha, mieszcza, prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki w obecności świadków:

ławnicy Mojsij Kulczenia i Oksen Gensarowski, Daniel Jacurkiewicz.

Oryginał wklejony do księgi miejskiej.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 156–156v.

Polski.

172

Przed 2 marca 1696 r.

Maryna Andruszkiewiczowa, mieszcza, 1-voto Makarycha, żona pachółka szeregu równieńskiego; 2-voto Serhyjowa Andruszkiewiczowa; prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki przy świadkach: ławnik

Hrehory Zinczeniata, pisarz Jan Toporowski, mieszczenie Illa Suszczenia, Makar Łohwiszyn.

Wpis do księgi miejskiej, 2 marca 1696 r.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 175v.

Polski.

173

3 kwietnia 1697 r.

Jurko Czotyrobok, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnik

Fedor Deduch, mieszczenie Fedor Kikno i Procko Bułuza.

Podąła do urzędu żona Tatiana. Wpis do księgi miejskiej, 9 maja 1697 r.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 199.

Polski.

174

22 października 1697 r.

Daniło Terpitenia, mielnik; prawosławny*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora przy świadkach: ojciec Jan Stankiewicz, prezbiter cerkwi Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii; burmistrz Ochrym Domański, ławnik Fedor Deduch, pisarz miejski Łukasz Radkiewicz.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 205v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii.

175

Przed 15 marca 1698 r.

Jewdotia Hawryłowa Pawłowiczowa, mieszcza, prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatorki w obecności świadków: ławnik Fedor Cykwik, mieszczenie Mikołaj Kulszeniata, Ławr Mikiteniata, Kornij Szyrajewicz, zięć Aleksander i córka Lubka.

Wpis do księgi miejskiej, 15 marca 1698 r., z podpisem pisarza miejskiego Łukasza Radkiewicza*.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 220–220v.

Polski.

* Dalej wpisana kopia tego testamentu, bez końca, tamże, k. 238–238v.

176

1698 r.*

Andrzej Michnienia, pachołek szeregu równieńskiego (konfesja nieznaną).

Sporządzony przed urzędem miejskim w obecności świadków: ławnik Onofrij Tomurkiewicz, pisarz miejski Theodor Szyrajeniata.

Wpis do księgi miejskiej.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 225.

Polski.

* Bez szczególnej daty.

177

31 grudnia 1699 r.

Kornij Krasowski, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnik Jasko Szeszkiewicz, pisarz miejski Łukasz Radkiewicz, mieszczenie Fedor Cykwik, Petro Porwaniecki.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 239–239v.

Polski.

178

6 września 1699 r.

Andruszko Tkacz, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnik

Opanas Nowodworec, pisarz miejski Łukasz Radkiewicz.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 241.

Polski.

179

10 sierpnia 1699 r.

Jowchymka Mydlowska, mieszczka, prawosławna.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnik

Opanas Nowodworec, pisarz miejski Łukasz Radkiewicz, mieszczanie Wasko

Żyżkiewicz, Harasym Muraszka.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatorki, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 242.

Polski.

180

27 sierpnia 1699 r.

Paweł Husak, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnik

Jasko Szeszkiewicz, pisarz miejski Łukasz Radkiewicz.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 243–243v.

Polski.

181

Listopad 1699 r.

Trochim Zatuła, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków:

ławnik Jasko Szeszkiewicz, pisarz Łukasz Radkiewicz, mieszczanie Jan i Bazili

Toporowscy, sąsiad Trochim.

Wpis do księgi miejskiej.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 244–244v.

Polski.

* Pochowany przy cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii.

182

5 listopada 1699 r.

Mikołaj Jakovienia, mieszczanin, prawosławny.

Sporządzony w domu według zeznania testatora w obecności świadków: ławnik Opanas Nowodworec, pisarz miejski Łukasz Radkiewicz, rodzony brat Saliwej, Stepan Dmitrenia.

Wpis do księgi miejskiej na prośbę testatora, tegoż dnia.

LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 245–245v.

Polski.

SOKÓŁ

183

18 lutego 1616 r.

Marcin Irszyński, szlachcic, wójt sokólski; katolik*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: panowie Maciej Grodzicki, Semen Abramowicz, Marcin Szyszka, Anton Żylicz; rajcy Witko Michałowicz, Baszko i Klim Borysowicze, Iwan Sokolec; ławnicy Iwan Bałwirz i Stanisław Koziarzowski.

Wpis do księgi grodzkiej łuckiej. Podał do urzędu szlachcic Stefan Gołyński w imieniu księdza Zacharjasza Pisarskiego, plebana sokólskiego, 10 marca 1616 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 103, k. 217–219.

Polski.

* Pochowany w kościele sokólskim św. św. Piotra i Pawła.

TUCZYN NOWY

184

8 września 1608 r.

Krzysztof Sadurski, szlachcic, sługa Andrzeja Czaplicza; katolik*.

Sporządzony w domu w obecności świadków: komendantz kościoła tuczyńskiego Stanisław Komoński, starosta tuczyński Jan Kochan, wójt Jerzy Borucki, pisarz przysięgły miejski Stanisław Witkowski.

Wypis z ksiąg wójtowsko-ławniczych m. Nowy Tuczyń, 29 września 1608 r.

Podał do wpisania do księgi grodzkiej łuckiej ksiądz Mikołaj Nicki w imieniu księdza Stanisława Komońskiego, kommandarza kościoła tuczyńskiego, 21 marca 1611 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 89, k. 271–272.

Polski.

* Pochowany przy kościele tuczyńskim św. Trójcy.

TURIJSK (TURZYSK)

185

23 marca 1619 r.

Regina Okorska, żona Mikołaja Wendelowskiego, szlachetna, mieszkanka m. Turijsk, prawosławna.

Sporządzony w domu przy świadkach: wójt Bohdan Kalenikowicz, spowiednik, świeszczennik turijski Michał Ostafijewski, mieszczanie Iwan Wielepczyc, Fedor Semenowicz.

Podał do wpisania do księgi grodzkiej łuckiej mąż testatorki Mikołaj Wendelowski, 11 kwietnia 1619 r.

CPAHUK, z. 25, op. 1, sygn. 112, k. 78a v.–79.

Polski.

WŁODZIMIERZ

186

15 stycznia 1585 r.

Małofiej Iwanowicz, świeszczennik cerkwi Założenia św. Piątku*, prawosławny. Sporządzony w domu przy świadkach: Feodosij, biskup włodzimierski i brzeski, Iwan Hawriłowcz Jakowicki, Wasilij Wochnowicz Werbski, Jakim Strywiazki, Michał Gołub Serdiatycki.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej. Podał do urzędu syn testatora Iwan Małofiejowicz, 12 lutego 1585 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 18, k. 32–35v.

Ruski.

* Cerkiew św. Paraskewy-Piatnyci. Pochowany w tejże cerkwi, dziś nie istnieje.

187

1 lutego 1590 r.

Kunica Kaplanka, żona Marcina Pryborskiego, mieszcza; prawosławna*. Sporządzony w domu przy świadkach: protopop włodzimierski Jepimach Iwanowski, ojciec duchowny Jermołaj z monasteru św. Spasa, przyjaciele testatorki Wasilij Wochnowicz Werbski, podpisek ziemski włodzimierski Hrehory Dworecki, burmistrz włodzimierski Nazar Nesterowicz.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej. Podał do urzędu mąż Marcin Pryborski, 9 lutego 1590 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 23, k. 130–131v.

Ruski.

* Pochowana w monasterze przy cerkwi św. Spasa we Włodzimierzu.

188

24 grudnia 1592 r.

Marcin Pryborski, szlachcic; prawosławny*.

Sporządzony w domu w majątności Białe Berehy (Białe Brzegi), przy świadkach: Jan Sokołnicki, Oleksij Skrzetuski, Balcer Czorkacki, woźny powiatu włodzimierskiego Mojsej Dogteński, Jakim Strywiazki, Andrzej Misewski, Iwan Strywiazki; ojciec duchowny, świeszczennik cerkwi św. Spasa – Jermołaj.

Wpis do księgi ziemskiej włodzimierskiej. Podał do urzędu szwagier (mąż siostry) Jan Łasko Czernczycki, 28 stycznia 1593 r.

CPAHUK, z. 27, op. 1, sygn. 8, k. 4v.–7v.

Ruski.

* Pochowany w monasterze przy cerkwi św. Spasa we Włodzimierzu.

189

25 września 1615 r.

Jan Błazejowski, szlachcic*; katolik**.

Sporządzony we wsi Wolica Porska przy świadkach: Hrehory Nowosielecki, Iwan Szaban Gnojeński, woźny wołyński Wasilij Konyrski.

Wpis do księgi ziemskiej włodzimierskiej. Podał do urzędu Bohdan Łudowicz w imieniu małżonki testatora Katarzyny Łudowiczówny, Janowej Błazejowskiej, 27 października 1615 r.

CPAHUK, z. 27, op. 1, sygn. 24, k. 207–208.

Polski, ruski.

* Zmarł wskutek ran.

** Pochowany przy kościele katedralnym św. św. Joachima i Anny.

190

27 marca 1616 r.

Maciej Kowalski, szlachcic*; katolik**.

Sporządzony w zamku poryckim*** przy świadkach: ksiądz Stanisław Potocki, pleban porycki, pasierb testatora Stanisław Ostrowski, Adam Sikorski, Andrzej Janowski, sługa ks. Aleksandra Poryckiego ze Zbaraża.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej. Podali do urzędu pleban porycki Stanisław Potocki oraz małżonka testatora Jadwiga Kowalska, 8 czerwca 1616 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 47, k. 821v.–822v.

Polski, ruski.

* Zmarł wskutek ran.

** Pochowany przy kościele poryckim św. Trójcy i św. Michała Archanioła, m-ko Poryck, pow. włodzimierski.

*** Dziś w granicach wsi Stary Poryck w rej. Iwanickim, obw. wołyńskiego.

191

20 lipca 1652 r.*

Jan Nazarewicz i Krystyna Rusakówna, małżonkowie, mieszczenie; prawosławni**.

Sporządzony na folwarku Jana Rusińskiego przed budą przy świadkach: mirocznik Semen Tenetiusa, cechmistrz szewski Jarmosz Karpowicz, poddany burgrabiego Onacko, kucharz klasztorny Szymon Jankowski, Mikołaj Sobkowicz, burmistrz Iwan, Stefan Romanowicz Zawalski.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej. Podał do urzędu świeszczennik Wasilij Żukowiecki, pisarz katedry włodzimierskiej, na prośbę spadkobiercy Andrzeja Gurskiego, 20 stycznia 1653 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 89, k. 491–493.

Ruski.

* Testament sporządzony w okresie zarazy, małżonkowie zmarli w czasie powietrza morowego.

** Pochowani we Włodzimierzu w cerkwi św. św. Dwunastu apostołów.

192

2 marca 1682 r.

Martynian Żukowiecki, protoprezbiter i namiestnik generalny katedry włodzimierskiej*; unita.

Sporządzony w domu, w dworku na przedmieściu Załuże, przy świadkach: Jerzy Burłowicz (?), prezbiter apostolski, interogator kapitulny włodzimierski; Aleksander Białoobrzeski, Marcin Stanisław Piaskowski, Jan Grzegorz Kryniewicz z Kryniewicz Wielkich.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej. Podał do urzędu pisarz katedry włodzimierskiej ojciec Mikołaj Łaniewski, protopop torczyński, 26 października 1682 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 126, k. 1312v.–1315v.

Polski, ruski.

* Unicka cerkiew Zaśnięcia Matki Bożej, spalona podczas pożaru w 1683 r.

193

12 grudnia 1683 r.*

Stefan Wyszpolski, wójt włodzimierski; katolik**.

Sporządzony w domu przy świadkach: krewni małżonki Władysław Brański i Kazimierz Brański, Roman Brezecki, brat testatora Jerzy Wyszpolski.

Wpis do księgi grodzkiej włodzimierskiej. Podał do urzędu Władysław Brański, 15 kwietnia 1684 r.

CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 129, k. 873–874.

Polski.

* Tekst wyblakły, słabo czytelny.

** Pochowany w kościele ojców Dominikanów włodzimierskich, w kaplicy swego dziada Jana Przylepskiego, instygatora koronnego.

WYŻWA

194

Przed 9 stycznia 1638 r.

Lewko Demkowicz, mieszczanin; prawosławny*.

Sporządzony według zeznania testatora w jego domu w obecności świadków: świeszczennik cerkwi św. Spasa Sofronij, burmistrzowie Jacko Korejko, Misko Daniłowicz i Jan Szałnowicz, ławnik Trochim Demkowicz, brat rodzony testatora.

Wpis do księgi miejskiej. Podała do urzędu żona testatora Katarzyna Miskowna, 9 stycznia 1638 r.

CPAHUK, z. 32, 1, sygn. 1, k. 163.

Ruski.

* Pochowany przy cerkwi miejskiej św. Spasa.

ZASŁAW

195

22 września 1572 r.

Michał Filipowicz, moskwitin, prawosławny.

Sporządzony przy świadkach: horodniczy zamku Stanisław Rewuski, wójt zasławski Bohdan Iwanuszkowicz, pan Michajło Priczkowicz Worobej, pan Martin Sawczycz, Misko Zubcewicz, trębacz ks. Zasławskich.

Wpis do księgi zamkowej zasławskiej, 26 lipca 1573 r.

APK, AS, Rękopisy, nr 27, s. 277-280.

Publ.: I. Тесленко, *Заславська замкова книга як джерело до історії Південно-Східної Волині*, [w:] *Наукові записки*. Т. 19, кн. 1. Інститут української археографії та джерелознавства НАНУ. Київ 2009, с. 249-250.

Ruski.

196

12 października 1572 r.

Anna Jackowna, wdowa Kuźmy Iwanuszkowicza, mieszcza, pochodzi z Lublina; prawosławna*.

Sporządzony przy świadkach: mieszczanie Andrzej Iwanuszkiewicz, Stas Murał, świeszczennik spaski Andrzej Jewtichowicz.

Wpis do księgi zamkowej zasławskiej. Podał do urzędu zięć testatorki Semen Michajłowicz, 11 listopada 1572 r.

APK, AS, Rękopisy, nr 27, s. 122-124.

Publ.: tamże (I. Тесленко, *Заславська замкова книга...*), s. 251-252.

Ruski.

* Pochowana w Preczysteńskim monasterze w Zasławiu.

197

Przed 22 lutego 1633 r.*

Jan Chołojewski, szlachcic, sługa książąt Zasławskich, katolik**.

Sporządzony przy kościele farnym zasławskim przy świadkach: Stanisław Magnuszewski, pleban zasławski Marcin Izdebski.

Wpis do księgi grodzkiej krzemienieckiej. Podał do urzędu Jakub Filipowski, 22 lutego 1633 r.

CPAHUK, z. 21, op. 1, sygn. 89, k. 245–247.

Polski.

* Dokument bardzo uszkodzony, zachowały się fragmenty.

** Pochowany w Zasławiu przy farnym kościele św. Jana Chrzciciela.

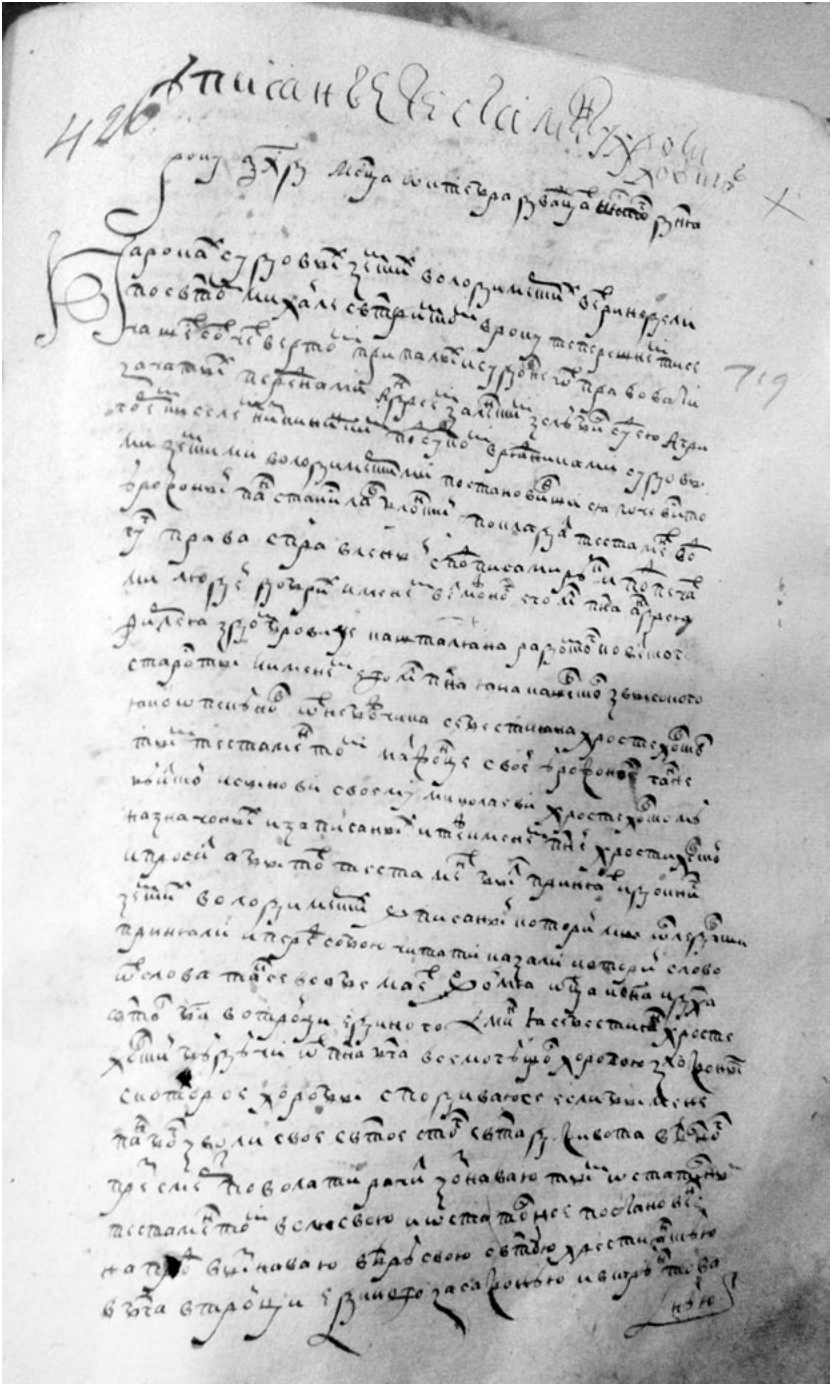
Dobra tego uprosiłem o zesłanie od Pana wojty Dubenskiego
 Donie uczętki Olucyńskiego: brześ. Sławobojędy II Pana.
 Czesławicza Lentwojka Pawła Kuczerka Szwarcz męj
 kiego Przykucyjski opuszcza Panu nadzorem tego
 towaru z zera mego młodego y Paniej matki y tego Za o Pielu
 rion uobrocie mojemu Aby Panie wale odszedz męj
 Ale z umiałem Kucy wniad zstawaie rozali na domij Pire,
 y męj w pitalce: Afcaid męj Aby przystojnie emona zezuje
 P. S. Pana Aby podowala. Kucy to testament opuszcza ka
 z tego Dostroieństwa tate stanow. Du honoruj. Zedman zals
 y zstawaie Odwied wie Lemm. Panow Aby męj wozym. nie dyt
 nam szony Aby zstawaie Pan zstawaie zstawaie zstawaie
 y Decretu bodego tam sie Przyjac bode. sto by męj
 zstawaie Aby nam zstawaie: ofatnio wo lo mne na (ozie
 onia w zstawaie Prapiscie Kucy zstawaie w zstawaie
 w domu męj Paskia Panu w zstawaie tego. Za Pana

Zaczlo Die 18 gius 1691. Ja ben kanc przytym. testamentu
 opuszczonej zstawaie od Panu wojty

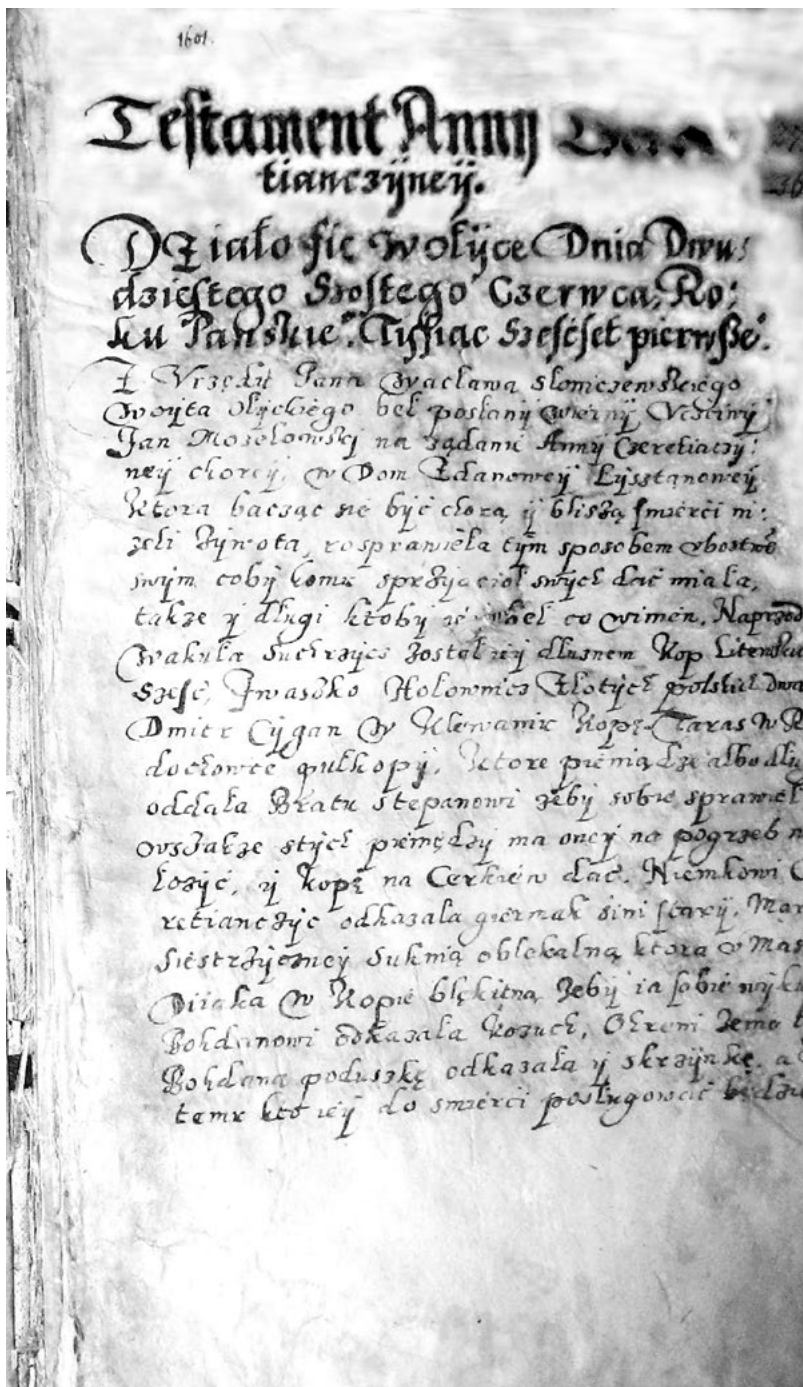
Antoni zstawaie tego testamentu. *Vicewz Hiberua Pilow*
 Jan Czesławicz *Stanisław Putkowski*

Actum
 nito ten testament na Affecata Panu nadzorem tego
 y męj w pitalce tego. Za panem zstawaie męj zstawaie męj zstawaie
 y męj w pitalce zstawaie ofatnio extract Affecatacy zstawaie
 w pitalce

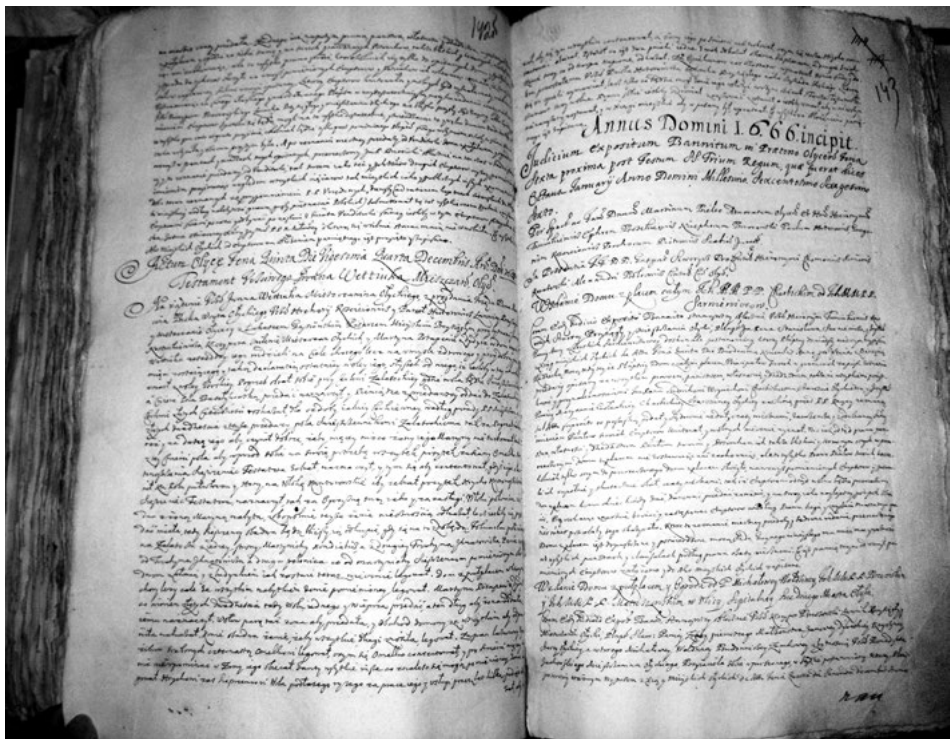
Ilustracja 2. Ostatni arkusz testamentu Stanisława Jana Putkowskiego
 z podpisami testatora i świadków, 18 listopada 1691 r., NHAB, z. 694, op. 7,
 sygn. 816, k. 63

Ilustracja 3. Testament Sebastjana Chrostechowskiego, szlachcica,
10 kwietnia 1604 r., CPAHUK, z. 27, op. 1, sygn. 15, k. 719, nr katalogowy 72

Ilustracja 4. Testament Anny Czeretianczynej, mieszczi ołyckiej, 26 czerwca 1601 r., CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 47, nr katalogowy 75

Ilustracja 5. Testament Iwana Wettiuka, mieszczanina ołyckiego, 24 grudnia 1665 r., CPAHUK, z. 1237, op. 1, sygn. 7, k. 142v, nr katalogowy 125

Ja Bona Figura Fija, b[e]z. Szereb. Nigromatu. o Dobra Doga.
Dziesochmowczego Nawiadani. D. Krowca Szerebta moiaz. pozoz
Jannaszij Samego Siebie. ja Istwa D. Trz[e]bi. Lmiaz. am'ich. Fijis
Najon Lwiaz. i. adnalsze przjebowej zamij. i. gup. Atynja Korumie,
moiz. Pogorodrawo Wozowu Suwa, i. diadamo Fijie tym Szlamen,
1000, wadny Awanz; Dole moiaz. Nagrod Ducha mego Lona Boga
D. Szereb. moizema. D. oje. mitozierowia i. go. golorow. Anitko moia
Fiofiofa Ma G. wachowan. D. edta. Fwidam. Szereb. moiz. Nagrod
Legia. Szereb. Fiofiofa. Suwa. D. Szereb. F. Szereb. Lmiaz. i. B. D. J.
Najon, Obwidi. Fijidaj. Swaz. Kirj. Kus. b. a. D. S. i. i. i. Swaz. Agod
B. wa. Szereb. Suwa. D. oje. Tomaz. Legia, Afrozoria. Szereb. Lmiaz,
F. Szereb. Fiofiofa. Oje. Suwa. Szereb. Fiofiofa. Szereb. Lmiaz,
moiz. niesli. G. oje. moiz. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
a. moiz. abij. D. oje. D. oje. D. oje. D. oje. D. oje. D. oje. D. oje. D. oje.
Szereb. Szereb. moiz. Szereb. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
F. Szereb. moiz. F. Szereb. moiz. D. oje. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
abij. Szereb. moiz. D. oje. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.
Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz. Szereb. moiz.

Ilustracja 6. Testament Petra Figuryna, mieszczanina równieńskiego, 1 stycznia 1691 r., LNNB, z. 91, sygn. 44, k. 29, nr katalogowy 161

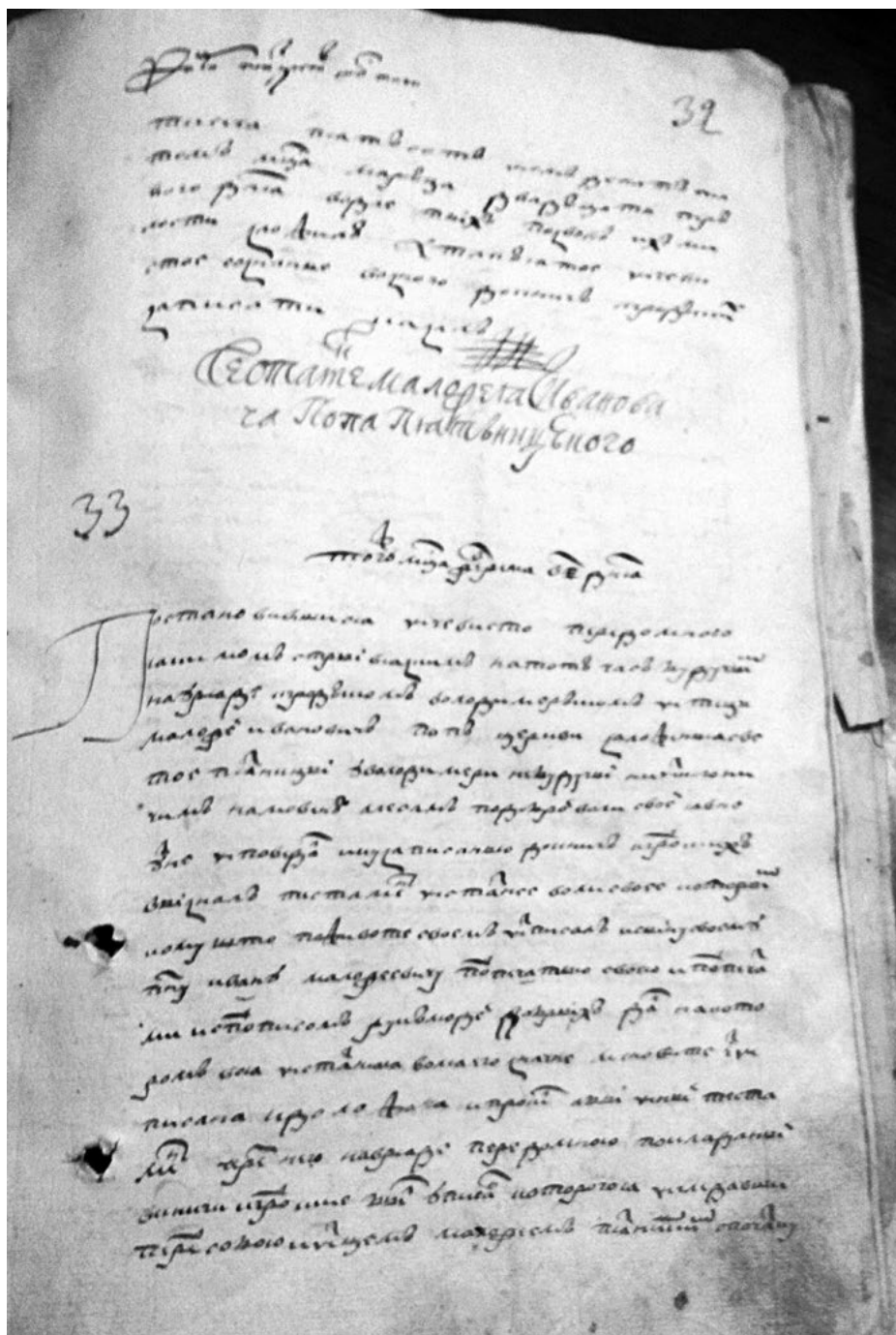

Иллюстрация 7. Testament Малоевца Ивана, духовного церкви
з м. Вłodzimierz, 15 stycznia 1585 r., CPAHUK, z. 28, op. 1, sygn. 18, k. 32,
nr katalogowy 186

Racunek Putaka y dca
 La Radyminskie

Coram Offo (F) Amali Dno Joannus
 Alexidis Advocati Starosty obli
 dmiu Vicin. Roman Klifromis
 Czupa Duda danowid y Kasper Gu
 vabanowicz Lawniczy podzioglych do
 Onali. Sp mairze podzioglych do
 tuda Chankowego ofparowah spdy
 damia Archydomago Starosty Dmi
 midomidow. Dymon Rusz in O.
 Zlotych osmi a dwdw Ca zlotych
 dwa Krowy tu rusz in y przedlo
 dat na pucunio Mchotay Dmu
 gku Ba dwojce y d zlotych kwi
 ri ninion Radyminski Mro. f. Ba
 nia P. Eudowicki hi pumigmdy
 domi Dmyglun y zlotych w dny
 kupna do Miodow dwoch y zew
 laty pumigmdy ch y Lawnicow Ba
 psany.

Racunek Komia Wa
 lenty Aptekarza

Act Oliva Sena Quarta
 in Duda Febr. A. 1625

Coram Offo Senate Dno Joan
 nis Alexidis Advocati Starosty
 obli dmiu Vicin Roman Klifromis
 y Kasper Lawnicowicz Mro. f.

73
 74
 W dniu 6 lutego 1625 roku
 w mieście Radymie
 przed nami Podzioglych Ba
 kupa Duda danowid Lawnicowicz
 Kowala y Czupa Rusz in Mro.
 y Dmi obli dmiu ofparowah spdy
 damia Archydomago Starosty Dmi
 midomidow. Kowala Wa lenty Aptk.
 Kowala Ba puf pucunio dwojce y d
 tych D. O. y zlotych w dny
 kupna tu kubia pumigmdy w dny
 do Aptk. Kowala do podzioglych
 pucunio Cora w dny pumigmdy
 Lawnicow Czupa.

Testament Juchyma
 na Poleszku

Act Oliva Sena Quarta
 in Duda Febr. A. 1625

W dniu 6 lutego 1625 roku
 w mieście Radymie
 przed nami Kasper Lawnicowicz y
 Roman Klifromis Lawniczy podziogly
 singli A. K. hi podzioglych damia do
 stamentu y statutu mihi Vicinogo
 Juchyma Poleszku M. O. c. dnu
 ba do Pana Czupa. Chwoni b. dca
 143 podzioglych do dca Aptk. K.
 ch Mamiu Dm. M. K. y Aptk.
 pucunio Misk. Lic. b. dca y
 Chwoni sy. D. b. dca. M. f. dca.

Ilustracja 8. Testament Juchyma Poleszuka, 6 lutego 1625 r., BK, sygn. 01204,
 k. 24, nr katalogowy 82

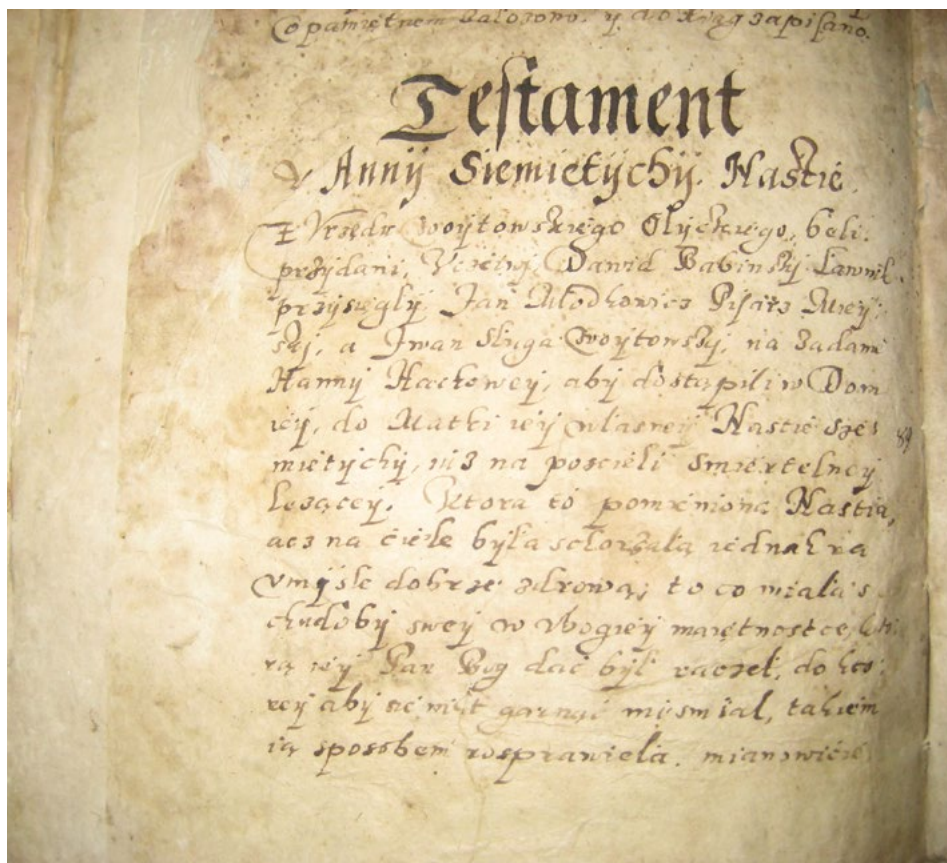

Ilustracja 9. Testament Mikołaja Szeszkowica, 22 lutego 1625 r., BK, sygn. 01204, k. 36v., nr katalogowy 83

Ilustracja 10. Testament Pawła Ostrowskiego, 17 maja 1625 r., BK, sygn. 01204, k. 81, nr katalogowy 84

Ilustracja 11. Testament Szemetychy Nasti, CPAHUK, 25 września 1602 r., z. 1237, op. 1, sygn. 6, k. 93v., nr katalogowy 77

Indeks osobowy

- Abramowicz Semen, obywatel m-ka Sokół 183
Adamowicz Matiasz, ławnik ołycki 100, 124
Aleksander, mieszczanin równieński, zięć Jewdotii Hawryłowej Pawłowiczowej 175
Aleksandrowa Nastazja, mieszcza kowelska 44
Ambrozik Iwan, mieszczanin ołycki 87
Andrikowicz Jan, pisarz miejski milanowicki 74
Andrikowicz Ławrentij, rajca milanowicki 74
Andrijaszewicz Iwan, szlachcic 64
Andruszkiewiczowa Maryna, 1-voto Makarycha, żona pachółka szeregu
    równieńskiego; 2-voto Serhyjowa Andruszkiewiczowa, mieszcza równieńska 172
Andruszkiewicz Serhij, ławnik równieński 166
Andrzejowicz Fedor, mieszczanin ołycki 135, 136
Andrzejowicz Jowtuch, mieszczanin ołycki 136
Antypowicz Iwan, mieszczanin ołycki 105
Antypowicz Stanisław, mieszczanin ołycki 105
Antypowiczowa Katarzyna, mieszcza ołycka, żona Iwana Antypowicza 105
Awdiejczyk Chwedor, mieszczanin ołycki 136
- Babiński Dawid, ławnik ołycki 77, 78
Babka Fedor, mieszczanin ołycki 135
Bakoriński Chwedor, mieszczanin ołycki 85
Bałwierz Iwan, ławnik sokólski 183
Bełsiewski Maciej, pisarz miejski kowelski 54
Bełsz Hrehory, mieszczanin kowelski 42, 43
Berestecki Rusinowicz Sasin, pisarz grodzki łucki 61
Besiocki Daniel, mieszczanin ołycki 147
Bialecki Jan, ławnik ołycki 91
Białecka Wowdia, mieszcza ołycka 94
Białobrzegi Aleksander, szlachcic 192
Białopolec Jacko, rajca kowelski 35
Białous Iwan, mieszczanin równieński 165
Bielak Iwan, mieszczanin dubieński 8
Bielcowa Marcinowa Apolonia, wdowa po Marcynie Bielcu, wójtowa ołycka 145
Bielec Marcin (Martin), pisarz miejski ołycki, landwójt, wójt, profesor Akademii
    ołyckiej 85, 86, 87, 90, 100, 122
Bielecki Jan, mieszczanin ołycki 135
Birkowski Martinus, ławnik kowelski (jurati kovlensis) 48
Biskupski Jan, ksiądz 72
Bizumowicz Chwedor, mieszczanin ołycki 129

Bizumowicz Jan, ławnik ołycki 148
Bizumowicz Kiryło, mieszczanin ołycki, ławnik 118, 149
Błażejowska Janowa Katarzyna Łudowiczówna, mieszcza włodzimierska 189
Błażejowski Jan, szlachcic 189
Błoński Stanisław, szlachcic 72
Bobowski Stefan, landwójt kowelski 51, 54
Bobrowicz Aleksander, ławnik ołycki 104, 113, 116, 122, 137, 138, 141, 143, 145
Bobrowska Zofia, mieszcza ołycka, żona Matiasza Olszewskiego 110
Bogusz Jan, profesor Akademii ołyckiej 134
Bohdan, cechmistrz kowelski 35
Bohdan, obywatel kołodnicki 50
Bohdanowicz Choma, ławnik ołycki 87
Boiński Franciszek, pisarz miejski ołycki 132, 133
Bojarzynowicz Iwan, mieszczanin ołycki 77
Borejkwicz Jan, szlachcic 62
Borucki Jerzy, wójt tuczyński 184
Boruszkiewicz Stefan, szlachcic 66
Borysławski Jerzy, wojskowy (?) 71
Borysowicz Baszko, rajca sokólski 183
Borysowicz Klim, rajca sokólski 183
Borzynowski Jan, burmistrz ołycki 81
Boszkiewicz Eufrem (Ochrym), ławnik ołycki 103, 104, 110, 116, 120, 122, 123, 124, 126, 128, 134, 137, 138, 140, 141, 149
Boszkiewicz Serhij, mieszczanin ołycki 141
Bożeniec Jełowicki Stanisław, ksiądz, kanonik katedry łuckiej, proboszcz ostrogski 154
Brański Kazimierz, szlachcic 193
Brański Władysław, szlachcic 193
Brezecki Roman, szlachcic 193
Bronicki Jan, szlachcic 41
Bryzel Piotr, były wójt korecki i kołkowski, chirurg ołycki 123
Bryzelowa Krystyna, żona Piotra Bryzela, mieszcza ołycka 134
Brzeziński Jan, mieszczanin ołycki 128
Brzeziński Nicypor, ławnik ołycki 130
Brzostowski (Brzozowski) Nicefor (Nicypor), ławnik ołycki 106, 114, 116, 127, 131, 133, 135, 136
Brzozowicki Grzegorz Joann, profesor Akademii ołyckiej 133
Bublik Nikon, mieszczanin dubieński 8
Budkiewicz Aleksander, ławnik ołycki 92, 145
Budkiewicz (Butkiewicz) Andrzej, rajca ołycki 90, 98, 100
Buj Iwan, mieszczanin ołycki 132
Bułhak Stefan, ławnik łucki 69
Bułuza Procko, mieszczanin równieński 173

Buniak Iwan, mieszczanin ołycki 100
Bunko Iwan, ławnik dubieński 5
Burłowicz Jerzy, prezbiter apostolski, interrogator kapitulny włodzimierski 192
Cander Daniel, mieszczanin dubieński 15
Carowa Dawidowa Chwedora Makarowna, mieszcza ołycka 129
Chacyna Iwan, ławnik dubieński 8
Charmeński Aleksander Stanisław, ławnik ołycki, wójt 149, 150
Chażewski Semion, spowiednik i prezbiter cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Panny
    Marii w m. Ostróg 153
Chiłczenia Seńko, rajca kowelski 35
Chmielowski Balcer, mieszczanin kowelski 41
Chmielowski Marcin, wojskowy 41
Chmiński Stanisław, szlachcic 8
Chodarzówna Hanna, mieszcza kowelska, żona 1-voto Wasila Popika, 2-voto
    Romana Krasnowolca 37
Chołojewski Jan, szlachcic, sługa książąt Zasławskich 196
Chomicz Iwan, burmistrz m-ka Kozlin 57
Chomowicz Jarmosz, rajca ołycki 105, 110, 126, 143
Chomowicz Potap, mieszczanin ołycki 102, 143
Chrasicka Maryna, żona Hordyja Chrasickiego, mieszcza równieńska 156,
    157
Chrasicki Hordyj, mieszczanin równieński 155
Chromiński Andrzej, wikariusz kolegiaty ołyckiej 111, 145
Chrostechowski Sebastian, szlachcic, sługa Andrzeja Firleja 72
Chwalkiewiczowa Katarzyna Gregorowa, mieszcza dubieńska 30
Cybulka alias Nowikiewicz Klim, mieszczanin ołycki 119
Cykwik Fedor, ławnik równieński 175, 177
Cykwik Klimentij (Klim), ławnik równieński 164, 165, 168
Cymbalisty Lesko, pisarz miejski dubieński 12
Czaplicz Andrzej, szlachcic 184
Czarnisz, bakalarz surmicki z m. Dubno 25
Czczel Sudymontowicz Konstanty Tomasz, rotmistrz JKM 20
Czczelówna Helena, szlachcianka, córka Czczela Sudymontowicza
    Konstantego Thomasza 20
Czeretianczyna Anna, mieszcza ołycka 75
Czeretowicz Jan, burmistrz dubieński, landwójt 13, 24
Czerwiński Stanisław, rajca ołycki 83, 84
Czeszyński Tomasz, mieszczanin kowelski 38
Czorkacki Balcer, szlachcic 188
Czotyrobok Jurko, mieszczanin równieński 173
Czotyrobokowa Tatiana, mieszcza równieńska, żona Czotyroboka Jurka 173
Czuchel Arasim, mieszczanin ołycki 107
Czumko Andrzej, mieszczanin równieński 159

Czymkow Kuźma, mieszczanin ołycki 96
Czyrczycha Eudoksia Arasimicha, mieszcza ołycka 115
Czyszko Semen, mieszczanin równieński 160

Dachnowa Pałahyia, mieszcza dubieńska 27
Dachnowicz Iwan, burmistrz dubieński 27
Daniłowicz Iwan, mieszczanin ołycki 139
Daniłowicz Misko, burmistrz m. Wyżwa 194
Dąbrowa Mikołaj, mieszczanin ołycki 126
Dederkało Konstanty, szlachcic 20
Deduch Fedor, ławnik równieński 173, 174
Deineka Iwan, mieszczanin dubieński 29
Demianowicz Fedor, prezbiter cerkwi Wedenowskiej w Kowlu 37, 43
Demkowicz Lewko, mieszczanin z m. Wyżwa 194
Deszkiewicz Leszko, mieszczanin ołycki 124
Demkowicz Mikołaj, ławnik kowelski 51
Demkowicz Trochim, ławnik m. Wyżwa 194
Demkowiczowa Katarzyna Miskowna, żona Lewka Demkowicza, mieszcza
m. Wyżwa 194

Dmitr, siostrzeniec Jurka Kureczki, mieszczanin dubieński 25
Dmitrenia Stepan, mieszczanin równieński 182
Dmitrowicz Daniło, ławnik milanowicki 73
Dobko Jakub, ławnik ołycki, kupiec 123, 134, 137
Dobrostański Grzegorz, landwójt kowelski 41, 42, 44
Dogteński Mojsej, woźny powiatu włodzimierskiego 188
Domański Ochrim, ławnik, rajca równieński 166, 174
Domaszyn Hric, rajca kowelski 35
Domienik Łukasz, ławnik ołycki 149
Doroszenia Martyn, mieszczanin ołycki 107
Dremluk Kondrat, ławnik milanowicki 74
Drozdowicz Szymon, ławnik ołycki 117, 122, 132, 133, 139
Dubieniecki Piotr, szlachcic 61
Dubieński Iwan, mielnik ołycki 130
Dubieński Jan, świeszczennik cerkwi św. Mikołaja w Dubnie 30
Dubowiec Wasil, mieszczanin kowelski 50
Dubrowa Mikołaj, mieszczanin ołycki 120
Duda Marcin, mieszczanin dubieński 12
Dudycz Andrzej, mieszczanin dubieński 18
Dułowicz Mikołaj, mieszczanin ołycki 144, 146, 147
Duszka Hrehory, mieszczanin ołycki 129
Dworecki Hrehory, podpisek ziemski włodzimierski 187
Dziurko Mikołaj, mieszczanin dubieński 23
Dzusa Aleksander, mieszczanin dubieński i ostrogski, kupiec 13
Dzusina Polonia, mieszcza dubieńska, żona Aleksandra Dzusy 13

Falilejowicz Hrehory, ławnik ołycki 85, 86, 87, 100
Fedczenia Hrehory, mieszczanin równieński 157
Fedczenko Kuźma, mieszczanin ołycki 96
Fedorowicz Jan, mieszczanin łucki 70
Fedorowicz Jarmoła (Jarmuł), burmistrz dubieński 26, 27, 30
Fedorowicz Maksim, krawiec ołycki 152
Fedorowicz Onisifor, świeszczennik cerkwi św. Pokrowy, m. Milanowicze 73
Feniewicz Stefan, burmistrz dubieński 22, 23
Feodosij, biskup włodzimierski i brzeski 186
Figurny Stefan, landwójt dubieński 30
Figuryn Petro, mieszczanin równieński 161
Filipowicz Michał, moskwitin, mieszkaniec m. Zasław 195
Filipowski Jakub, szlachcic 197
Firlej Andrzej, kasztelan radomski i starosta kowelski 72
Franko Mikołaj, pisarz miejski ołycki 81

Gawłowski Jan, szlachcic 21
Gąsiowski (Gąsiewski) Łukasz, pisarz miejski ołycki 101, 102, 103, 106, 107, 108,
109, 110, 112, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128,
129, 130, 131, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148
Gensarowski Oksen, ławnik równieński 171
Germanowicz Fedor, burmistrz ostrogski 153
Giergielene Semen, mieszczanin ołycki 121
Glicz Christofor, ławnik ołycki 90
Gładowski Piotr, pisarz miejski ołycki 96
Gniewski Jan, burmistrz kowelski 44, 46
Gnojeński Iwan Szaban, szlachcic 189
Golaszewska Reina, mieszcza ołycka 103
Golaszewski Wawrzyniec, mieszczanin ołycki 103
Gołyński Stefan, szlachcic 183
Górski Adam, mieszczanin ołycki 133
Gudniewicz Samuel, mieszczanin ołycki 92
Gurski Andrzej, mieszkaniec m. Włodzimierz 191
Grochowalska Dorota, mieszcza ołycka, 1-voto Janowa Sokołowska, 2-voto
Jakubowa Grochowalska 140
Grochowalski Jakub, mieszczanin ołycki 140
Grodzicki Maciej, obywatel m-ka Sokół 183

Hackowa Hanna, mieszcza ołycka 77
Haracowski Piotr, ławnik ołycki 96
Harkawy Proń, cieśla ołycki 78
Harpaczki Gregor, mieszczanin dubieński 28
Hawriłowicz Maksim, burmistrz m-ka Kozlin 57
Hepner Jan, rajca łucki 69

Hojecki Andrzej, szlachcic 66
Hołowczycki Jan, mieszczanin dubieński 32
Hołużka Parfen Hryhoriewicz, były landwójt łucki, pisarz wójtowski 62, 65
Hołużkowa Fedora, mieszcza, żona Parfena Hołużki 65
Horochowicz Fedor, mieszczanin ołycki 88
Horodecka Hanna Pawłowa, mieszcza równieńska 165
Horodyski Iwan, woźny grodzki łucki 68
Horodyski Jakim, mieszczanin ołycki 126
Hreczennik Jan, mieszczanin ołycki 86
Hrebtunow Lewko, mieszczanin dubieński 14
Hrebtunowa Katarzyna, mieszcza dubieńska, żona Lewka Hrebtunowa 14
Hrehorowicz Fedor, mieszczanin kowelski 55
Hrehorowicz Jarmoła, mieszczanin kowelski 53
Hrehorowicz Marek, burmistrz kowelski 44
Hrehory N., ławnik ostrogiński 153
Hrycelewicz Stefan, mieszczanin ołycki 88
Hrycelko (Hricelka) Iwan (Iwaszko), mieszczanin ołycki 85, 91, 96, 116, 120, 132
Hurowicz Dmitro, mieszczanin równieński 160
Hurowicz Matwiej, mieszczanin ołycki 115
Hulanicki Fedor, szlachcic 63
Hulanicki Hawryło, szlachcic 61
Hulewicz Benedikt, szlachcic 63
Huma Tomasz, mieszczanin dubieński 32
Husak Paweł, pachołek piechoty węgierskiej, mieszczanin równieński 158, 180
Husakowa Katherina, mieszcza równieńska 158
Hutorowicz Paweł, ławnik ołycki 97, 100, 125, 126, 145, 148

Ignatowicz Ignat, mieszczanin ołycki 100, 110, 131, 132, 148, 149
Ignatowicz Iwan, mieszczanin kowelski 55
Igniewski Jan, szlachcic 36
Irszyński Marcin, szlachcic, wójt sokółski 183
Iwan, burmistrz włodzimierski 191
Iwan, mieszczanin równieński, zięć Sydora Łuczki 161
Iwan, sługa wójtowski ołycki 77
Iwan Małofiejowicz, mieszkaniec m. Włodzimierz, syn Małofieja Iwanowicza 186
Iwanowa Uksinja, mieszcza dubieńska 6
Iwanowicz Aleksander, ławnik kowelski 39
Iwanowicz Małofiej, świeszczennik cerkwi Założenia św. Piątku, m. Włodzimierz 186
Iwanowicz Oleksij, ławnik równieński 167
Iwanowicz Stefan, burmistrz kowelski 45
Iwanowski Jepimach, protopop włodzimierski 187
Iwanuskiewicz Andrzej, mieszczanin zasławski 196
Iwanuskowicz Bohdan, wójt zasławski 195
Izdebski Marcin, pleban zasławski 197

Jachimowski Wojciech, wójt klewański 33, 34
Jackiewicz Arej, mieszczanin rówieński 160
Jackowna Anna, mieszcza zasławska, wdowa Kuźmy Iwanuszkowicza 196
Jacurkiewicz Daniel, ławnik rówieński 171
Jacuta Paweł, mieszczanin rówieński 169
Jacynia Jasko, mieszczanin rówieński 161
Jacynia Pawło, mieszczanin rówieński 161
Jakowienia Mikołaj, mieszczanin rówieński 182
Jakowienia Saliwej, mieszczanin rówieński 182
Jakowicki Iwan Hawriłowcz, szlachcic 186
Jankowski Szymon, kucharz klasztorny włodzimierski 191
Janowski Andrzej, sługa ks. Aleksandra Poryckiego ze Zbaraża 190
Jaremczuk Petro, mieszczanin rówieński 159
Jarzeniecki Aleksander, ławnik ołycki, cechmistrz krawiecki 100, 101, 106, 109, 110, 114, 116, 124, 135, 139
Jasewski Stanisław, ksiądz, pleban kowelski i rateński 35
Jasiński Paweł, gubernator ostrogski 154
Jasiński Tomasz, szlachcic, mieszkaniec m. Łuck 67
Jaskowicz Jarmoła, mieszczanin kowelski 48
Jastrzębski Maciej Kazimierz, namiestnik i regent burgrabstwa zamku łuckiego 71
Jermołaj, świeszczennik z monasteru św. Spasa, m. Włodzimierz 187, 188
Jewtichowicz Andrzej, świeszczennik cerkwi św. Spasa, m. Zasław 196
Josypowicz Makar, burmistrz kowelski 43
Jowchimowicz Klim, mieszczanin ołycki 88
Jowkowicz Nestor, ławnik łucki 67
Jowtuchowicz Iwan, mieszczanin ołycki 96
Juchym, świeszczennik przeczyski, m. Krzemieniec 59
Juchymowicz Hrehory, ławnik kowelski 45
Juchymowicz Jacentij, cechmistrz cechu kowalskiego, m. Kowel 53
Jurkiewicz Bogdan, mieszczanin ołycki 115
Jurkiewicz Hrycko, mieszczanin ołycki 102
Jurkiewicz Oleksiej, mieszczanin ołycki 102
Juskiewicz Andrzej, mieszczanin ołycki 114, 130
Juzef N., burmistrz ostrogski 153

Kaczanowski Jan, burmistrz ołycki 81
Kajdanicha Owdotia, mieszcza z m-ka Kozlin 57
Kalenikowicz Bohdan, wójt turijski 184
Kalenowicz Sebastian, ławnik, rajca ołycki 80, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 104, 113, 116, 122, 137, 138, 141
Kalinowski Maciej, ziemianin województwa mińskiego 38
Kamińska Katarzyna, mieszcza łucka, żona Wojciecha Mściśławowicza 66
Kapitanicha Iwanowa Ewdoksia, mieszcza ołycka 130
Kaplanka Kunica, żona Marcina Pryborskiego, mieszcza włodzimierska 187

Kaplewicz Leontij, ławnik, rajca dubieński 3, 13
Karabanowicz Kaspar, ławnik ołycki 82, 83
Karasowski Szymon, burmistrz ołycki 113, 116, 118
Karkiewicz Dmitr, burmistrz dubieński 2
Karpcow Stefan, ławnik ołycki 96
Karpilan Matheusz, spowiednik cerkwi św. Spasa, m. Dubno 9
Karpowicz Jarmosz, cechmistrz szewski włodzimierski 191
Kątkowski Jan, mieszczanin dubieński 11
Kejsar Gabriel, szlachcic 35
Kierłowicz Florian, ławnik dubieński 1
Kiersnowski Stanisław, namiestnik maciejowski 72
Kiklewicz Stefan, ławnik ołycki 152
Kikno Fedor, mieszczanin rówieński 173
Kiryłowicz Piotr, mieszczanin kowelski 37, 43
Kiryłowicz Samuel, ławnik łucki 69
Kiryłowicz Wasil, rajca łucki 70
Kirzycki Mikołaj, szlachcic, sługa Wojciecha Kłusowskiego 81
Kisiel Fedor, mieszczanin dubieński 9
Kisielewicz Jowchim, mieszczanin ołycki 100, 143, 144
Kisielewicz Wojciech, mieszczanin ołycki 139
Kleszczowski Jacko, mieszczanin rówieński 162
Klimkowski Bonawentura, ksiądz, zakonnik ojców konwentu Bernardynów,
m. Dubno 19
Klinski Jan, szlachcic 60
Kliszewicz Roman, ławnik ołycki 82
Kładownik Iwan, mieszczanin dubieński 9
Kłuszewicz Roman, ławnik ołycki 87
Kłubkowski Kondrat, mieszczanin ołycki 129
Kłusowski Wojciech, szlachcic 81
Kochan Jan, szlachcic 66
Kochan Jan, starosta tuczyński 183
Kolaczkowicz Jan, kaznodzieja kościoła Bernardynów, m. Dubno 28
Kołodka Tymosz, mieszczanin ołycki 143
Komarowski Krzysztof, generał wojew. wołyńskiego 117
Komoński Stanisław, kommandarz kościoła tuczyńskiego 184
Kondrat, landwójt ołycki 96
Kondratowicz Sidor, mieszczanin ołycki 130
Kondratowiczowa Sidorowa Ohapka, córka 130
Kondrycha Feska, mieszczka rówieńska 171
Koniski Semion, protopop dubieński 2
Kononowicz Jan, rajca kowelski, cechmistrz krawiecki i kuśnierski 40, 47
Konyrski Wasilij, woźny wołyński 189
Korbus Basili (Wasilij), pisarz miejski dubieński 8

Korbusowicz Deonisyj, świeszczennik cerkwi św. Mikołaja, m. Dubno 1
Korejko Jacko, burmistrz m. Wyżwa 194
Korzeniowski Sebastian Hiacynt, pisarz miejski ołycki 152
Kosacki Jan Matwijowicz, rajca łucki 67
Kosowicz Andrzej Iwanowicz, hajduk 2
Kostiukiewicz Iwan, mieszczanin ołycki 125
Koszeranica Andrzej, mieszczanin kowelski 37
Kościejowicz Grzegorz (Hrehory), ławnik ołycki 107, 108, 112, 115, 117, 118,
119, 122, 123, 125, 126, 137, 142, 143, 144, 148
Kowal Łukasz, mieszczanin z m-ka Kozlin 56
Kowalska Jadwiga, żona Macieja Kowalskiego 190
Kowalski Maciej, szlachcic 190
Kowaluwiec (Kowalowicz) Jurko, mieszczanin kowelski 43, 47
Kowczajowa Nastazja, mieszcza dubieńska, żona Andrzeja Kowczaja 3
Kozakowski Stanisław, burmistrz m-ka Kozlin 57
Koziarzowski Stanisław, ławnik sokólski 183
Kościński Iwan, ksiądz łucki 62
Kozłowski Jan, rajca kowelski 44, 47
Krasko Trochim, mieszczanin dubieński 10
Krasnowolec Roman, mieszczanin kowelski 37
Krasnowski Szymon, ławnik ołycki 100
Krasowski Hrycko Mitko, mieszczanin równieński 164
Krasowski Kornij, mieszczanin równieński 177
Krasowski Szymon, ławnik ołycki 99, 103, 109
Krawiec Fedor, rajca kowelski 35
Kriwecka (Krzywiecka) Jadwiga, szlachcianka, żona Jakuba Sokołnickiego 60
Krogulecki Jan, szlachcic 33
Krotowszka Kuryło, mieszczanin ołycki 135
Krynicky Andrzej, ogrodnicy zamkowy ołycki 109
Kryniewicki Jan Grzegorz, szlachcic 192
Krzywda Stefan, ławnik kowelski 44
Krzyżanowski Stanisław, szlachcic, obywatel równieński 170
Kucewicz Iwan, mieszczanin ołycki 99, 112, 117
Kucharz Chwedor, mieszczanin ołycki 108
Kuderowicz Jakub, burmistrz dubieński 14
Kulczenia Mojsij, ławnik równieński 171
Kulik Wasko, mieszczanin kowelski 43
Kulszeniata Mikołaj, mieszczanin równieński 175
Kunowska Zofia, mieszcza ołycka, 1-voto Stanisławowa Tszczowiecka, 2-voto
Janowa Gotartowa, 3-voto Mikołajowa Pawłowska, 4-voto Krzysztoforowa
Kunowska 134, 137
Kunowski Krzysztof, ławnik ołycki 123, 134
Kureczka Jurko, mieszczanin dubieński 25

Kureczka Paweł, pisarz miejski dubieński 20, 21, 24, 27
Kurylczyk Prokop, mieszczanin ołycki 140
Kuryłowicz Fedor (Theodor), rajca ołycki 95, 116, 137, 145

Lachowski Benedykt, ławnik ołycki 80
Lachowski Wojciech, szlachcic 33
Lasowicz Mikołaj, ławnik ołycki 79
Leńczyc Jacko, mieszczanin i kupiec z m. Stryj 121
Leontij, świeszczennik cerkwi Strytennia albo Gromniczej w Ołyce 105
Leszczyński Stanisław, wikariusz i pisarz kapitulny kościoła jezuitów
w Łucku 66, 68
Lerzyńska Katarzyna, mieszcza ołycka 109
Lerzyńska Zofia Andrzejowa, mieszcza ołycka 109
Lerzyńska Zuzanna, mieszcza ołycka 109
Lewkowicz Demko, mieszczanin ołycki 118
Lewkowicz Oksentij, mieszczanin ołycki 119, 120, 129
Lewonowicz Roman, ławnik łucki 69
Lichak Aleksander, mieszczanin stepański 118
Lichoconowicz Misko, mieszczanin ołycki 82
Lubarec Mikołaj, mieszczanin ołycki 147
Lubka, mieszcza równieńska, córka Jewdotii Hawryłowej Pawłowiczowej 175
Lwowicz Jakub, proboszcz ołycki 111

Łabazarczuk Lesko, mieszczanin dubieński 29
Łabuński Andrzej, pisarz miejski ołycki 91, 92, 104
Łabuński Stanisław, ławnik ołycki 95
Łachno, mydlarz łucki 62
Ładziejowski Jan, paroch dubieński, prezbiter cerkwi św. Proroka Eliasza 31
Łaniewski Mikołaj, protopop torczyński, pisarz katedry włodzimierskiej 192
Łasko Czernczycki Jan, szlachcic 188
Łaskowicz Jakow, mieszczanin milanowicki 73
Ławrykow Filip, rajca ołycki 96
Ławrykow Ostap, rajca ołycki 96
Ławryn, mieszczanin dubieński 10
Ławrynowicz Kondrat, ławnik kowelski 45
Łaziebnik Harasim, mieszczanin ołycki 86
Łohwiszyn Makar, mieszczanin równieński 172
Łojko Ostap, mieszczanin ołycki 100
Łoksmiński Mikołaj, szlachcic 62
Łotoszyńska Katarzyna, mieszcza ołycka, żona Stefana Łotoszyńskiego 101
Łotoszyński Stefan, pachołek zamku ołyckiego 101
Łubiazko Kuźma, mieszczanin dubieński 8
Łudowicz Bohdan, mieszczanin włodzimierski 189
Łukaszewicz Iwan, pisarz miejski milanowicki 73

Łukaszewicz Wasil, burmistrz kowelski 46
Łukaszewiczowa Apolonija Hawryłowna, mieszcza kowelska, żona Kondrata
    Ławrynowicza 46
Łukaszowa N., mieszcza ołycka, słodowniczka 97
Łukjanowicz Stefan (Stepan), ławnik ołycki 118, 122, 144
Łukjanowiczowa Jośkowa Jeuchymka, mieszcza ołycka 149
Łuska Wasil, rajca kowelski 45
Łuszkiewicz Jan, mieszczanin ołycki 118

Machasko Fedor, mieszczanin równieński 169
Machasko Procko, mieszczanin równieński 169
Mackowicz (Mackiewicz) Paweł, burmistrz dubieński, tkacz 2, 8
Magnuszewski Stanisław, szlachcic, mieszkaniec m. Zasław 197
Majewski Maciej, towarzysz chorągwi rotmistrza JKM Jana Iwanowskiego 71
Makarowicz Semen, ławnik, rajca kowelski 46, 53
Maksimowicz Fedor, ławnik kowelski 39
Małyszkieicz Semen, mieszczanin ołycki 126
Maniow Hacko, mieszczanin ołycki 82
Mankiewicz Demian, ławnik kowelski 48
Mańkowski Dawid, mieszczanin ołycki 138
Maryna, babka z ołyckiego szpitala św. Krzyża 150
Marianna, mieszcza ostrogska, córka Staruszcza Gabriela 153
Marinij, ksiądz, proboszcz dubieński 21
Markiewicz Mikołaj, mieszczanin kowelski 38
Martynczyz Petro, mieszkaniec w. Raczyn 6
Martynowa N., burgrabina stara ołycka 127
Martynowicz Trochym, mieszczanin ołycki 110
Martynowicz Wasil, mieszczanin ołycki 114
Marynowicz Hrehory, ławnik równieński 162, 163
Maryńska Anna Szymonowa, burgrabina ołycka 122
Maryński Anyoł, ksiądz, gwardian klasztoru płockiego Zakonu św. Franciszka 122
Maryński Mikołaj, mieszkaniec ołycki 111
Marzyjewski Kazimierz, mieszczanin dubieński 15
Matfiey, wójt krzemieniecki 59
Matuszowicz Jan, trębacz z m. Równe 170
Matwijczyk Misko, mieszczanin dubieński 8
Mądrzejowska Fruzyna, mieszcza dubieńska 17
Medonowna Anna, szlachcianka, małżonka Mikołaja Omelańskiego 34
Mendecki Sebastian, ławnik ołycki 99, 100, 102
Mianowicz Tomasz, ksiądz, kapelan ks. Czartoryskiego 34
Miecznik Hrehory, rzemieślnik ołycki 106
Miedziakowicz Stanisław, mieszczanin ołycki 95
Mierzwiński Kazimierz Michał, gubernator ostrogi 155
Michajłowicz Jona, rajca łucki 67, 68

Michajłowicz Semen, mieszczanin zasławski 196
Michejasz, świeszczennik cerkwi Strytennia albo Gromniczej w Ołyce 105
Michał, świeszczennik surmicki, m. Dubno 10
Michałowicz Witko, rajca sokółski 183
Michnienia Andrzej, pacholek szeregu równieńskiego 176
Michnowicz Zachariasz, landwójt dubieński 26
Mikiteniata Ławr, mieszczanin równieński 176
Mikoliński Semion, świeszczennik łucki 62
Mikołaj, świeszczennik cerkwi Podniesienia św. Krzyża, m. Milanowicze 74
Mikołajowicz Kaspar, rajca dubieński 9
Miniewicz Jow, burmistrz milanowicki 73
Mironowicz Ostap, mieszczanin ołycki 120
Misewski Andrzej, szlachcic 188
Misiewicz Dymitr, horodniczy mścislawski 20
Miskiewicz alias Boniak Iwan, kupiec ołycki 118
Miskiewicz Juwko, mieszczanin ołycki 103, 112
Miskiewicz Onisko, pacholek piechoty równieńskiej 162
Mitko Iwan, burmistrz kowelski 43
Mitkowski Jan, pisarz miejski dubieński 14, 15
Młodkowicz Jan, pisarz miejski ołycki 77, 78
Młyński Nazarij, protopop, prezbiter kowelski 45, 51
Moisiejowicz Iwan, mieszczanin ołycki 135
Mokrecki Stanisław, kantor ołycki 122
Molewski Stefan, wójt dubieński 14, 21, 26
Molski Jan, szlachcic 155
Molski Kazimierz, szlachcic 155
Molski Wojciech, towarzysz roty husarskiej marszałka wielkiego koronnego 155
Moskalik Trochym, mieszczanin ołycki 130, 147
Mostowniczy Mikołaj, mieszczanin dubieński 25
Motecki Reginald, ksiądz, kommandarz przy kościele farnym dubieńskim 31
Mozelowski Jan, ławnik ołycki 75
Mścislawowicz Wojciech, aptekarz łucki 66
Mularz Jakub, mieszczanin dubieński 4
Murał Stas, mieszczanin zasławski 196
Muraszka Harasym, mieszczanin równieński 179
Muraszka Iwan, mieszczanin ołycki 91
Mydlowska Jowchymka, mieszcza równieńska 179

Nahiszkowa Hasia, mieszcza ołycka, wdowa po 1-voto Fedorze Bizumowie,
2-voto po Stefanie Nahiszku 91
Nazarewicz Jan, mieszczanin włodzimierski 191
Neduryczyk Lesko, mieszczanin ołycki 96
Nesterowicz Nazar, burmistrz włodzimierski 187
Netecz Szczęsny, woźny generał ziemi chełmskiej 72

Nicki Mikołaj, ksiądz kościoła tuczyńskiego 184
Niczyporowicz Paweł, mieszczanin ołycki 142
Nieczaj Wasko, mieszczanin równieński 160
Niegardowski Stanisław, wikariusz konwentu ojców Bonifratrów, m. Łuck 71
Niemyski Krzysztof, szlachcic, były landwójt łucki 68
Nietiakiewicz Ignat, mieszczanin ołycki 131
Nietiakowicz (Nietiakiewicz) Hrehory, ławnik ołycki 85, 86, 113
Niezamajczyk Makar, mieszczanin ołycki 77
Nifanowicz Marek, rajca kowelski, landwójt 41, 42, 45, 54
Nifanowiczowna Tatiana Fedorowa, siostra byłego landwójta Marka Nifanowicza 54
Nistachowicz Hrehory, mieszczanin ołycki 83
Nitwiski Mikołaj, trębacz wojsk JKM 41
Nowodworec Opanas, ławnik równieński 178, 179, 182
Nowosielecki Hrehory, szlachcic 189

Obuchowa Pełagia Iwanowna, mieszcza łucka, wdowa po Jakimie Obuchu 61
Ochrimowicz Jan, szlachcic 65
Odonowicz Aleksander, burmistrz starej rady Dubna 29
Oksentywiczowicz Mikołaj, mieszczanin kowelski 53
Oleksijowicz Hrehory (Hricko), mieszczanin ołycki 85, 87
Oleszkowicz Jarosz, mieszczanin kowelski 48
Olichwierowicz (Oliferowicz) Awdiej, burmistrz 47, 48, 51
Olichwerowiczowa Arasimowa, mieszcza ołycka 143
Olichwirczykowa (Mironowiczowa) Anna Fedorowna, wdowa, mieszcza ołycka 152
Olizarowicz Hrycko, mieszczanin ołycki 79
Olszewski Matiasz, szewc ołycki 110
Olszewski Michał Kazimierz, pisarz miejski ołycki 151
Omelański Jaremia, burmistrz dubieński 25
Onacko, poddany burgrabiego włodzimierskiego 191
Onieleń Niczypor, mieszczanin ołycki 125
Onisimowicz Juchym, ławnik ołycki 83, 84
Onoszkiewiczowa Raina Janowa, mieszcza łucka 64
Opanasowicz Chwedor, mieszczanin ołycki 130
Orchowicz Chwesko, mieszczanin ołycki 85
Ostafjewski Michał, świeszczennik turijski 185
Ostapowicz Matusz, mieszczanin ołycki 82
Ostaszkiewicz Daniel, pisarz miejski klewański 34
Osteniewski Eufemij, prezbiter łuckiej sobornej cerkwi Joana Bogosłowa 65
Ostrowski Paweł, mieszczanin ołycki 84
Ostrowski Stanisław, szlachcic 190
Owakowicz Jan, mieszczanin łucki 65
Owakowicz Marcin, paroch kowelski 36

Owsiany Piotr Chacowicz, szlachcic 38
Ozdowski Fedor, szlachcic 63
Oziębłowicz Matiasz, mieszczanin ołycki 121

Pacewicz Ewstafij, prezbiter łucki 70
Pałuński Dmitr (Demetriusz, Dementij), pisarz miejski ołycki, ławnik 94, 97, 98, 99, 100, 116, 117
Palczyński Mikołaj, szlachcic 20
Panasowicz Hrehory, rajca kowelski 42, 44, 48, 51
Panfilowicz Semen, rajca kowelski 52
Pasiewicz Stepan, mieszczanin ołycki 88
Paszuticz Mark, mieszczanin krzemieniecki 59
Paterzyński Mikołaj, mieszczanin stepański 118
Pawłowiczowa Jewdotia Hawryłowa, mieszczka równieńska 175
Pekulicki Jan, mieszczanin łucki 70
Pełkowicz Matiasz, mieszczanin ołycki 79
Pełkowicz Ostap, mieszczanin ołycki 79
Petkiewicz Matys, mieszczanin ołycki 89
Petro, mieszczanin dubieński, tkacz 2
Petrowicz Wasil, rajca milanowicki 74
Petrowicz Weremij, mieszczanin ołycki 119
Petrykiewicz (Petrykowicz) Jan (Iwan), mieszczanin ołycki, ławnik 120, 132, 135
Petryna Iwan, burmistrz dubieński 14, 15
Piaskowski Marcin Stanisław, szlachcic 192
Piatka Misko, mieszczanin ołycki 101
Pilipowicz Mikołaj, mieszczanin kowelski 42
Pilipowicz Petro, mieszczanin ołycki 136
Pilipowicz Theodor, mieszczanin kowelski 52
Pińczuk Paszko, mieszczanin ołycki 77
Piotrowicz Dmitr, rajca kowelski 45
Piotrowicz Prochor, mieszczanin ołycki, ławnik 121, 127, 128
Piotrowski Marcin, mieszczanin ołycki 130
Pirożek Iwan, mieszczanin ołycki 136
Pisarski Zacharjasz, ksiądz, pleban sokólski 183
Piwowar Jesko, mieszczanin z m-ka Kozlin 58
Piwowar Marcin, mieszczanin z m-ka Kozlin 58
Płocki Jan, mieszczanin ołycki 89
Pobereznik Matfiej, mieszczanin dubieński 25
Pociejowicz Kiryło, landwójt kowelski 38, 39, 40
Pociejowicz Semen, mieszczanin kowelski 52
Podnoszka Dmitr, burmistrz dubieński 12
Podwysocki Matiasz, mieszczanin ołycki 99
Poleszuk Juchym, mieszczanin ołycki 82
Połowkowicz Iwan, pisarz miejski łucki 64

Połujska Jowsia, mieszczka ołycka, 1-voto Iwanowa Paszyńska, 2-voto
Omelkowa Pozniewiczowa, 3-voto Jowchymowa Sporyszowiczowa, 4-voto
Jackowa Połujska 131
Połujski (Połujsko) Jacko, ławnik ołycki 88, 89, 105, 132
Połumierkiewicz Józef, pisarz miejski łucki 64
Połupanowicz Mikołaj, ławnik ołycki 128, 129, 131, 132, 133, 134, 146
Połupanowicz Olechno, ławnik ołycki 78, 80
Połupanowiczowa Anastazja, mieszczka ołycka, żona Mikołaja Połupanowicza 146
Połupanowiczowa Iwanowa, mieszczka ołycka 126
Popik Wasil, mieszczanin kowelski 37
Popowicz Charyton, mieszkaniec w. Raczyn 6
Popowicz Fedor, mieszczanin kowelski 43
Porycki Aleksander, książę 190
Porwaniecki Petro, mieszczanin rówieński 177
Posuszka Iwan, mieszczanin kowelski 51
Potocki Stanisław, ksiądz, pleban porycki 190
Pozniewicz Łukasz, ławnik ołycki 131, 146, 148
Predosowicz Michno, mieszczanin krzemieniecki 59
Proborski Iwan, generał wojew. wołyńskiego 38
Proskurka Fedor, rajca dubieński 9
Pryborski Marcin, szlachcic włodzimierski 187, 188
Przybylski Stanisław, ławnik ołycki 139, 142
Przylepski Jan, instygator koronny 193
Przyłuski Kazimierz Myszkowicz, szlachcic 17
Psiarski Krzysztof, mieszczanin dubieński, masztalierz 1
Puchaczyk Iwan, mieszczanin ołycki 147
Pułhanowski Mikołaj, burmistrz dubieński 26, 27
Puszkarcz Wasko, mieszczanin rówieński 163
Putkowski Stanisław Jan, żołnierz z Podlasia 24
Przegaliński Jan, mieszczanin łucki 64

Rabęzki Paweł, mieszkaniec ołycki 111
Raczniewicz Krzysztof, szlachcic 62
Radecki Zygmunt, zakonnik konwentu ojców Bonifratrów, m. Łuck 71
Radkiewicz Łukasz, pisarz miejski rówieński 156, 159, 160, 162, 174, 175, 177,
178, 179, 180, 181, 182
Rafał, świeszczennik łucki 63
Raszka Semen, mieszczanin dubieński 9, 14
Rawan Jusko, mieszczanin dubieński 14
Regina, mieszczka dubieńska, żona Szklarza Walentego 4
Remizowski Jan, generał ziemi wołyńskiej 72
Rewuski Stanisław, horodniczy zamku zasławskiego 195
Rochmanycz Jan, burmistrz dubieński 26
Rohaczewski Hrycko, kuśnierz ołycki 120

Rogoziński (Rogowski) Bazyli Stanisław, ksiądz z klasztoru Bernardynów, m.
Dubno 20, 28

Romanowicz Semen, mieszczanin ołycki 144

Rostowski Jan Piotr, szlachcic 71

Różański Grzegorz, mieszczanin dubieński, piekarz zamkowy 1

Rudczenia Hrehory, mieszczanin kowelski 39

Rudiak Fedor, burmistrz dubieński 26

Rudiak Ihnat, mieszczanin dubieński 10

Rudyczanka Proska Tymoszowa, mieszcza ołycka, żona Martyna Doroszeni 107

Rusakówna Krystyna, mieszcza włodzimierska, żona Jana Nazarewicza 191

Rusiński Jan, szlachcic włodzimierski 191

Rusowiecki Zygmunt, szlachcic 62

Rzeznik Andrzej, mieszczanin ołycki 82

Sachnowicz Bogdan, mieszczanin ołycki 141

Sachnowicz Matfiej, burmistrz dubieński 22

Sachnowicz Mikołaj, mieszczanin ołycki 141

Sachnowicz Stanisław, mieszczanin ołycki 141

Sadłowicz Jowtuch, mieszczanin ołycki 76

Sadowski Jakub, mieszczanin ołycki 140

Sadurski Krzysztof, szlachcic, sługa Andrzeja Czaplicza 184

Sahajdaczny Ławryn, mieszczanin równieński 158

Samsonik Nazar, mieszczanin kowelski 48

Sarniewicz Stanisław Kazimierz, notariusz ołycki 111

Satiowiec Kirilo, mieszczanin dubieński 14

Sawczycz Martin, mieszkaniec m. Zasław 195

Szczypakowicz Jan, rajca ołycki 90

Sebestjanowicz Fedor, rajca kowelski 40

Sejkowski Jan, szlachcic 33

Semenowicz Aleksander, burmistrz kowelski 53

Semenowicz Fedor, mieszczanin turijski 185

Semenowicz Prokop, mieszczanin ołycki 108

Seńkowna Maria, mieszcza dubieńska, żona 1-voto Krzysztofa Psiarskiego,
masztalerza, 2-voto Grzegorza Różańskiego, piekarza zamkowego 1

Serbalko Jakub, szlachcic 65

Serdiatycki Michał Gołub, szlachcic włodzimierski 186

Sereda Georgij (Jurko), kuśnierz ołycki 116

Seredni (Szredni) Tomasz, hajduk skarbcowy, m. Dubno 3

Sergielenia Semen, obywatel ołycki 127

Seszczeniata Petro, ławnik równieński 158, 159, 160

Seszkowicz Mikołaj, mieszczanin ołycki 83

Sewerycz Kaspar, rajca ołycki 95, 100, 104, 134, 148, 149

Sielicki Jan, prezbiter cerkwi Stryennia albo Gromniczej w Ołyce 112

Siemaszko Piotr, szlachcic 60

Siemaszko Wasilij, szlachcic 60
Sikorski Adam, szlachcic 190
Sileński Iwan, mieszczanin ołycki 126
Sinicka Nastazja, mieszczka dubieńska, żona 1-voto Wasila Szwozki, 2-voto
    Kuźmy Łubiazka, 3-voto Daniła Sinickiego 8
Sinicki Daniło, mieszczanin dubieński 8
Siodlarz Josko, mieszczanin ołycki 79
Sklar Jasko, mieszczanin równieński 158
Skobelko Oksentij, burmistrz dubieński 11
Skołdycka Halszka, mieszczka kowelska, żona pisarza Hrehorego Skołdyckiego 40
Skołdycki Hrehory, mieszczanin kowelski, pisarz 40
Skrobowski Iwan, mieszczanin ołycki 121
Skrzetuski Oleksij, szlachcic 188
Słęcicki Sebastian, ławnik ołycki 80
Sliwa Jarema, mieszczanin dubieński 9
Słaboszewski Samuel, pisarz miejski kowelski 51
Słończyzna Maryanna, szlachcianka, mieszkanka m. Ołyka 111
Słowieński Filip, mieszczanin kowelski 35
Smordowicz Iwan, mieszczanin dubieński 29
Smordowicz Jacek, mieszczanin dubieński 29
Sobkowicz Matiasz, ławnik, rajca ołycki 93, 113, 116, 122, 137
Sobkowicz Mikołaj, mieszczanin włodzimierski 191
Sobkowski Marcin, ławnik, rajca kowelski 44, 45, 51
Sofronij, świeszczennik cerkwi św. Spasa, m. Wyzwa 194
Sokalska Dorota Matysowa, mieszczka ołycka 89
Sokalski Jakub, mieszczanin ołycki 141
Sokolec Iwan, rajca sokółski 183
Sokołnicki Jakub, szlachcic 60
Sokołnicki Jan, szlachcic 188
Sokołowa Regina, mieszczka dubieńska, 1-voto Januszowa Wołoszynowa, 2-voto
    Matiaszowa Sokołowa 5
Sokołowski Kazimierz, wojskowy 19
Sołtan Samuel Wasilowicz, burmistrz łucki 64
Somko Konstanty, kupiec z m. Stryj 121
Spilkowicz Rafał, ławnik ołycki 84
Sporiszewicz Jowchim, mieszczanin ołycki 86
Stakorski Krzysztof, szlachcic 72
Stanisławowicz Jan (Iwan), ławnik kowelski 40, 44
Stankiewicz Jan, prezbiter równieńskiej cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Panny
    Marii 174
Staruszycz Gabriel, mieszczanin ostrogski 153
Steckowicz (Stecenia) Hrehory (Hricko), mieszkaniac w. Ratzyn 6
Steczkowicz (Steckiewicz) Ostap, mieszczanin ołycki 107, 112

Stefanowicz Andrzej, ławnik kowelski 48
Stefanowicz Stefan, mieszczanin kowelski 49
Stohowski Hyacynt (Jacek), szlachcic, towarzysz chorągwi 21
Stojan Serbin, wojskowy 11
Stojanowa Helena, mieszcza dubieńska, żona Stojana Serbina 11
Stryjowiec Semen, ławnik rówieński 156, 157
Strywiazki Jakim, szlachcic 186, 188
Suprun, mieszczanin dubieński 12
Suprunowicz Hawryło (Gabriel), ławnik kowelski 46, 48
Suprunowicz Jan, diakon cerkwi sobornej kowelskiej 55
Suprunowicz Jan, ławnik, landwójt 42, 47, 48
Suprunowicz Wasilij, mieszczanin kowelski 42
Susun Hrycko, mieszczanin ołycki 86
Suszczenia Illa, mieszczanin rówieński 162, 164, 172
Suszczko Arsen, ławnik milanowicki 74
Swinczenia Borys, mieszczanin ołycki 115
Symonienia Misko, mieszczanin dubieński 2
Szafrannik Wasil, mieszczanin dubieński 10
Szałnowicz Jan, burmistrz wyzewski 194
Szaniawski Wojciech, pisarz miejski dubieński 1
Szarpowicz Oleszko, przedmieszczanin krzemieniecki 59
Szawulczyna Anastazja Chwedorowa, mieszcza ołycka, żona Szawułki
Chwedora 143
Szawuła Kalenik, mieszczanin ołycki 100
Szawułka Chwedor, mieszczanin ołycki 143
Szawułka Denis, ławnik ołycki 145, 146
Szczypakowicz Jan, rajca ołycki 98
Szcząsłowicz Mikołaj, burmistrz ołycki 90
Szbankowa Wowdia, mieszcza kowelska 52
Szejnowski Stanisław, mieszkaniec ołycki 111
Szemietycka Nastia, mieszcza ołycka 77
Szemczenia Gregory, mieszczanin dubieński 32
Szeszkiewicz Jasko, ławnik rówieński 177, 180, 181
Szewelina Mathiaszowa, mieszcza uboga ołycka 124
Szklarz Walenty, mieszczanin dubieński 4
Szołkowicz Hrehory, mieszczanin kowelski 54
Szołkowicz Piotr, mieszczanin kowelski 54
Szpakowski Fedor, burmistrz kowelski 39, 42
Sztejn Lenart, mieszczanin ołycki, puszkarz zamkowy 98
Szulakowna Paraska Andrzejowa, mieszcza rówieńska 168
Szwozka Wasil, mieszczanin dubieński 8
Szymonowicz Jan, mieszczanin dubieński 15
Szymonowicz Matiasz, burmistrz dubieński 14

Szymonowicz Teodor, mieszczanin dubieński 16
Szyrajeniata Iwan, mieszczanin równieński 159
Szyrajeniata Theodor, pisarz miejski równieński 176
Szyrajewicz Fedor, były pisarz miejski równieński 156, 157, 163
Szyrajewicz Kornij, mieszczanin równieński 175
Szyrenowicz Matiasz, rajca dubieński 9
Szyszka Iwan Iwanowicz, szlachcic 64
Szyszka Marcin, obywatel m-ka Sokół 183

Tagaczyński Hrehory, szlachcic 72
Taniukiewicz Hieronim, ławnik, rajca ołycki 94, 95, 100, 101, 102, 104, 105, 112, 116, 120, 121, 122, 129, 130, 135, 141, 143, 146, 150, 151
Tarnowski Jarosz, szlachcic 62
Tełbuchowicz Mikołaj, pisarz miejski dubieński 2, 5
Tenetiusa Semen, miocznik włodzimierski 191
Teodorowicz Paweł, mieszczanin ostrogski 153
Terpitenia Daniło, mielnik, mieszczanin równieński 174
Tkacz Andruszko, mieszczanin równieński 178
Tkacz Paweł, mieszczanin ołycki 89
Toczewicki Adam, landwójt stary ołycki 92, 95
Toczowiecka Katarzyna, mieszczka ołycka 142
Tołoczko Andrzej, mieszczanin dubieński 10
Tołoczkowa Katarzyna, mieszczka dubieńska, żona Andrzeja Tołoczka 10
Tomasz, hajduk skarbowy, m. Dubno 12
Tomkowicz Jan, pisarz wójtowski łucki 68
Tomurkiewicz Onofrij, ławnik równieński 176
Toporowski Bazyli, mieszczanin równieński 156, 157, 181
Toporowski Jan, pisarz miejski równieński 167, 172, 181
Trajakowicz Łukasz, ławnik ołycki 83
Trepka Iwan, mieszczanin ołycki 77
Treskowski Maciej, wójt kowelski 35
Trocewicz Iwan, landwójt milanowicki 74
Trochim, mieszczanin równieński 181
Trochimowicz Oksentij, mieszczanin dubieński 12
Trochimowna Katarzyna, mieszczka kowelska, żona Fedora Demianowicza 43
Truszewicz Aleksij, wójt ołycki 81
Truszewicz Jan, rajca dubieński 1, 4
Truszewicz Wojciech, generał 92
Trzycieski Gabryel J., szlachcic 20
Tupiczowski Adam, pleban skorzecki 62
Turowiec Demian, rajca dubieński 3, 5
Tymoszewicz Fedor (Chwedor, Theodor), ławnik ołycki, cechmistrz szewski 95, 98, 99, 100, 102, 106, 132, 136, 148, 149
Tymoszewicz Maksym, mieszczanin kowelski 43

Tyrylka Mikołaj, mieszczanin dubieński 18
Tyrzczenia Piotr, mieszczanin ołycki 118, 126
Tyszczeniata Wasyl, mieszczanin dubieński 9
Tyszkowicz Dmitr, mieszczanin kowelski 35
Tytkowski Jan, ławnik ołycki 90, 97
Tytkowski Jan, organista kościelny ołycki 147

Us Semen, mieszczanin dubieński 12, 14

Victorinus, proboszcz kowelski 36

Wacuta Jona, prezbiter łuckiej sobornej cerkwi św. Joanna Bogosłowa 61
Wakulczenia Wasko, burmistrz równieński 169
Walda Michał, budowniczy zamku m. Ołyka 98
Waldzina Zofia, wdowa po 1-voto Janu Dylowskim, rajcy ołyckim, 2-voto
Michale Waldzie, budowniczym zamku m. Ołyka 128
Walewski Jan, woźny generał 61
Warkowiec Wasyl, mieszczanin równieński 166
Wasil, mieszczanin z m. Brody 139
Wasilewicz Hrycko, mieszczanin z m. Brody 139
Wasilewicz Jan, burmistrz kowelski 54, 55
Wasilewicz Konstanty, burmistrz dubieński 15
Wasilewski Filip, protopop dubieński, paroch cerkwi św. Proroka Eliasza 14
Wasilowski Roman, mieszczanin ołycki 117
Wcząsnowski Stanisław, mieszczanin ołycki 136
Wendelowska Mikołajowa Okorska Regina, szlachetna, mieszkanka m. Turijsk 185
Wendelowski Mikołaj, szlachcic, mieszkaniec m. Turijsk 185
Werbicki Michał, prezbiter surmicki, m. Dubno 6
Werbicki Mikołaj, paroch surmicki, m. Dubno 11
Werbicki Zacharjasz, burmistrz m-ka Kozlin 57
Werbski Wasilij Wochnowicz, szlachcic 186, 187
Weremiejczykowa Jowsia Semenowa, mieszcza ołycka 93
Wettiuk Iwan, mieszczanin ołycki 125
Węckiewicz Jan, ksiądz, wikariusz kolegiaty ołyckiej 134
Wielepczyc Iwan, mieszczanin turijski 185
Wietrowna Katarzyna, mieszcza ołycka 135
Wiktor Ławryn, mieszczanin dubieński 26
Wirucki Jan, burmistrz dubieński 29, 30, 32
Wiszyński Mateusz, ksiądz, poddziekan łucki 66
Witkowski Stanisław, pisarz przysięgły miejski m. Nowy Tuczyn 184
Witowski Jan, ksiądz, pleban klewański 33
Włochowicz Walenty, mieszczanin ołycki 80
Wojciechowski N., zięć Wowdi Szebankowej, mieszcza dubieńskiej 52
Wojewodzki Szymon, pisarz przysięgły miejski dubieński 30
Wojna Aleksander, szlachcic 33

Wojcierowski Wojciech, mieszczanin ołycki 108
Wołk Łaniewski Michał, szlachcic, sługa Albrechta Moszkowskiego 62
Wołkowiczowa Justyna Stefanowa, mieszcza ołycka, wdowa 148, 149
Wołoszynowicz Andrzej, ławnik dubieński 5, 8, 12
Wołynko Sawko, mieszczanin równieński 158
Worobej Michajło Priczkowicz, mieszkaniec m. Zasław 195
Worobiew Wasko, mieszczanin dubieński 10
Woskołup Samuel, mieszczanin ołycki 87
Wronowski Stanisław, szlachcic 21
Wuksia, mieszcza dubieńska, żona Iwana Kładownika 9
Wutowski Stefan, komendant kościoła kowelskiego, pleban babicki diecezji kijowskiej 38
Wyhowski Iwan, szlachcic 66
Wygnański Jan, mieszczanin dubieński 29
Wysocki Wojciech, szlachcic 33
Wyszpolski Jerzy, brat wójta włodzimierskiego 193
Wyszpolski Stefan, wójt włodzimierski 193

Zacharjaszewicz Hrehory, ławnik kowelski 53
Zahorowska Zuzanna, mieszcza ołycka 140
Zahorowski Michał, szlachcic 60
Zajczycha Pelahija, mieszcza dubieńska, wdowa po Matwiju Zajczyku 22
Zajczyk Matfiej, mieszczanin dubieński 16, 22
Zajczyk Trochym, mieszczanin dubieński 16, 23
Zajkowa Stefanowa Nastazja, mieszcza dubieńska 23
Zakorski Iwan, woźny łucki 34
Zamach Oleszko, mieszczanin ołycki 79
Zatuła Trochim, mieszczanin równieński 168, 181
Zawadzka Warwara, mieszcza milanowicka, żona Jefrema Turczynowicza Zawadzkiego 74
Zawadzki Jefrem Turczynowicz, mieszczanin milanowicki 74
Zawalski Stefan Romanowicz, mieszczanin włodzimierski 191
Zbikowski Andrzej, pisarz miejski kowelski 35
Zborowski Jan, szynkarz ołycki 142
Zguba Błażej, sługa Andrzeja Żółkiewskiego 7
Zinczeniata Hrehory, ławnik równieński 172
Zlaszczyc Mikołaj, burmistrz ołycki 81
Złotorowicz Szymon, rajca łucki 69
Zniesieński Stefan, mieszczanin dubieński 23
Znojowski Andrzej, burmistrz kowelski 41, 48, 49
Znojowski Marcin, mieszczanin kowelski 49
Znojowski Stefan, mieszczanin kowelski 49
Zubcewicz Misko, trębacz ks. Zasławskich 195
Zubcowski Kirilo, horodniczy łucki 35

Zubik Hrehory, mieszczanin rówieński 156
Zwierzynski Jan Zwierzyn, kapitan zamku ołyckiego 151
Zwierzynski Maciej, ksiądz ostrogi 155
Żabicki Andrzej, cześnik kijowski, porucznik chorągwi koniuszego koronnego 154
Żdanowicz Oleksiej, mieszczanin ołycki 114
Żerniak Danił, mieszczanin rówieński 167
Żerniak Owerko, mieszczanin rówieński 167
Żębecki Walenty, rajca ołycki 90
Żołnierko Jasko, mieszczanin ołycki 102, 117, 136
Żorawnicki Marek, szlachcic, wójt dziedziczny łucki 63
Żółkiewski Andrzej, szlachcic 7
Żółkiewski Jan, podstolicz wołyński 21
Żukowiecki Martynian, protoprezbiter i namiestnik generalny katedry
włodzimierskiej 192
Żukowiecki Wasilij, pisarz katedry włozimierskiej 191
Żychowicz Andrzej, prezbiter cześnochreski, m. Kowel 51
Żydkiwicz Zachariasz, mieszczanin dubieński 18
Żyl Kaspar, rajca ołycki 84
Żylewicz Szymon, wicenotariusz ołycki 88, 89
Żylicz Anton, obywatel m-ka Sokół 183
Żyricki Andrzej, woźny generał 62
Żyżkiwicz Wasko, mieszczanin rówieński 179

Indeks geograficzny

* Kilka miejscowości o tej samej nazwie

Białe Berehy (Białe Brzegi), wieś, pow. włodzimierski 188

Beresteczko, m., pow. łucki 1

Brody, m., wojew. ruskie 139

Chomsk, m-ko, pow. piński, wojew. brzeskie 127

Czartoryjsk, m., pow. łucki 34

~ kościół Dominikanów 34

Czernczyce, wieś, pow. łucki (dziś nie istnieje, terytorium w granicach m. Łuck) 64

~ monaster 64

Drohicki (drohiczyński) pow. 24

Dubno, m., pow. łucki 1-32

~ kościół farny św. Jana Nepomucena 7, 21, 31

~ kościół Bernardynów 4, 5, 15, 17, 19, 20, 28

~ cerkiew św. Jerzego 10, 16, 22, 23, 25, 26

~ cerkiew św. Mikołaja 1, 2, 3, 12, 27, 30

~ cerkiew św. Proroka Eliasza 8, 9, 14, 31, 32

~ cerkiew św. Spasa 9

~ monaster św. Krzyża 13

~ monaster Bazylianów 24

~ Surmicze, przedmieście 10, 11, 22, 23, 25, 26

~ zamek 19

Klewań, m., pow. łucki 33, 34

~ kościół Zwiastowania Najświętszej Panny Marii 33

Kowel, m., pow. włodzimierski 35-55

~ cerkiew Błagowieszczeńska (Zwiastowania Pańskiego) 45, 47

~ cerkiew soborna Wedenowska (Ofiarowania Najświętszej Panny Marii) 37, 42, 43, 51, 54, 55

~ kościół św. Anny 38, 60

Kozlin, m-ko, pow. włodzimierski 56, 57, 58

Kryniewicze Wielkie, wieś, pow. włodzimierski 192

Krzemieniec, m. powiatowe 59

Kukli, wieś, pow. łucki 63

Lublin, m. 196

Łuck, m. powiatowe 60-71

~ cerkiew św. Dmitrija 63

- ~ cerkiew soborna św. Joanna Bogosłowa 61, 65
- ~ cerkiew św. Mikołaja 61
- ~ cerkiew św. Pokrowy (Opieki Najświętszej Bogородzicy) 69, 70
- ~ kościół Jezuitów 66
- ~ monaster Bonifratrów 71
- ~ zamek okolny 63, 71

- Maciejów, m., pow. chełmski 36
  - ~ kościół Franciszkanów 36
- Manaczyn, m-ko, pow. krzemieniecki 96
- Meżyrycz, m., pow. łucki 154
- Milanowicze, m., pow. włodzimierski 72, 73, 74
  - ~ cerkiew Podniesienia św. Krzyża 74
  - ~ cerkiew św. Pokrowy (Opieki Najświętszej Bogородzicy) 73
- Mińskie województwo 38

- Nowogrodzki powiat 19

- Ołyka, m., pow. łucki 75-152
  - ~ cerkiew Strytennia Jezusa albo Gromnicza na przedmieściu Zalesocze 102, 105, 107, 112, 115, 125, 126, 143, 144, 147
  - ~ cerkiew Trójcy Przenajświętszej na przedmieściu Zawrocie 78, 79, 81, 85, 86, 87, 88, 91, 93, 94, 100, 101, 106, 108, 113, 114, 116, 118, 119, 120, 121, 124, 127, 129, 130, 131, 132, 136, 138, 139, 142, 146, 148, 149
  - ~ stary drewniany kościół św. Piotra w śródmieściu 80, 89, 103, 109, 110, 117, 123, 128, 133, 135, 141, 150
  - ~ nowy murowany kościół św. Trójcy, kolegiata 83, 90, 92, 95, 97, 98, 99, 104, 111, 134, 140, 145
  - ~ szpital św. Krzyża 150
  - ~ zamek 101, 128, 151
- Ostróg, m., pow. łucki 153, 154, 155
  - ~ cerkiew Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii 153

- Plaszewa Mała, wieś, pow. włodzimierski 1
- Płocki klasztor Zakonu św. Franciszka 122
- * Podhorce, wieś 23
- Podlasie 24
- Poryck, m-ko, pow. włodzimierski 190
  - ~ kościół św. Trójcy i św. Michała Archanioła 190
  - ~ zamek 190

- Ratczyn, wieś, pow. włodzimierski 6
  - ~ cerkiew Założenia św. św. Cudotwórców Koźmy i Demiana 6
- Równe, m., pow. łucki 156-182
  - ~ cerkiew Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii 160, 174, 181
  - ~ kościół Narodzenia Najświętszej Panny Marii 170

- Sokół, m., pow. łucki 183
~ kościół św. św. Piotra i Pawła 183
- Targowicki kościół Dominikanów, pow. łucki 155
- Tuczyn Nowy, m-ko, pow. łucki 184
~ kościół św. Trójcy 184
- Turijsk (Turzysk), m-ko, pow. włodzimierski 185
- Włodzimierz, m. powiatowe 186-193
~ cerkiew św. św. Dwunastu apostołów 191
~ cerkiew Zaśnięcia Matki Bożej 192
~ cerkiew Założenia św. Piątku (św. Paraskewy Piatnyci) 186
~ kościół katedralny św. św. Joachima i Anny 189
~ kościół Dominikanów 193
~ monaster i cerkiew św. Spasa 187, 188
~ Załuże, przedmieście 192
- Wolica Porska, wieś, pow. włodzimierski 189
- Wyżwa, m., pow. włodzimierski 194
~ cerkiew św. Spasa 194
- Zasław, m., pow. krzemieniecki 195, 196, 197
~ kościół farny św. Jana Chrzciciela 197
~ monaster Preczysteński 196
~ zamek 195
- Zbaraż, m., pow. krzemieniecki 190
- Żółkwa, m. 7

Indeks rzeczowy

aptekarz 66

babka szpitalna 150

bakalarz surmicki 25

biskup włodzimierski i brzeski 186

bractwo łuckie 64

budowniczy zamku miasta Ołyki 98, 128

burgrabia zamku 191

burgrabina ołycka 122, 127

burmistrz dubieński 2, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32

burmistrz kowelski 39, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 51, 53, 54

burmistrz kozliński 57

burmistrz łucki 64

burmistrz milanowicki 73

burmistrz ołycki 81, 90, 95, 110, 113, 134, 143, 145, 150

burmistrz ostrogski 153

burmistrz równieński 169, 174

burmistrz włodzimierski 187, 189, 194

cechmistrz 35, 47, 53, 106, 139, 191

cieśla 78

chirurg 123

czeladź kapitulna 108

cześnik kijowski 154

diakon cerkwi kowelskiej 55

dwór 192

folwark 191

grobowiec bracki 90, 92, 95, 98, 104, 140, 145

gubernator ostrogski 154, 155

gwardian klasztoru 122

hajduk skarbcowy 3, 12

hajduk szeregu 2

horodniczy 20, 35, 195

instygator koronny 193

kanonik katedry łuckiej 154

kantor ołycki 122

kapitan zamku ołyckiego 151

kasztelan 72
katolik (katoliczka) 4, 5, 7, 15, 17, 19, 20, 21, 24, 28, 33, 34, 35, 36, 38, 41, 60, 62,
66, 68, 71, 72, 80, 83, 89, 90, 92, 95, 97, 98, 99, 103, 104, 109, 110, 111, 117,
122, 123, 128, 133, 134, 135, 137, 140, 141, 145, 150, 154, 155, 170, 183, 184,
189, 190, 193, 197
kaznodzieja kościoła 28
kommendarz kościoła 31, 38, 184
koniuszy koronny 154
krawiec 152
ksiądz 19, 20, 21, 28, 31, 34, 35, 38, 62, 66, 72, 122, 134, 145, 154, 155, 183, 184, 190
kucharz klasztorny 191
kupiec 13, 118, 121
kuśnierz 116, 120

landwójt dubieński 24, 26, 30
landwójt kowelski 39, 40, 41, 42, 44, 45, 47, 48, 51, 54
landwójt łucki 65, 68
landwójt milanowicki 73
landwójt ołycki 90, 92, 95

ławnik dubieński 1, 5, 8, 12
ławnik kowelski 39, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 51, 53
ławnik kozliński 57
ławnik łucki 67, 69
ławnik milanowicki 73, 74
ławnik ołycki 75, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 113,
114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129,
130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145,
146, 147, 148, 149, 151, 152
ławnik ostrogski 153
ławnik rówieński 156, 157, 158, 159, 160, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 171,
172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182
ławnik sokółski 183
ławnik wyżewski 194

masztalerz 1
mielnik 130
mirocznik 191
moskwitin 195
mydlarz 62

ogrodniczy zamkowy 109
organista kościelny 147
organiścina kościelna 128

pachołek piechoty 158, 162
pachołek szeregu 172, 176
pachołek zamku 101
paroch kowelski 36
paroch surmicki 11
piekarz zamkowy 1
pisarz grodzki łucki 60
pisarz kapitulny 68
pisarz katedry włodzimierskiej 191, 192
pisarz miejski dubieński 1, 2, 5, 8, 12, 14, 15, 20, 21, 24, 27, 30
pisarz miejski klewański 34
pisarz miejski kowelski 35, 40, 51, 54
pisarz miejski łucki 64
pisarz miejski milanowicki 73, 74
pisarz miejski ołycki 77, 78, 81, 85, 86, 87, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 151
pisarz miejski równieński 156, 159, 160, 162, 163, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182
pisarz miejski tuczyński 184
pisarz wójtowski łucki 62, 65, 68
pleban klewański 33
pleban kowelski 35, 38
pleban porycki 190
pleban sokólski 183
pleban zasławski 197
poddziekan łucki 66
podpisek ziemski włodzimierski 187
porucznik chorągwi 154
prawosławny (prawosławna) 1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 18, 22, 23, 25, 26, 27, 30, 37, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 58, 61, 63, 64, 65, 67, 69, 70, 73, 74, 75, 77, 82, 84, 96, 102, 105, 107, 112, 115, 125, 126, 143, 144, 147, 151, 152, 153, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 185, 186, 187, 188, 191, 194, 195, 196
prezbiter apostolski 192
prezbiter dubieński 31
prezbiter kowelski 37, 43, 45, 51
prezbiter łucki 61, 65, 70
prezbiter ołycki 112
prezbiter ostrogski 153
prezbiter równieński 174

prezbiter surmicki 6
prezbiter włodziński 192
proboszcz dubieński 21
proboszcz kowelski 36
proboszcz ołycki 111
proboszcz ostrogski 154
profesor Akademii ołyckiej 133, 134
protopop dubieński 2, 14
protopop kowelski 51
protopop torczyński 192
protopop włodziński 187

rajca dubieński 1, 9
rajca kowelski 35, 40, 41, 42, 48, 52
rajca łucki 67, 68, 69, 70
rajca milanowicki 73
rajca ołycki 83, 84, 90, 95, 96, 98, 100, 104, 105, 113, 116, 118, 122, 126, 137, 138,
141, 143, 145, 146, 148, 149, 151
rajca sokółski 183
ratusz m. Dubna 29
ratusz m. Kowla 39, 40
regent burgrabstwa zamku łuckiego 71
rotmistrz JKM 20, 71

słodowniczka 97
sługa wójtowski 77
spowiednik cerkwi (ojciec duchowny) 9, 10, 30, 62, 63, 153
starosta kowelski 72
starosta tuczyński 184
szafarz szpitalny 150
szczyporz zamkowy 139
szewc 110
szlachcic 21, 33, 34, 36, 41, 60, 61, 62, 63, 66, 67, 68, 72, 81, 109, 183, 184, 185,
189, 197
szpital ruski 135
szynkarz 142

świeszczennik dubieński 1
świeszczennik milanowicki 73, 74
świeszczennik ołycki 105
świeszczennik przeczyski z Krzemieńca 59
świeszczennik surmicki z Dubna 10
świeszczennik turecki 185
świeszczennik włodziński 186, 188, 191
świeszczennik wyżewski 194

świeszczennik zaślowski 196

towarzysz chorągwi 21, 71

towarzysz roty husarskiej 154

trębacz 170

trębacz wojsk JKM 41

unita (unitka) 13, 29, 31, 32, 49, 78, 79, 81, 85, 86, 87, 88, 91, 93, 94, 100, 101,
106, 108, 113, 114, 116, 118, 119, 120, 121, 124, 127, 129, 130, 131, 132, 136,
138, 139, 142, 146, 148, 149, 192

wdowa 22, 54, 61, 109, 122, 145, 148, 149, 152, 196

wicenotariusz ołycki 88, 89

wikariusz łucki 66, 68, 71

wikariusz ołycki 111, 134, 145

więzienie w zamku 19

wojskowy 11, 19, 41, 71, 154, 155

woźny generał 34, 38, 61, 62, 68, 72, 117, 188, 189

wójt dubieński 14, 21, 26

wójt klewański 33

wójt korecki i kołkowski 123

wójt kowelski 35

wójt łucki 63

wójt ołycki 81, 100, 122, 150

wójt sokółski 183

wójt tuczyński 184

wójt turijski 185

wójt włodzimierski 193

wójt zaślowski 195

wójtowa ołycka 145

zakonnik 19

żołnierz 24

Last Wills of Volhynia Townsmen from the End of the Sixteenth to the Early Eighteenth Century. A Catalogue

Prepared by Natalia Bikoŭs

Fragments of the “Introduction”

The interest in last wills of burghers of Polish towns and cities has a long and strong tradition, while the same historical sources from the territories of Ukraine have stayed in the background and have almost not been used by researchers (probably with one exception, that is sources from Lviv).

Last wills and testaments of the townsmen of Volhynia in the early medieval period could be regarded as sources unknown to and underestimated by historians, as well as unavailable for a wider readership. Individual publications of source texts and results of research presented in several studies do not exhaust the subject. A fundamental incentive to complete a thorough survey of testamentary dispositions of townsmen from Volhynia and publish their catalogue in print was a strong belief that it would make it possible to introduce into scholarly circulation valuable historical documents offering a wide range of study on various aspects of life not only of the inhabitants of early modern towns and cities, but of the whole population of the eastern territories of the Polish-Lithuanian Commonwealth at that time. There is no doubt that these materials deserve a broader and more thorough interest of researchers.

The present catalogue consists of almost two hundred entries of last wills found after a long and arduous archival research. Such a small number of source documents could be surprising and seem paradoxical in comparison to other regions of the former Commonwealth, but is quite understandable for the Ukrainian lands. The archives of towns and cities of Volhynia have been much destroyed by numerous fires and wars, and only fragments of municipal documentation have survived in some of them, while a vast majority of town has no archival documentation at all. For this reason the fundamental source basis for our research was preserved individual registers of several Volhynian towns of the seventeenth century.

Only a few more texts have emerged in the borough and district books containing the copies of records from the destroyed municipal registers.

The lack of tradition to make last wills and testaments in the Volhynia towns is yet another cause of a small number of those documents. The only exception is Olyka – a residence of the princes of Radziwiłł – where a good chancellery practice had been established by the seventeenth century. In other towns and cities of the region such a practice did not develop until the second part of the seventeenth century. It is also worth remembering that – similarly to Polish towns and cities – municipal offices in the Volhynian towns were not the only institution authenticating private

documents, for there was a possibility to make a last will in Church offices, whose archives have not survived.

Last wills of townsmen from Volhynia are dispersed across different archival collections in Ukraine, Poland, and Belarus. Most of them are kept in the Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv (*Центральний державний історичний архів України, м. Київ*). But only eight record groups contain the text of townsmen testaments from the analysed period: Olyka (4), Dubno (6), Kovel (8), Lutsk (1), Rivne (1), Kozlin (1), Milianovichi (1), Vyzhva (1). [...] Another two municipal books of Olyka are kept in Poland, in the Kornik Library of the Polish Academy of Sciences. [...]

There is one municipal register of the town of Olyka in the Lviv National Vasyl Stefanyk Scientific Library of Ukraine (*Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника*), containing 27 wills.

The chronological sequence of the records in the book is disrupted – maybe it is fault of the bookbinders, who did not follow chronological order during their work. There was also another municipal register of the town of Rivne, that is the first volume for the years 1628 1629, but was lost several years ago and has not been found; there are no photocopies of its records.

Worse still is the situation of the preservation of last wills in municipal archives of other Volhynian towns and cities. Only one municipal register has survived from Lutsk, for the years of 1638 1640, containing only three testaments. Eight wills of Lutsk inhabitants were found in borough registers of Lutsk and Volodymyr-Volynskiy.

There are no municipal books at all for other Volhynian administrative district centres – Kremenets and Volodymyr – from the sixteenth to eighteenth centuries. Some of wills of their inhabitants were registered in borough and district books, where several texts were found after a long archival search, although there are no doubts that further search in these registers would reveal more testaments.

In the Academic Library of the Polish Academy of Arts and Sciences and the Polish Academy of Sciences in Cracow the municipal book of a private small town named Kozlin is kept, in general for the years from 1608 to 1610, with three acts of last will of its inhabitants are registered.

Archival research in record groups of other private towns did not yield expected results and was less than effective, only three testaments were found in two municipal books: two from Milianovichi, of 1650, and 1694; and one from Vyzhva of 1638. Other registers of these towns for the analysed period do not contain any last wills. The situation is very similar with single registers of the towns of Berestechko and Ratne, where no will was found, although there are some records of the court dispute for bequests after the testator's death, and some references mention testaments made in the town. Two last testaments were found in the castle register of Zaslav of 1572, preserved in the State Archives in Cracow.

The catalogue also includes single testaments made in New Tuchyn, Klevan, Ostroh, Sokil, Turiisk. The originals of the municipal books had long been lost,

but excerpts of some of the records were copied to the borough registers, where they were found.

From among 197 last wills included in the catalogue, 22 (11 per cent) were written in the Ruthenian language (i.e. old-Ukrainian), the rest – in Polish, which was noted in each record. Last wills written in Ruthenian were registered mainly in borough and district books, where a chancellery practice did not impose the necessity to translate them into Polish, as opposed to contemporary municipal chancelleries. The exception are municipal registers of private towns: Zaslav, Kozlin, Milianovichi, and Vyzhva, written in the Russian language.

According to the most recent calculations of Andrzej Zajac, there were 125 towns and cities really existing in mid-seventeenth-century Volhynia, including 111 (89 per cent) of private ones, and 94 (85 per cent) settled according to Magdeburg law. Unfortunately, due to the circumstances described above, only a small part of municipal registers have survived; for this reason the main source basis for research was last wills and testaments of townsmen from only sixteen (12 per cent) towns and cities. [...]

A vast majority of the testators in the present catalogue lived permanently or temporarily in the towns of Volhynia, in their large part of local origins; only seven persons arrived from the Crown lands or Lithuania. [...]

It was the responsibility of bench judges and municipal scribes to write down and register wills in the municipal books of the Volhynian towns and cities. Usually, they wrote them from oral statements of the testators before the municipal office at the city hall or at home (in the case illness). The catalogue is supplemented with an index indicating the presence of individual official during the drawing up of last wills and testaments. [...]

Municipal scribes not only had to write the text of a document, but often also acted as the executors of testaments as people enjoying good fame and reputation in the city. They were vested with the care of minor children and were to supervise the execution of the testament. [...]

The source material demonstrated that in their majority, wills were registered in the municipal registers after the death of testators. Inheritors, and in the case they were absent, their friends, neighbours, municipal officials, members of the clergy, reported to the municipal office the original of will and demanded it to be entered into the official records. After the will was read out during the sessions of the city council, it was registered in the municipal books. Usually, scribes conscientiously noted down the dates when the will was made or submitted orally, but occasionally omitted the day of registration in the official records. There are some cases we know only of the date of the will's authentication or of its registration, but not of its making. However, as revealed by the wills' abstracts in the catalogue, it was the norm in the analysed period that the period of time between these two legal acts was short: from two days to a few months, only rarely – after one year. The only exception being some of the excerpts from the municipal books entered into the borough and district registers after a longer period of time.

There also were situations when – at the request of testators or their family – a special court met at home, consisting of a municipal scribe and a few municipal officials delegated by the local government, to hear a disposition of last will of the dying and to make his testament. In such case, his last will was registered to the city's registers on the same day. [...]

It was common to revoke the will by testators themselves, who recovered from severe illness. [...]

It was less often that the last will was altered and changed, or annexed by additional dispositions, or that the first will was revoked and a new one was made. [...]

Seria źródłowa *Katalogi testamentów mieszkańców miast z terenów Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego do 1795 roku* została przygotowana przez Zespół Historii Kultury Staropolskiej w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Jej celem jest nie tylko wydanie drukiem katalogów testamentów mieszkańców miast Rzeczypospolitej Obojga Narodów, lecz także zintensyfikowanie badań nad mieszczańskimi aktami ostatniej woli w sytuacji, gdy głównym przedmiotem zainteresowania historyków i edytorów polskich stały się testamenty szlacheckie.

Mam nadzieję, że publikacja katalogów i poprzedzające ją prace badawcze pozwolą także nadrobić zapóźnienia w inwentaryzacji i badaniach testamentów mieszczańskich z terenów Rzeczypospolitej w stosunku do krajów ościennych. Katalogi będą istotną pomocą naukową dla wszystkich badaczy wykorzystujących źródła testamentalne. Ułatwią docieranie do rozproszonego materiału i skrócą czas kwerend w poszczególnych jednostkach archiwalnych. Dostarczą informacji o specyfice bazy źródłowej, formie i ogólnej treści źródeł testamentalnych. Wykonana podczas przygotowywania do druku digitalizacja cennych materiałów źródłowych, będących dziedzictwem narodowym zarówno Polski, jak i innych krajów należących niegdyś do I Rzeczypospolitej, pozwoli na ich bezpieczne zachowanie.

Urszula Augustyniak
kierownik projektu

Niniejszy tom zawiera blisko 200 testamentów odnalezionych w wyniku kwerendy w archiwach Ukrainy, Polski i Białorusi. Są to dyspozycje ostatniej woli mieszkańców miast Wołynia, a także przedstawiciele innych stanów oraz przybyszów z innych rejonów. Archiwa miast wołyńskich zostały zniszczone w wyniku pożarów i wojen, w niektórych zachowały się tylko szczątki dokumentacji. Z tego powodu podstawą źródłową badań stały się zachowane, pojedyncze księgi kilku miast Wołynia oraz księgi grodzkie i ziemskie zawierające kopie wypisów z zaginionych ksiąg miejskich. Publikacja katalogu pozwoli włączyć do naukowego obiegu cenne dokumenty, które umożliwią prowadzenie badań nad różnymi kwestiami życia społeczeństwa wschodnich terenów dawnej Rzeczypospolitej w epoce wczesnonowożytnej.

Natalia Biłous – doktor, starszy pracownik naukowy w Instytucie Historii Ukrainy Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Specjalizuje się w badaniach nad społeczeństwem Wołynia i Kijowszczyzny w czasach wczesnonowożytnych. Autorka m.in. monografii i edycji zbiorów dokumentów: *Київ наприкінці XV – в першій половині XVII ст. Міська влада і самоврядування. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008; Тестаменти киян середини XVI – першої половини XVII ст. Київ: Інститут історії, 2011; Привілеї Києва кінця XV – середини XVII ст. Дослідження. Тексти (Київ: Інститут історії), 2013* oraz kilkudziesięciu artykułów i recenzji: <https://nas.academia.edu/NataliaBilous>.

ISBN 978-83-7507-224-2

